

**Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук
України**
Відділ економіки та управління загальною середньою освітою

**Науково-організаційна
діяльність відділу економіки та
управління загальною середньою
освітою Інституту педагогіки НАПН
України
(2015-2017)**

*за науковою редакцією
Л. М. Калініної, О.М. Онаць*

Київ-2018

УДК 013:37.07

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
(протокол № 13 від 08.10. 2018 р.).*

Рецензенти:

Рідей Н.М. – доктор педагогічних наук, професор;

Редько В.Г. – доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник;

Маслов В.І. – почесний академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Науково-організаційна діяльність відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (2015-2017): довідкове видання / за ред. Л.М. Калініної; О.М. Онаць. – К :Педагогічна думка, 2018. – 132 с.

ISBN 978-966-644-482-3

У довіднику охарактеризовано та систематизовано науково-організаційну діяльність наукового колективу відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України за результатами фундаментального дослідження «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами», яке виконувалося упродовж 2015-2017 років.

Видання адресоване науково-педагогічним і педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, керівникам органів управління освітою, працівникам органів місцевого самоврядування та ОТГ, керівникам закладів ЗСО, слухачам інститутів післядипломної освіти, бібліотечним працівникам, партнерам відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, магістрантам і студентам управлінської спеціалізації та всім, кого цікавить розвиток теорії та методики управління освітою в Україні.

УДК 013:37.07

ISBN 978-966-644-482-3

© Інститут педагогіки НАПН України, 2018.

© Педагогічна думка, 2018

ЗМІСТ

Розділ I. Наукові результати фундаментального дослідження	4
Розділ II. Упровадження і використання результатів НДР.....	16
Розділ III. Проведення науково-практичних заходів	27
Розділ IV. Оприлюднення результатів фундаментального дослідження в ЗМІ.....	72
Розділ V. Міжнародне наукове співробітництво.....	77
Розділ VI. Зв'язки з громадськістю.....	97

РОЗДІЛ І. НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Науково-дослідну роботу (надалі – НДР) «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» (державний номер реєстрації 0115U003084) здійснював науковий колектив відділу впродовж 2015–2017 рр. у межах статутних завдань Інституту педагогіки та технічного завдання відповідно до вимог організації наукової діяльності в Національній академії педагогічних наук України.

Фундаментальне дослідження відповідає Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Закону України «Про освіту» (2017 р.), Програмі Уряду «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 рр. із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», «Концептуальним засадам реформування середньої освіти» та дев'ятому напрямку наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки й психології «Якість освіти. Управління розвитком освіти».

Міжнаукова інтеграція в процесі дослідження феномену державно-громадського управління та економіки освіти сприяла забезпеченню комплексності наукового пошуку, цілісному узагальненню здобутих результатів на пошуково-концептуальному, теоретико-моделювальному та узагальнювально-впроваджувальному етапах, їх упровадження в практику загальної середньої освіти (надалі ЗСО).

Мета дослідження полягала в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних засад державно-громадського управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами в ЗСО, концептуальної моделі та субмоделей, спрямованих на активізацію діяльності суб'єктів управління та громадського самоврядування, запровадження ефективно діючих механізмів і технологій управління, розробленні методичних рекомендацій.

Дослідження «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» базувалося на обґрунтованих у науковому дискурсі множини методологій відповідно до моделей розвитку науки (класична, некласична, постнекласична). Це такі, як: методологія дослідження замкнених динамічних систем на основі діалектичного методу Г. Гегеля, діалектична методологія; жорстка системна методологія (В. Афанасьєв, Ч. Барнард, І. Блауберг, Вол. Бондар, О. Бережна, В. Краєвський, М. Каган, В. Маслов, Ф. Перегудов, Ф. Тарасенко, Е. Юдін, В. Садовський та ін.); методологія освітології (В. Огнев'юк, С. Сисоєва); методологія управлінської діяльності (В. Кремень, Вол. Бондар, В. Луговий, В. Маслов, В. Олійник, Л. Паращенко, В. Радкевич, Т. Сорочан, О. Новіков та ін.), «часткова методологія», «пан-методологія» та «методологія з обмеженою відповідальністю» (В. Розін).

У процесі дослідження також були застосовані м'яка системна методологія (П. Чекланд, Л. Паращенко, Л. Калініна, О. Пастовенський); СМД-методологія -

системомиследіяльнісна методологія (Г. Щедровицький і його наукова школа); синергетична методологія (І. Пригожин, І. Стенгерс, Г. Хакін, В. Цикін, та ін.), методологія художньої, філософської й інших видів діяльності (В. Луговий, О. Новіков), методологія освіти (Н. Бібік, І. Бех, С. Гончаренко, В. Кремень, О. Ляшенко, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська, О. Топузов, О. Новіков та ін.), фундаментальна або філософська методологія, загальнонаукова методологія, постнекласична методологія, прогностична методологія, методологія змін пріоритетів і парадигм тощо.

У процесі пізнавальної, науково-дослідної діяльності та у процесі вироблення методологічних знань наукові співробітники відділу враховували, що система методологічного знання є рівневою, а методологія управління освітою в системі методологічного знання посідає відповідний ієрархічний рівень. Методологія управління освітою так само, як і методологія педагогіки, розвивається за законами, закономірностями, тенденціями розвитку наукового знання в різних галузях наук, враховуючи, що, загальноосвітні навчальні заклади (надалі – ЗНЗ) є складноорганізованими, самоорганізованими та саморегульованими системами. Для таких систем притаманні: багаторівнева структура, наявність автономних і варіабельних підсистем, масова стохастична (випадкова) детермінація, наявність ієрархічних рівнів управління та зворотних зв'язків, ускладнення організації в процесі еволюції, незворотність розвитку, нелінійність (багатоваріантна спрямованість розвитку), динамічна нестабільність; відкритість, а в деяких реальних ситуаціях – напіввідкритість, здатність до самоорганізації та активність елементів, зокрема, суб'єктна активність у різних видах діяльності.

Під час здійснення фундаментального дослідження було враховано, що методологія управління освітою як напрям пізнання управлінської практики у сфері освіти, розвивається навколо управлінської діяльності та критичного мислення й охоплює сукупність таких компонентів, як: методологія освітнього менеджменту, методологія інформаційного менеджменту, методологія організаційного менеджменту, методологія менеджменту культури, методологія організаційної культури, методологія інноваційного менеджменту, методологія художньої діяльності, методологія інформаційної діяльності, методологія організаційної діяльності, методологія управлінської діяльності тощо. Часткова методологія та методологія з обмеженою відповідальністю слугували орієнтирами в пізнавальній та науково-дослідній діяльності співробітників відділу задля досягнення поставленої мети й виконання завдань, а також у процесі здійснення НДР.

Виконання поставлених завдань фундаментального дослідження ґрунтувалося на дескриптивній (описовій) та прескриптивній (нормативній) формах методологічних знань у їх органічній єдності. Методологічне знання в дескриптивній формі є науково-пізнавальним описом *предмета дослідження* – теоретико-методологічних засад державно-громадського управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами й технологій реалізації механізмів управління в ЗСО. Воно охоплювало: теоретичне пояснення суті феномену механізму, теоретичне

обґрунтування методологічних джерел, загально філософської та конкретно наукових характеристик базових і похідних понять, раціональний добір методів і технік дослідження. Питання мовленнєвої номінації та дефініції визначеного предмета дослідження підлягало дослідженню й пізнанню – оскільки усвідомлювалось як важливе задля усунення невизначеності та зняття методологічних семантичних, методичних, інформаційних та інших труднощів.

Прескриптивна форма методологічних знань була пов'язана з визначенням нормативних орієнтирів (мета, завдання, характер наукового пізнання, логіка розгляду феноменів дослідження, програма дослідно-пошукової роботи, експерименту тощо) проведення дослідження та спрямована на регуляцію науково-дослідної діяльності. У процесі дослідження враховано, що осмислена суб'єктом пізнання практична діяльність завжди містить теоретичні компоненти, що базуються на емпіриці – досвіді й узагальнених даних експерименту до рівня закономірностей.

Науково-дослідна діяльність у своїй емпіричній основі передбачала практичний складник перевірки істинності знайдених й узагальнених на теоретичному рівні закономірностей наявного досвіду, базувалася на практиці управління. Методологія фундаментального дослідження була спрямована на пізнання й розуміння сутнісної природи активної системи та специфіки феномену державно-громадського управління нею; механізмів управління, розвитку і саморозвитку активних систем, суб'єктів управління та громадського самоврядування, взаємозв'язку механізмів управління у активних складноорганізованих мегасистемах, до яких належать заклади ЗСО.

Міждисциплінарний розгляд проблематики забезпечував дослідницький апарат, який за структурою був багаторівневим і охоплював ідеї, теорії, концепції філософії, поняття, а також сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, емпіричного й теоретичного рівнів дослідження. Для порушеної проблематики дослідження це – філософія людиноцентризму, філософські концепції феномена інформації (функціональна й атрибутивна), концепція знаку, концепція філософії інформаційної цивілізації, фундаментальні теорії та концепції менеджменту, економіки та педагогіки.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що уперше науково обґрунтовано:

- *теоретико-методологічні засади державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом як активною системою на засадах людиноцентризму (закономірності, тенденції, принципи, форми, технології державно-громадського управління, базові механізми управління розвитком загальноосвітніх навчальних закладів і процедурні механізми загальної середньої освіти);*

- *методологічні підходи до аналізу активних складноорганізованих систем як об'єкта дослідження, феномену управління в контексті сутнісно смислового бінарного взаємозв'язку з механізмами управління як активного складника системи управління, що забезпечують запуск процесів у об'єкті управління, та ефективність і результативність управлінського процесу (м'який,*

системний підхід, системно-кібернетичний, інформаційний, синергетичний, діяльнісний, аксіологічний, культурологічний наукові підходи);

- *концептуальні положення державно-громадського управління* загальноосвітнім навчальним закладам як активною соціально-педагогічною системою, сервісної організації державного управління ЗСО як державної послуги, що передбачає надання різних типів послуг (адміністративні, організаційно-управлінські, освітні, медико-психологічні, інформаційно-експертні, соціальні тощо), які потребують стандартизації, проектування її методологічних, змістових і технологічних компонентів;

- *теоретично обґрунтовані моделі: концептуальну модель системи державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом як активною системою та її субмоделі: комплексного механізму управління як синкретизму базових механізмів управління розвитком загальноосвітніх навчальних закладів і процедурних механізмів ЗСО, впливів громадських структур на систему державно-громадського управління ЗСО, мережевої організації управління профільним навчанням в освітньому окрузі сільської місцевості, факторно-критеріальну модель оцінювання ефективності дії організаційного механізму управління;*

- *теоретичні засади організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості.*

Теоретико-методологічні засади державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом як активною системою на засадах людиноцентризму *включають такі закономірності:*

закономірність раціональної побудови системи цілей державно-громадського управління ЗНЗ у ЗСО, що детермінує специфіку функцій та взаємозв'язків у органіграмі, взаємодій суб'єктів управління та громадського врядування раціонального в процесі здійснення управлінської діяльності;

закономірність функціонування й розвитку освітніх мереж, як складноструктурованих освітніх систем, і загальні розв'язки основних опорних задач їх цілеспрямованого розвитку (освітніх систем), відповідно до якої потоки освітніх ресурсів у освітній системі з часом не змінюються, а підсистеми управління вузлів, функціональних модулів і процеси дифузії забезпечують достатній і постійний розподіл концентрацій освітніх ресурсів у часі та у внутрішньому просторі складноструктурованих освітніх систем;

закономірність зміни параметрів потоків освітніх ресурсів у складноорганізованих системах є посередніми, а підсистеми управління всіх ієрархічних рівнів забезпечують стабільність макропараметрів стану складноструктурованих освітніх систем та освітнього процесу в допустимих межах;

закономірність зміни параметрів потоків освітніх ресурсів є суттєвим у складноорганізованих системах, а підсистеми управління всіх рівнів не забезпечують стабільності макропараметрів стану системи та освітнього процесу в допустимих межах; інформаційні потоки в підсистемах системи управління ЗСО формуються в процесі управлінської діяльності на основі усвідомлення

«розсіяної» інформації (відомостей щодо реальних потреб споживачів освітніх послуг, їх аналізу та урахування пропозицій відносно можливих шляхів їхнього задоволення тощо) та адаптивності до викликів цифрового суспільства;

закономірність функціонування освітньої мережі, як складноструктурованої освітньої системи: освітня мережа здатна забезпечувати одержання нових результатів освітньої, управлінської, громадської, навчально-пізнавальної, розвивальної, соціальної, аналітично-інформаційної та інших видів діяльності або результатів функціонування та розвитку складноструктурованих систем вищої якості лише на новому ресурсному просторі та після того, як відбудеться її цілеспрямований розвиток завдяки використанню технологічного інструментарію синергетичного управління. Крім того, освітній процес у освітніх мережах протікає в зонах, близьких до рівноважного стану, а флуктуації вдається гасити за рахунок активних дій суб'єктів і активних елементів підсистем управління, а освітня система не є суцільною, тобто ізотропною, а складається з окремих більш і менш упорядкованих зон, тобто є мережею (сіткою), між зонами її порядку існують зв'язки взаємодії.

Виявлено *тенденції державно-громадського управління закладами ЗСО:* тенденція зміни авторитарно-командної форми управління в ЗСО індустріального суспільства на державно-громадську форму управління в умовах розбудови активного суспільства та де бюрократизації в країні; тенденція детермінованості змісту державно-громадського управління закладами ЗСО; тенденція зростаючого значення егалітарності в державно-громадському управлінні в ЗСО; тенденція прозорості прийняття управлінських рішень і громадської відповідальності за їх втілення та за результати діяльності закладу ЗСО; тенденція прискорення інформатизації управління в ЗСО, упровадження Інтернет-технологій, активізації інформаційної діяльності; тенденція стратегічного планування діяльності в закладах ЗСО; тенденція переходу від державно-громадської до громадсько-державної та до інших форм управління, адекватних постіндустріальному типу розвитку активного суспільства в Україні, що базована на рівноправних паритетних партнерських відносинах у ЗСО та на фундаментальних принципах демократичного врядування, зокрема партисипативності; субсидіарності; рефлексивності; принципах розширення демократії у країні та управлінні ЗСО; дуальності; системної раціоналізації; відповідності потребам замовників освіти, потребам громади і суспільства; відкритості; державно-громадського партнерства; відповідальності та підзвітності суб'єктів управління різних ієрархічних рівнів; принципах верховенства права і прав людини, законності та правової пріоритетності інформаційного забезпечення управління, інформаційної достатності, взаємоповаги, позитивної мотивації завдяки запровадженню мережевої суб'єкт-суб'єктної горизонтальної й вертикальної взаємодії, інтеракцій, принципах управління взаємовідносин із клієнтами. У цьому контексті домінантними тенденціями формування державно-громадського управління закладами ЗСО визначено децентралізацію і деконцентрацію управління; передачу управлінських повноважень у галузі

самоврядним, професійним освітянським і громадським структурам; розвиток електронної державно-громадської взаємодії; підвищення прозорості й відкритості прийняття індивідуальних і колективних управлінських рішень у закладах ЗСО.

Визначено й науково обґрунтовано:

- *принципи управлінської діяльності на синергетичних засадах*: принцип нового синергетичного розуміння суб'єктами управління та громадського врядування освітньої реальності, освітньо-інформаційного середовища та інформаційного суспільства; принцип визнання неоднозначності одержаних суб'єктами управління результатів управлінського та освітнього процесів як наслідки їхніх ймовірних описів; принцип «розгортання малого» або підсилення флуктуацій в складноструктурованих системах управління та управлінської діяльності; принцип урахування внутрішніх тенденцій розвитку систем і принципу додатковості Н. Бора;

- *принципи державно-громадського управління закладами ЗСО*: демонополізація освіти, децентралізація управління, субсидіарності, автономізація навчальних закладів через надання керівникам кадрової, академічної, організаційної та фінансової автономії, свободи вибору в професійній діяльності з персоніфікованою відповідальністю за одноосібно прийняті рішення, дебіюрократизація управління закладами в ЗСО, відповідність соціально-економічного та адміністративного потенціалу громад завданням державно-громадського управління освітою, законодавче забезпечення пріоритетних прав громадськості в освіті, персоніфіковане фінансування ЗСО;

- *принцип дії організаційно-економічного механізму інформатизації в ЗСО*.

На основі принципу необхідної різноманітності спрогнозовано *модернізаційні форми* державно-громадського управління: електронне державно-громадське управління (е-ДГУ), електронне громадсько-державне управління (е-ГДУ), державно-громадське управління на засадах е-демократії, адекватні багатовекторному розвитку інформаційного суспільства в Україні, європейським освітнім стандартам і управлінським парадигмам.

Методологічно обґрунтовано *комплексний механізми управління ЗСО* як синкретизм базових механізмів державного управління розвитком загальноосвітніх навчальних закладів і процедурних механізмів державного управління розвитком ЗСО. *Комплексний механізми управління ЗСО*. *Комплексний механізми управління ЗСО* – це система-конфігуратор, яка регулює потоки системи ЗСО (підготовка учителів, розроблення контенту ЗСО, соціально-економічний статус учнів, фінансування ЗСО), зміна яких визначає рівні системи ЗСО (інтегральні характеристики людського капіталу випускників і вчителів, інфраструктури та навчального середовища, якість контенту, що вноситься системою ЗСО у суспільство), і виявляється як сукупність матеріальних компонентів (організаційна система, «набір виконавців» у системі управління) та ідеальних компонентів – сервісного (цільового), нормативно-правового

(регламентування взаємодії учасників), організаційного (організаційної структури та організація процедури ухвалення управлінських рішень), інформаційного та мотиваційного (засіб «перетворення руху» – управлінської енергії в енергію керованої системи); механізми менеджменту і фінансування системи загальної середньої освіти; ЗНЗ як об'єкт управління ідентифіковано як «м'яку» систему й соціоекономічну організацію на засадах методологій системної динаміки й м'яких систем, що детермінує методологічні основи проектування механізмів державного управління розвитком ЗСО.

Науково обґрунтовано: *базові механізми державного управління розвитком загальноосвітніх навчальних закладів* (механізм цілевизначення та освітньої політики, механізм підготовки, професійного розвитку та саморозвитку педагогічного персоналу, механізм розвитку контенту освіти, механізм координації, механізм освітньо-інформаційного середовища, механізм розвитку ЗСО, механізм оцінювання та експертизи, механізм менеджменту/фінансування освіти, організаційно-економічний механізм, інвестиційні механізми, механізм партнерської взаємодії); *процедурні механізми державного управління розвитком ЗСО* (організаційні, правові, економічні, політичні, інформаційні механізми державного управління розвитком ЗСО) та *технології їх реалізації*; *технологію державно-громадського управління ЗНЗ, технологію упровадження організаційно-економічного механізму інформатизації в загальній середній освіті.*

Розроблено та розкрито сутність *інноваційних технологій державно-громадського управління громадсько-активними школами:*

- технологія визначення специфіки державно-громадського управління громадсько-активними школами;
- технології виявлення специфіки управління ГАШ,
- соціальні технології використання особистої діяльності з метою досягнення суспільно значущих цілей;
- технології проектування процедурних за методами, формами, способами, шляхами ідей і прояву їх у реалізації проєктів;
- технології навчання лідерству та волонтерству;
- технології розробки колегіальних співуправлінських рішень;
- технології супроводу управлінських рішень керівника;
- технології організації соціальних проєктів;
- технології дослідницько-експериментальної діяльності;
- технології вивчення та аналізу потреб місцевої громади; технології моделювання;
- технологія розробки моделі трансформації школи у громадсько-активну з урахуванням місцевих умов і особливостей;
- технологія упровадження освітнього краудсорсингу на концептуальних засадах конвергенції.

У процесі дослідження екстрапольовані для практичного використання в ЗСО інноваційні технології зі сфери бізнесу і виробництва. Як приклад інноваційної технології, представляємо *краудсорсинг* – витончений спосіб

делегування віддаленій Інтернет-спільноті розв'язання управлінських, соціально значущих або життєво важливих завдань через співпрацю, взаємодію й сповідування спільно розподілених цінностей та сучасну універсальну управлінську технологію пошуку і продукування нових ідей і коштів, створення освітніх та інформаційних, управлінських продуктів і послуг із застосуванням Інтернет-технологій. Краудсорсингові технології – це інноваційні універсальні технології, що реалізуються суб'єктами громадянського суспільства завдяки мережі Інтернет у громадських, комерційних і державних інтересах. Суб'єктом / «власником» / оператором, «народним актором» цих технологій є громадянин, громада, громадський активіст, громадська некомерційна організація, громадська ініціативна група або об'єднання за інтересами. Краудсорсинг є інноваційною управлінською технологією залучення, розподілу і використання інтелектуальних ресурсів індивідуумів мережевої взаємодії значної кількості суб'єктів управління, громадського врядування й учнівського самоврядування задля досягнення стратегічної мети закладу освіти та реалізації спільних соціально значущих проектів. *Краудсорсинг в управлінні закладом освіти* інтерпретуємо як сучасну інноваційну управлінську технологію, як синкретичне взаємопроникнення інтелектуальних, комунікаційних та інформаційних технологій, що ґрунтується на концептуальних засадах конвергенції, запровадження якої забезпечить ефективне досягнення місії та стратегічної мети, розв'язання керівниками управлінських завдань, досягнення цілей і успішну реалізацію проектів на практиці (авторське визначення). Краудсорсингова технологія відображає практику управлінської діяльності керівника, що спрямована на радикальне удосконалення управління від державно-громадського до громадсько-державного, підвищення його результативності для гарантування законодавчо закріпленого права на якісну освіту, досягнення місії та цілей.

Удосконалено *категоріально-понятійний апарат теорії державно-громадського управління* активною системою через обґрунтування та конкретизацію дефініцій: «активна соціально-педагогічна система», «управління загальноосвітнім навчальним закладом як активною соціально-педагогічною системою», «розвиток освіти», «державне управління розвитком загальної середньої освіти», «механізми державного управління розвитком загальної середньої освіти», «мережева взаємодія», «мережева структура», «освітній округ як соціально педагогічне об'єднання», «краудсорсинг», «освітній краудсорсинг», «громадсько-активна школа», «інтеракції» та інші дефініції.

У процесі дослідження феномен «державно-громадське управління в ЗСО» визначаємо як:

– раціональне інтегрування діяльності державних і громадських суб'єктів управління, що провадять узгоджену державну освітню політику в інтересах дитини (людини), соціуму та держави на основі демократичних процедур управління, самоуправління та співуправління, забезпечуючи рівний доступ до якісної освіти, пріоритет прав громадськості, реалізацію демократичних

цінностей, усебічний розвиток особистості, адекватний багатовекторності розвитку суспільства.

Одержані результати НДР мають важливе практичне значення, оскільки надають органам державної влади та органам місцевого самоврядування науково обґрунтовані висновки та рекомендації для розроблення та реалізації державної політики в галузі освіти, проектування механізмів управління та розвитку системи ЗСО, інноваційного розвитку закладів ЗСО, є аргументованим підґрунтям слугують основою для подальших наукових досліджень державно-громадського управління розвитком системи ЗСО. Висновки та рекомендації фундаментального дослідження використано в процесі підготовки двох інформаційно-аналітичних довідок і 23 пропозицій до Законів України, законопроектів України.

Також до результатів фундаментального дослідження, які мають *наукову новизну та практичне значення* віднесено навчальну програму курсу за вибором для розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів 1–4 класів(гриф МОН України «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах», лист МОН України від 06.09. 2017 р. №21.1/12-Г-641та методичні рекомендації; *обґрунтовані рівні взаємодії закладів (суб'єктів) освітнього округу: ситуативного партнерства, моноекторного співробітництва, поліекторної взаємодії, інституційної компліментарності.*

Дістали подальшого розвитку виявлені та систематизовані причини неефективності сучасної системи управління закладами освіти в ЗСО, які структуровано у три блоки:

Перший блок причин, які завважають ефективності державно-громадського управління освітою: відсутній чіткий розподіл повноважень і відповідальності між суб'єктами управління і як наслідок дублювання і зловживання владними повноваженнями, ухвалення одноосібних управлінських рішень, що призводить до корупційних дій (91, 0 %);

- надмірна централізація, надлишкове ручне «зовнішнє управління» (87, 0 %), застаріла модель системи освіти в Україні (83,0%);

- низький рівень розвитку громадянського суспільства, і, як наслідок, громадських структур в управлінні освітою (78,0%);

- жорстка ієрархічна управлінська вертикаль та превалююча адміністративно-командна форма управління індустріальної епохи з бюрократичним супроводом (60 % респондентів, із загальної вибірки 1266 керівників закладів освіти з усіх областей України дали ствердну відповідь);

- обмежена шкільна автономія та автономізація управлінської діяльності (58,0%);

- громіздка інфраструктура мережі закладів ЗСО (56,0%);

- нерівність в освіті: соціальна, економічна, освітня, цифрова, гендерна (55,0%) та інші причини.

Для педагогів та директорів найбільш гострі проблеми освіти в Україні пов'язані насамперед із зниженням соціального статусу працівників освіти (62 % та 88% відповідно. Опитані батьки назвали проблему слабкої зацікавленості дітей здобувати

знання (50%)» (за даними опитування Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва станом 20 червня 2015 р. <http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/-shkola-ochima-batkvanija.htm>).

За результатами дослідження 2015 року законодавчо визначену державно-громадську форму управління визначили лише 17 %. Констатація факту, законодавче закріплення ДГУ, не є миттєво запровадженим у практику, це довготривалий процес, як свідчить практика триває більше 25 років. Якщо на початок експерименту 60 % респондентів констатували адміністративно-командне управління радянської доби, то наприкінці НДР вже 72 %.

Другий блок причин – обмеження свободи керівників:

- забюрократизованість щоденної шкільної практики, діяльності школи через марні витрати часу на виконання не притаманних для школи функцій, надмірну звітність;
- надмірна регламентація діяльності керівника, обмеження щодо добору педагогічних кадрів;
- бюрократичне втручання у зміст управлінської діяльності керівника та суб'єктивні уподобання працівників органів управління освітою;
- тотальний контроль усіх напрямів діяльності та обмеження у праві вибору методичного забезпечення освіти.

Третій блок причин – незадовільне фінансування освіти:

- недостатність прийнято вважати/нерівномірність розподілу коштів та їх неефективне використання;
- обмежена фінансова автономія закладів;
- неефективні механізми фінансування закладів освіти, а не обсяг витрат на освіту одного учня;
- невідповідність організаційно-економічних і фінансових механізмів засадам ринкової економіки;
- «питані батьки назвали ставлення влади до освітнього сектору як до другорядної, «витратної» частини державного бюджету (63% та 70% відповідно та слабку матеріально-технічну базу шкіл (49%)» (За даними опитування Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва станом 20 червня 2015 р. <http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/-shkola-ochima-batkvanija.htm>)

До основних результатів виконаного дослідження, які відрізняються достатньою науковою новизною, віднесено:

Концептуальні ідеї, покладені в основу ДГУ ЗНЗ як активними системами.

Ідеї активності матерії та її саморозвитку; ідеї взаємопов'язаності еволюції видів відображення, інформації та механізмів активності і саморозвитку матерії (філософія інформаційної цивілізації Р. Абдеева).

Ідеї активності систем, які пов'язані з вихідними моментами будь-якого управлінського процесу – з цільовою функцією і відхиленням, як універсальним елементом *взаємодії*, властивим будь-яких систем, оскільки без відхилення немає інформації і процесу управління, немає розвитку та ін. (системологія, кібернетика, синергетика). **Людина як активна система** та «суб'єкт активних дій» та інноваційних

змін. Людина – суб'єкт активних дій за пріоритетною характеристикою ознакою діяльності, активний творець власного життя, творець нового світу, «найцінніший актив держави».

Ідея В. Сухомлинського про взаємодію з учнями та громадою.

Ідея активної взаємодії людей у процесі міжособистісного спілкування, спільної активної діяльності через «обмін символами», знаками та інформацією – інтеракція (англ. interaction, лат. inter – між – і actio діяльність) – (соціальна психологія Дж. Мід, теорія діяльності О. Леонтьєв).

Ідея активізації розвитку розумового + соціального + емоційного інтелекту в різних видах людської діяльності – активізація діяльності.

Ідея запровадження активних елементів системи управління – механізмів управління, самоорганізації та саморозвитку, що запускають процес управління, самоуправління та самоорганізації в складноструктурованих системах.

Ідея проактивності в навчанні та компетентностях суб'єктів управління, громадського самоврядування та освітнього процесу. «Зміни нас не чекатимуть: керівники бізнесу, працівники освіти і уряду усі мають бути проактивними в отриманні нових навичок і перенавчанні людей – щоб усі отримали вигоду від Четвертої Індустріальної Революції».

Ідея: від активної людини до активної громади, до активного демократичного громадянського суспільства – в основі яких партнерство.

Ідея узгодження державного й громадського складників на основі достовірної інформації.

Ідея децентралізації - визначення та розмежування повноважень і відповідальності в ієрархічній вертикальній структурі управління.

Ідея врахування волевиявлення та ініціативи громадськості в процесі комунікації та взаємодії.

Ідеї соціальної, економічної, гендерної, політичної, цифрової егалітарності та рівного доступу до якісної освіти.

Особливості еволюції управління від адміністративно-командної бюрократизованої форми управління до державно-громадської та до громадсько-державної форми в сфері освіти країни та їх специфіку; з'ясовано та узагальнено громадську думку, бачення, настрої й очікування громади в запровадженні нової української школи та державно-громадського управління нею на партнерських засадах та довірчо-діалогових і партнерських засадах імплементації Закону України «Про освіту», стан та сучасні проблеми фінансування ЗСО;

Окремо варто відзначити, що розроблені науковцями відділу спрогнозовані положення було втілено в концепції середньої школи України (2016р.), законодавчо-правових актах розвитку ЗСО та державно-громадського управління нею, зокрема положення про посилення спрямованості державно-громадського управління на задоволення освітніх запитів людини й громади через визнання та законодавче закріплення ЗСО та закладів освіти як соціоекономічних систем, які надають освітні, адміністративно-організаційні, медико-психологічні, інформаційно-експертні, соціальні послуги та додаткові послуги, потрібні для

дітей/здобувачів освіти і, зокрема, для осіб з особливими потребами; нарощування диверсифікації загальної середньої освіти та її управлінських підсистем; упровадження повноцінної організаційної, академічної та фінансової автономії, самоуправління в закладах із орієнтацією на особистість, якість, ефективність освіти, рівність та дотримання в закладі основних принципів ефективної діяльності – довіри, соціальних гарантій, соціальної справедливості; запровадження справедливих критеріїв оцінювання якості освіти для закладів освіти різних типів, форм власності незалежно від місця їх розташування в країні, за якими визначається реальна якість освіти, що залежить від особистої відповідальності кожного учасника освітнього процесу, а не лише від відповідальності й результативності діяльності педагогічних колективів і керівника.

Теоретично обґрунтовано *феномен управління активною складноорганізованою системою* як нелінійний процес, якому властива кількісна міра – зменшення ентропії як міра ймовірності розвитку активних освітніх систем, антиентропійна спрямованість та самоорганізація, єдність процесів управління, інформації та ентропії.

Експериментально перевірено в управлінській практиці закладів освіти стан впровадження механізмів державного управління ЗСО як системи-конфігуратора, яка регулює потоки системи ЗСО, зміна яких детермінує рівні системи ЗСО, і виявляється в сукупності матеріальних та ідеальних компонентів – цільового (сервісного, щодо надання якісної освіти та рівного доступу до неї замовників освіти), нормативно-правового (регламентація взаємодії суб'єктів управління, громадського самоврядування та замовників освіти на партнерській основі, засадах теорії дитиноцентризму (В. Кремень) та теорії управління активними складноорганізованими системами, запровадження комплексу механізмів управління, самоорганізації та інноваційного розвитку), організаційного (процедури ухвалення управлінських рішень в управлінському циклі, запровадження комплексного організаційного механізму управління та організаційної культури школи та учасників взаємодії), інформаційного (система інформаційно-аналітичного забезпечення управління, моніторингу якості освіти), мотиваційного (як засіб «перетворення руху» – управлінської енергії суб'єктів взаємодії в енергію керованої системи).

На базі закладів освіти, з якими укладено угоди про співпрацю, відбувалося безпосереднє вивчення стану державно-громадського управління в ЗСО, форм управління, видів автономії, науково-методичної роботи, пошук інноваційних підходів до розв'язання управлінських, педагогічних і методичних проблем. Результати експериментальної діяльності відділу покладено в основу інноваційних змін змісту, форм, механізмів, технологій, систем державно-громадського управління закладами освіти як активної системи та проекту Базового стандарту професійної діяльності директора школи України.

Управлінській практиці запропоновано наукову, виробничо-практичну та навчальну *продукцію* за результатами фундаментального дослідження, що втілюється у підготовлених до друку рукописах: колективній монографії

«Управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами: моделі та механізми» (14,0 д.а.), одноосібній монографії «Варіативність форм організації профільного навчання в сільській місцевості: теорія і практика» (5,0 д.а.), колективного посібника «Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку» (6,0 д.а.), які оприлюднено в електронній бібліотеці на сайті Інституту педагогіки НАПН України та включено до плану видань на 2018-2019 рр. Зазначена продукція буде впроваджуватися на всеукраїнському рівні.

Упродовж 2015–2017 рр. науковим колективом відділу економіки та управління ЗСО підготовлено 131 одиницю друкованої планової продукції, загальним обсягом 55,3 д.а.: 1 посібник (4,0 д.а.), 65 статей, з яких 42 – у фахових виданнях України (25,53 д.а.), 23 наукових видання (12,8 д.а.), 30 тез (3,5 д.а.), 19 матеріалів конференцій (4,7 д.а.), 16 – інших видів продукції (4,8 д.а.). Понад 64,62 % статей надруковано у вітчизняних наукових фахових виданнях, які входять до наукометричних баз даних (Index Copernicus, Google Scholar, Science Index*Ru), з них 9,5 % – англійською й німецькою мовами, 6 (31,6 %) з-поміж 19 матеріалів науково-практичних конференцій опубліковано в зарубіжних виданнях.

Для досягнення ефективного управління системою середньої освіти нагальною є розробка і модернізація не лише форм управління, а й мети, завдань, методів, технологій і механізмів управління, поступове перетворення централізованого державного управління на демократично децентралізоване, впровадження гнучких моделей управління в системі середньої освіти та мати інноваційний характер.

РОЗДІЛ II. УПРОВАДЖЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НДР

Упродовж 2015-2017 рр. відбувалося *впровадження результатів науково-дослідної роботи (НДР)* відділу економіки та управління загальною середньою освітою, отриманих за завершеним фундаментальним дослідженням «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів» (2012-2014 рр.), та здійснювався їх моніторинг відповідно до критеріїв та показників, методичних рекомендацій щодо моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт НАПН України. Це теоретичні і практичні результати, які повною мірою відображені у річних звітах і різних формах наукової продукції.

У **2015 році** результати НДР за темою 2012-2014 років узагальнено у формі: 18 статей, 8 тез, інформаційно-аналітичного видання, що використовуються для написання методичних посібників, монографій, рефератів та ін. Розроблена наукова продукція застосовується керівниками ЗНЗ різних типів, спеціалістами органів управління освітою, методистами, учителями-практиками, викладачами та студентами вищих педагогічних навчальних закладів, інтерес яких пов'язаний з управлінням ЗСО, що здійснюється в умовах розвитку сучасного суспільства.

Результати дослідження співробітників відділу є доступними та цікавими для використання у практиці управління загальноосвітніми навчальними закладами (ЗНЗ)

у системі загальної середньої освіти (ЗСО), про що свідчать скриншоти наукової продукції відділу. Електронні видання: 2 монографії, 6 посібників та 1 методичні рекомендації за результатами НДР 2012-2014 рр. і їх розміщення в електронній бібліотеці НАПН України сприяло більш ширшому практичному впровадженню в управлінську практику та моніторингу якості впровадження результатів НДР, що підтверджує кількість завантажень та звернень цільовою групою користувачів до праць в електронній бібліотеці НАПН України та звернень до електронної бібліотеки сайту Інституту педагогіки НАПН України. Станом на 02.12.2015 р. зафіксовано 2849 завантажень-скачувань цільової групи користувачів. Зокрема: до праць: Калініної Л. М. – 2378; зокрема статті: «Выбор и использование облачных технологий в образовании и управлении средних образовательных школ» – 864 скачування; «Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника ЗНЗ» – 383 та ін.; Островерхової Н. М. – 262; Онаць О. М – 241; Стемковської Я. Є. – 219; Шевцова М. Г.; Матвєєвої Г. Д – 10; Калініної Г. М – 10; Осадчого І. Г – 68.

Упродовж **2015 р.** впровадження та поширення результатів дослідження здійснювалося також шляхом:

- виголошення доповідей, виступів, що опубліковані в збірнику матеріалів конференції «Сучасні тенденції розвитку організаційної культури» – за результатами 4-го етапу експерименту Всеукраїнського рівня «Формування організаційної культури педагогічного колективу гімназії» на базі гімназії № 117 імені Лесі Українки Печерського району м. Києва за 2013-2014 рр.;

- підготовленого науково-методичного супроводу впровадження рукопису монографії Калініної Л. М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління ЗНЗ: монографія / Л. М. Калініна. – К. : Пед. думка, 2014. – 220 с. (електронна версія);

- у процесі підготовки магістрів за спеціальністю 8.18010020 «Управління навчальним закладом» у Ніжинському державному університеті, зокрема, через розробку та реалізацію навчальної програми «Управління навчальним закладом за типом: дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади» /за заг. ред. Л. М. Калініної. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014 – 287 с. та навчального посібника, підготовлено в співавторстві з професором Є. І. Коваленко в процесі професійної підготовки;

- підготовки пропозицій на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти України до проекту Закону України «Про встановлення мораторію на закриття загальноосвітніх навчальних закладів державної та комунальної форм власності» (вхідний 04-23/3-635 ВРУ- Комітет з питань науки і освіти; вхідний № 414 від 18.05.2015 НАПН України);

- про внесення змін до Закону України «Про загальну середню освіту» (щодо діяльності міжнародних (інтернаціональних) загальноосвітніх навчальних закладів (шкіл) Реєстру № 3380 від 30.10. 2015 р.; вх. № 104-23/3 – 1515 ВРУ Комітет з питань науки і освіти; вхідний № 864 від 16.11.2015 р. НАПН України;

- Парламентських слухань «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» 9 грудня 2015 р. з питань реалізації конституційного права громадян на одержання якісної освіти європейського гатунку;

- до проекту Закону України «Про освіту» (обсяг 56 сторінок), зареєстрований в «Секторі реєстрації законопроектів» за № 3491 від 19.11.2015 р.

Теоретичні та практичні результати дослідження 2012-2014 рр. впроваджено у діяльність 27 об'єктів, зокрема: 15 експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів різних типів і форм власності, 2 управлінь освіти - виконавчих комітетів міських рад Миколаївської і Сумської обл., 5 районних відділів освіти Київської, Житомирської і Сумської ОДА, 3 Інститутів післядипломної педагогічної освіти – Львівської, Миколаївської і Сумської обл., що знаходять підтвердження у численних довідках, звітах, актах і матеріалах інтерв'ю та вказує на позитивний соціальний ефект результатів науково-дослідної діяльності відділу.

Про затребуваність усієї планової продукції, підготовленої за результатами фундаментального дослідження 2012-2014 рр. у кількості понад 300 примірників на кожну одиницю, а не лише 1 посібника, який було включено до Плану випуску друкованої продукції на 2017 рік та видруковано в серпні 2017 року, свідчать листи-заявки від установ, організацій і закладів комунальної форми власності різних областей України

Водночас, упродовж 2015 року здійснювалося упровадження результатів першого етапу НДР «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» (2015-2017рр.). Результати дослідження висвітлено у виданні «Освіта Миколаєва» – 2015: Інформаційний огляд за підсумками 2014–2015 навчального року / Г. І. Деркач, О. О. Удовиченко, О. В. Тарасова, Л. М. Калініна, С. Б. Макарова / [за заг. ред. Г. І. Деркач]. – Миколаїв : Іліон, 2015. – 152 с. Доступ до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/10407/>.

У 2016 р. продовжено роботу з упровадження результатів завершеної у 2014 році НДР за темою: «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів» та охоплювало: *три друкованих посібники, що підготовлені за результатами НДР, із яких - 2 отримали гриф МОН України; 2 збірники матеріалів науково-практичних конференцій за результатами 3-го і 4-го етапів експерименту Всеукраїнського рівня; 1 методичні рекомендації з питань ефективного функціонування організаційного механізму державно-громадського управління освітнім округом сільської місцевості та 39 опублікованих статей, із яких - 28 знаходяться в електронній бібліотеці НАПН України, що становить 54, 7 % від загальної кількості продукції; а також 24 опублікованих тез, які знаходяться на сайті Інституту педагогіки НАПН України.*

Упровадження одержаних *проміжних результатів* НДР за темою: «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» (2015-2017 рр.) здійснювалося на локальному рівні в 30 об'єктах шляхом:

- *виголошення доповідей*, організованих співробітниками на заходах різних рівнів: міжнародного – 12, всеукраїнського – 19, регіонального – 9;
- *підготовки і проведення 4 засідань Всеукраїнського клубу «Директор школи»* для керівників закладів освіти протягом 2016 року, на паритетних партнерських засадах спільно з АКШУ та у партнерстві з іншими громадськими організаціями;
- *надання інтерв'ю* для газет: «Директор школи» (тираж від 4 –до 7 тис. екземплярів, розповсюджених у 10 областях України); для всеукраїнського громадсько-політичного тижневика «Освіта»; тижневика «Освіта України»; Івано-Франківської обласної газети «Освітнянське слово» та ін. (Калініна Л. М. , Мелешко В. В., Онаць О. М.);
- *участі у роботі* Громадської ради при МОН України (до червня 2016 р.), *роботі науково-методичних комісій*: з питань післядипломної роботи і управління МОН України та з питань дослідно-експериментальної роботи (Онаць О. М., член комісії, протягом року);

Під час участі у діяльності :

- *робочої групи* щодо розроблення проекту Положення про з'єднаний клас (комплект) початкової школи у філії опорного закладу (лист МОН України № 2/4-14-930-16 від 25.05. 2016 р.), (Мелешко В. В.);
- *робочої групи* з підготовки до другого читання Закону України «Про освіту» (Онаць О. М.);
- *робочої групи* з підготовки Галузевої концепції реформування педагогічної освіти (Онаць О. М.);
- *Центрального оргкомітету* з проведення конкурсу «Учитель року» (Онаць О. М.);
- *конкурсної комісії* для відбору кандидатів до складу науково-методичних комісій МОН України (Онаць О. М.);
- *науково-методичної комісії* з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради МОН України (наказ МОН України від 25.11.2011 р. № 1364 (Калініна Л. М., голова комісії МОН України, протягом року).

Під час проведення масових заходів:

- *всеукраїнських науково-практичних конференцій*: «Європейський вимір Українських освітніх реформ» (02 березня 2016 року. м Київ) та Другої всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації», (28-29 жовтня 2016 р. м. Дніпро);
- *обласного семінару* директорів експериментальних шкіл «Педагогічні умови організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості» (16 червня 2016 р. с. Манява Івано-Франківської обл.);
- *«круглих столів»*: «Проблеми функціонування та розвитку сільської школи в умовах децентралізації та адміністративної реформи» (17 червня, м. Івано-Франківськ) та «Реалізація моделі мережевої організації профільного

навчання в умовах адміністративної реформи». (с. Підмихайля Калуського району Івано-Франківської області, 25 листопада 2016 р.);

- *міжрегіонального семінару* директорів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та опорних навчальних закладів освітніх округів на тему: «Перспективи реалізації ідей мережевої взаємодії в моделюванні профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості » (м. Івано-Франківськ , 24–25 листопада 2016 р.).

Під час підготовки інформацій та пропозицій:

- інформації на виконання листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 25 серпня 2016 р № 04-23/17-1193 щодо розширеного засідання Комітету на тему: «Про стан і проблеми підготовки навчальних закладів України до 2016-2017 н. р.;

- пропозицій на виконання Листа МОН України від 30.09.2016 р. № 2/3 - 13-2011-16 стосовно соціальних нормативів за кожним із делегованих державою органом місцевого самоврядування повноважень у галузі загальної середньої освіти Лист МОН України;

- *підготовки* доповідей та участі двох співробітників у засіданні Парламентських слухань Верховної Ради України 16 листопада 2016 року «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні»;

- *підготовки та* участі в діяльності робочої групи щодо розроблення проекту Положення про з'єднаний клас (комплект) початкової школи у філії опорного закладу (лист МОН України № 2/4-14-930-16 від 25.05. 2016 р.);

- пропозицій до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти України про внесення змін до Розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 911-VIII від 24 грудня 2015 р. щодо скасування обмежень на фінансування загальноосвітніх навчальних закладів за рахунок освітньої субвенції (реєстер. № 5114 від 21.09. 2016 р.) вх. № 897 від 10.10. 2016 р. НАПН України;

- *пропозицій* до пункту 1.8 Розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади Плану пріоритетних дій уряду на 2016 рік, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418-р.);

- пропозицій до проекту рішення виїзного засідання Комітету відповідно до листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 19 серпня 2016 р № 04-23/17-1188 щодо проведення виїзного засідання Комітету до Луганської області за тематикою: «Про роботу органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Луганської області» (вх. № 73-Р від 30.09.2016 р. НАПН України);

- пропозицій за дорученням Голови Верховної Ради України А. Парубія, щодо галузевої стратегії розвитку освіти, підготовленою Асоціацією міст України (вх. № 1059 від 12.12.2016 р.).

Для широкого поширення результатів дослідження серед педагогічної громадськості матеріали представлено в різних джерелах:

- Оनाц О.М. Джерело активності. – Газета «Освіта України» № 17 від 2 травня 2016 року;

- Оनाц О.М. Автономія школи: бажання і велика витримка. Газета «Освіта України від 21 березня 2016 року;

- «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» (9 грудня 2015 р.), виступи опубліковано у матеріалах Парламентських слухань у Верховній раді України 9 грудня 2015 року «Правове забезпечення реформи освіти в Україні». – К.: Парламентське видавництво .– 2016 р. / Калініна Л. М – С. 76-81 і О. М. Оनाц – С. 87-93.

- Парламентські слухання «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні», 16 листопада 2016 року (брали участь Калініна Л. М., Оनाц О. М., Матвеева Г. Д.); виступ «Кроки до ефективного фінансування загальної середньої освіти» (Скорик Т. А.);

- аналітичні матеріали до трьох розділів Національної доповіді «Про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (Калініна Л. М. і Онац О. М. - автори матеріалів до розділу «Економіка освіти: основні напрями підвищення ефективності» та трьох розділів проекту Концепції української школи).

Упровадження через підготовку пропозицій та виступів підтверджено реквізитами вхідних і вихідних документів МОН України . НАПН України, Державної інспекції навчальних закладів України тощо.

Об'єктами впровадження результатів НДР відділу є, насамперед, ЗНЗ, департаменти і управління освіти різних ієрархічних рівнів управління та їх структурні підрозділи, ОППО в різних областях України, зокрема: у Київській, Миколаївській, Херсонській, Рівненській, Житомирській, Івано-Франківській, Львівській та ін.

Безпосереднє впровадження результатів дослідження в експериментальних ЗНЗ, управліннях освіти та інформування освітянської спільноти здійснювалося через сайт у рубрикації: «Інститут педагогіки в ЗМІ» <http://undip.org.ua/achievement/zmi/>, сайт Інституту педагогіки НАПН України (у форматі інформації про проведені заходи), що дало можливість здійснити всебічне представлення напрацьованих результатів та їх ретрансляцію у формі рекомендацій, резолюцій, пропозицій та забезпечити висвітлення одержаних результатів у рубрикації інтерфейсу сайту Інституту педагогіки та ЗМІ <http://undip.org.ua/achievement/zmi/>. Назвемо, на нашу думку, найвагоміші:

15.01.2016 р. Людмила Калініна «Управління закладами освіти в контексті законодавчих змін»; 04.04.2016 р. Олена Онац «Автономія школи: бажання і велика витримка»; 04.04.2016 р. Людмила Калініна «Розподілення відповідальності»; 04.04.2016 р. Олена Онац «Директор школи – менеджер і лідер»; 14.11.2016 р. Олена Онац «Нова школа : місія здійснення»; 03.06.2016 р. Олена Онац «Джерело активності».

У 2017 р., на завершальному етапі впровадження результатів НДР, отриманих за темою дослідження: «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів» (2012-2014 рр.),

науковими співробітниками відділу узагальнено результати розробленої наукової продукції, а саме: теорія БМ-систем, ядро теорії механізму управління у сфері освіти, концептуальні положення створення, модернізації і впровадження організаційних механізмів управління діяльністю ЗНЗ, інформаційно-методичний супровід впровадження організаційних механізмів управління діяльністю ЗНЗ і освітнього округу сільської місцевості, технології реалізації різних видів організаційних механізмів та інші, що знайшли відображення в 9 рукописах: 2 планових монографій: «Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління ЗНЗ».(10,0 др.арк.), автор Л.М. Калініна та «Теоретичні засади організаційних механізмів впровадження державних стандартів у ЗСО». (10,0 др. арк.), автор. Островерхова Н. М; 6 практичних посібників: «Теорія та технології формування моделі системи економічних механізмів управління ЗСО» (8,0 др.арк.), автор Паращенко Л. І; «Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління» (4,0 др.арк.), автори: Онаць О. М., Калініна Л. М.; «Організаційний механізм управління освітнім округом сільської місцевості»(4,0), автор: Осадчий І. Г; «Правове і технологічне забезпечення організаційного механізму управління діяльністю ЗНЗ в умовах модернізаційних змін» (4,0), автор: Шевцов М. Г; «Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті» (4,0), автор: Климчук І. О.; «Організаційні механізми державно-громадського управління в умовах модернізаційних змін» 94,0),. автори: Неруш М. В, Маслов В. І. та методичних рекомендацій. У зв'язку зі скороченням бюджетного фінансування у 2014-2015 рр. із планової продукції було видруковано тільки 1 посібник: «Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління: посібник/ О. Онаць, Л. Калініна // К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 64 с. у серпні 2017 р., тому решта – 8 одиниць продукції, підготовлена в 2017 р. у електронному форматі, розміщена в повнотекстовому форматі в електронній бібліотеці на сайті Інституту педагогіки та Електронній бібліотеці НАПН України.

Оцінка результатів моніторингу впровадження підготовленої продукції здійснювалася у відділі на основі аналізу поданих документів, серед яких: довідки, протоколи засідання вченої ради, угоди із закладами освіти, протоколи засідань кафедри менеджменту та освітніх інновацій, інформації районних відділів освіти та інші матеріали, в яких відзначено позитивні сторони наукових розробок, а також угод із закладами освіти про впровадження результатів НДР, акти і матеріали інтерв'ю, що вказує на позитивний соціальний ефект.

Підтвердженням є Довідки про впровадження результатів НДР, видані органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами освіти: Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації (№ 12-01-12/3838 від 03.11. 2017 р.); Рівненський ОІППО, Кабінет управління навчальними закладами (від 09.11. 2017 р.); відділ освіти Обухівської районної державної адміністрації Київської області (№ 60/28 – 1099 від 20.11. 2017 р.) відділ освіти Городенківської РДА Івано-Франківської області (№ 1273/04 від 31.10.2017 р.); відділ

освіти Калуської районної державної адміністрації Івано-Франківської області (№ 62/01-19/01/03/03 від 02.11.2017 р.); Манявський навчально-виховний комплекс Богородчанської районної ради Івано-Франківської області; Тишківський навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Городенківської районної ради Івано-Франківської області (№ 128 від 02.11.2017 р.); Підмихайлівський НВК І-ІІІ ступенів Калуської районної ради Івано-Франківської області (№ 251 від 02.11.2017 р.); Одеський приватний навчально-виховний комплекс загальноосвітня школа І ступеня з поглибленим вивченням іноземних мов – дошкільний навчальний заклад «Мрія» (№ 735-12-11 від 21.12. 2017 р.); Чоповицький ЗНВК «Гімназія – загальноосвітній заклад І-ІІІ ступенів – дошкільний заклад» (№ 157 від 12.06. 2017 р.); Отинійська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Коломийської районної ради Івано-Франківської області (№ 68 від 31.10.2017 р.); Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 50 м. Київ (від 13.06.2017 р.); Старобезрадичівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Обухівської районної ради Київської області (№ 42 від 07.06.2017 р.); Трипільська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Обухівської районної ради Київської області (№ 18 від 09.06.2017 р.); Германівська гімназія Обухівської районної ради Київської області (№ 63 від 09.06.2017 р.).

За результатами НДР 2015-2017 рр. управлінській практиці запропоновано наукову, виробничо-практичну та навчальну продукцію, що знайшла своє відображення у підготовлених до друку рукописах: колективної монографії «Управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами: моделі та механізми» (14,0 д.а.), одноосібної монографії «Варіативність форм організації профільного навчання в сільській місцевості: теорія і практика» (5,0 д.а.), колективного посібника «Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку» (6,0 д.а.), навчальної програми курсу за вибором для розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів 1–4 класів (1,3 д.а.) та методичних рекомендацій (1,5 д.а.), які оприлюднено в електронній бібліотеці на сайті Інституту педагогіки НАПН України та включено до плану видань на 2018–2019 рр. Зазначена продукція буде впроваджуватися на всеукраїнському рівні.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР 2015-2017рр., в яких використовується продукція відділу, – 30. З них: 11 органів державної влади та місцевого самоврядування, 14 експериментальних закладів освіти різних типів і форм власності, 5 обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Впровадженню результатів НДР значно сприяло укладення 45 угод про співпрацю й науково-методичне співробітництво з органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами освіти, установами та партнерами.

В цілому, впродовж 2015–2017 рр., науковим колективом відділу економіки та управління ЗСО оприлюднено та впроваджено 131 одиницю друкованої продукції, загальним обсягом 55,3 д.а.: 1 посібник (4,0 д.а.), 65 статей, з яких 42 – у фахових виданнях України (25,53 д.а.), 23 – у наукових виданнях (12,8 д.а.), 30 тез (3,5 д.а.), 19 матеріалів конференцій (4,7 д.а.), 16 – інших видів продукції (4,8 д.а.). Понад 64,62 % статей надруковано у вітчизняних наукових фахових виданнях, які входять до наукометричних баз даних (Index Copernicus, Google

Sholar, Science Index*Ru), з них 9,5 % – англійською й німецькою мовами, 31,6 % опубліковано в зарубіжних виданнях.

На сайті електронної бібліотеки НАПН України, упродовж 2015–2017 рр., оприлюднено 131 електронні копії наукової продукції, створеної за результатами виконання НДР, які завантажено 7, 784 тис. разів (станом на 09.10.2018р.). Усього в електронній бібліотеці НАПН України розміщено 232 ресурсів, які завантажено 32363 разів користувачами за статистичними даними упродовж трьох років (станом на 09.10.2018р.). За даними Google Академії простежується використання наукової продукції за показниками цитувань профілю відділу у системі Google Scholar, зокрема за індексом Гірша, який становить 29, за бібліографічними посиланнями – 3328, та за «10-індексом», який становить 81 (станом на 09.10.2018 р.).

З 2013 року співробітники відділу мають профілі в наукометричних базах даних. У 2016 р., після структурної реорганізації управлінського відділу, доповнено профіль відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України у Google Академії та 3 співробітників включені до рейтингу платформи «Бібліометрика Української науки». За даними Google Scholar індекси бібліографічних посилань наукового колективу відділу упродовж 2015-2017 рр. складають: загальна кількість цитувань: 3328, h- індекс 29, i10 – індекс 81.

Упродовж 2017 року науковими співробітниками відділу здійснювалася системна робота щодо підготовки пропозицій до різних законодавчих і розпорядчих документів.

Пропозиції для Кабінету Міністрів України, Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України та МОН України:

-до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану заходів на 2017–2020 роки з реалізації Концепції державної політики у сфері реформування середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 р.»;

-щодо оптимальної моделі розвитку вітчизняної науки (на виконання пункту 2 доручення Прем’єр-міністра України В. Гройсмана від 29 вересня 2016 року №35371/0/1-16 до протоколу наради під головуванням Прем’єр-міністра України від 26 вересня 2016 року про реформування наукової сфери, розвиток академічної науки, яким МОН разом з Мінфіном, Мінекономрозвитку, іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади, Національною академією наук і національними галузевими академіями наук визначено завдання підготувати пропозиції щодо оптимальної моделі розвитку вітчизняної науки разом з оперативним планом її реформування).

Пропозиції до документів Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України:

- засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України 22 лютого 2017 року на тему: «Про фінансування освіти і науки в Україні у 2017 році» (вхідний № 2-7/46 від 21.02.2017 р. НАПН України);

- до постанови Верховної Ради України від 12 липня 2017 р. № 2133-VII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні” (вхідний № 600 від 21.08.2017 р.);

- листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 09 червня 2017 р. № 04-23/20-746 до проекту Закону України «Про внесення змін до

Бюджетного кодексу України щодо освітньої та медичної субвенції» (реєстр. № 6108 від 21 лютого 2017 р., вхідний №40-Р від 19 червня 2017 р.);

- листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 09 червня 2017 р. № 04-23/20-747 до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про ліцензування видів господарської діяльності”» щодо деяких питань ліцензування освітньої діяльності (реєстр. № 6334 від 11 квітня 2017 р., вхідний №41-Р від 19 червня 2017 р.);

-для виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти до Волинської області за темою: «Про роботу органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Волинської області щодо дотримання законодавства України про освіту для забезпечення функціонування та якості дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої освіти (м. Луцьк);

- щодо проведення науково-практичних масових заходів Інститутом педагогіки НАПН України (до плану роботи Національної академії педагогічних наук України на 2018 р.);

- до перспективних напрямків діяльності Інституту педагогіки НАПН України та відділу економіки та управління загальною середньою освітою;

-до Закону України про освіту відповідно до листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 7 червня 2017 року № 04-23/17-767 «Проект Закону України “Про освіту”» (реєстр. №3491-д від 04.04. 2016 р., поданий народними депутатами України О. Скрипником., В. Литвином., Т. Кременем., І. Кириленком. Підготували Калініна Л.М., Онаць О.М., Мелешко В.В.;

- до структури Закону України «Про освіту» про загальну середню освіту (Калініна Л. М., Мелешко В. В.) відповідно до наказу про утворення робочої групи з розроблення проекту нового Закону України «Про загальну середню освіту» від 13.11. 2017 р. №1470 Міністерства освіти і науки України за підписом міністра Л. М. Гриневич (до складу групи з розроблення проекту нового Закону України «Про загальну середню освіту» увійшла Калініна Людмила Миколаївна);

- до Парламентських слухань 22 лютого 2017 року на тему: «Про фінансування освіти і науки в Україні у 2017 році» (вхідний № 2-7/46 від 21.02.2017 р. НАПН України);

- аналітичну довідку та пропозиції на виконання листа Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України № 04-23/17 523 від 15 травня 2017 р. за темою «Гірська загальноосвітня школа: стан, проблеми та перспективи розвитку» (Мелешко. В. В.).

Для впровадження результатів НДР широко використано можливості науково-практичних заходів: виставок, форумів, фестивалів, міжнародних науково-практичних шкіл, міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, стратегічних сесій, онлайн-брифінгів освітян Київщини, засідань Всеукраїнського клубу директорів шкіл та інших заходів.

Упродовж трьох років колектив відділу спільно з партнерами був організатором – 30 і співорганізатором – 33 масових заходів, із яких – 37 міжнародного рівня, взяв участь у 47 заходах. Із 110 науково-практичних заходів – 75 % презентовано на сайті Інституту педагогіки НАПН України.

Прикладом упровадження результатів фундаментального дослідження є участь співробітників відділу у щорічних Міжнародних виставках, зокрема: Міжнародній виставці «ЗНО– 2016. Освіта в Україні. Освіта за кордоном», VIII міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2017 р.», XI міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті», під час яких проведено 8 науково-практичних заходів, на яких відбувалося оприлюднювалися результатів НДР співробітників відділу та результатів дослідно-пошукової роботи педагогічних колективів експериментальних майданчиків Всеукраїнського рівня та упровадження результатів фундаментального дослідження.

За активну участь у створенні сучасної якісної системи національної освіти Дипломом Восьмої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – дискусійний майданчик щодо шляхів розвитку нової української школи 2017» (16-18 березня 2017 р.) нагороджено науковий колектив відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України за проведення у рамках виставки конференції «Управлінський дискурс Нової української школи» та наукового-практичного семінару «Нова українська школа в багатовекторному інформаційному суспільстві» та «Золотою медаллю» нагороджено колектив експериментального майданчика Всеукраїнського рівня – Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості» (інформація про захід розміщена на сайті Інституту педагогіки НАПН України [Режим доступу: http://undip.org.ua/info/5689/](http://undip.org.ua/info/5689/)).

Особлива роль у впровадженні результатів науково-дослідної роботи відводиться активній системній співпраці науковців відділу з громадськими освітянськими організаціями, органами управління освітою, методичними службами, інститутами післядипломної педагогічної освіти, координації діяльності із стратегічною дорадчо-експертною групою, створеною при відділі і особливо з громадською організацією – Асоціацією керівників шкіл України, починаючи з 1996 року. Така спільна продуктивна робота прослідковується за всіма напрямками науково-дослідної та науково-організаційної діяльності відділу.

Широке визнання серед наукової й педагогічної громадськості здобули такі міжнародні заходи: науково-практична школа «Якість і економіка освіти», освітні міжнародні проекти та щоквартальний Всеукраїнський клуб «Директор школи», започаткований з 2005 року спільно з Асоціацією керівників шкіл України (Інформація представлена у розділі «Зв'язки з громадськістю»); організація та проведення спільно з департаментом освіти і науки Київської обласної державної адміністрації обласного фестивалю «Розвиток громадсько-активних шкіл в контексті сучасних змін» у 2016 році (інформацію розміщено на сайті Інституту педагогіки НАПН України) та стратегічних сесій «Сучасна школа Київської області в 2015 році», в яких взяли участь понад 600 педагогічних працівників та інші заходи.

З метою оприлюднення наукових результатів та їх упровадження в практику науковий колектив відділу провадить значну *науково-просвітницьку діяльність*, висвітлює результати НДР і творчої співпраці з експериментальними майданчиками та партнерами у засобах масової інформації; у соціальних мережах (Facebook і Google+), на сайтах Інституту педагогіки НАПН України та експериментальних майданчиків відділу, в електронних бібліотеках НАПН України та Інституту

педагогіки НАПН України; у прямих ефірах телепроектів «Європейська Україна» на Всеукраїнському телебаченні УТР, на обласному каналі ТРК і «Галичина» та на обласному Івано-Франківському каналі ТРК (трк+3-студія+Івано-Франківськ/keywords_search), регіональному телебаченні Городенківського району Івано-Франківської області. Результати НДР широко оприлюднювалися упродовж трьох років Онаць О. М., Калініною Л. М., Мелешко В. В., Малюгою М. М. на радіо, зокрема в прямому ефірі на таких програмах радіо, як: радіо «Весті» у програмі «Соціум» та «Рікошет» (4 квітня та 13 грудня 2017 р.), «Українське радіо» у програмі «Ранковий формат» «Ранковий гість» (5 листопада та 15 грудня 2017 р., радіо «Промінь» у програмі «На свіжу голову» (14 грудня 2017 р.), радіо "Ера-фм" у інформаційно-аналітичній програмі «Ситуація» та «Аргумент День» (29 листопада 2017 р., сайт: www.eramedia.com.ua). Науковці відділу часто надають журналістам редакцій газет «Освіта», «Освіта України», «Директор школи», «Управління освітою», «Освітнянське слово» інтерв'ю з питань реформування загальної середньої освіти, нової української школи, нововведень у школі, законодавчих змін в освітній політиці. Широко презентують анонси та прес-релізи про проведені заходи, власні інноваційні ідеї, підходи та науковий доробок шляхом публікацій 17 статей у всеукраїнській газеті «Директор школи» та 5 – у Всеукраїнському громадсько-політичному тижневику «Освіта України», тижневику «Освіта» та «Педагогічній газеті» з різних законодавчих і концептуальних питань реформування середньої освіти та нововведень у початковій школі; значення плідної співпраці в трикутнику «діти – батьки - вчителі», роль директора у налагодженні взаємної довіри та поваги в цьому трикутнику, а також свідмих громадян та громадських організацій в розвитку активного демократичного громадянського суспільства, громадсько-державного управління та готовності до технологічних і законодавчих змін, коментували статті нового Закону України «Про освіту»; з перспектив розвитку профільної освіти в умовах децентралізації управління освітою; про здобуття магістерської освіти з права, економіки та управління в Інституті політичних досліджень Страсбурського університету та з французької мови в Університеті ім. Мішеля Монтеля в Франції тощо.

Системна робота з оприлюднення та впровадження результатів науково-дослідної роботи відділу економіки та управління загальною середньою освітою посилила їх імплементацію в процес реформування національної освіти і модернізацію управління нею. Висвітлення наукових доробок та інших напрацювань у ЗМІ, під час проведення різноманітних науково-педагогічних заходів забезпечило широкий доступ до них освітянській та науковій спільноті, зокрема і через соціальні мережі.

РОЗДІЛ III. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ

2015 рік

Масові заходи, включені до плану роботи НАПН України

24-25 вересня 2015 року. І міжнародна професійна спеціалізована виставка: «ЗНО-2016. ОСВІТА В УКРАЇНІ. ОСВІТА ЗА КОРДОНОМ» (Київський міський будинок учителя).

Мета заходу: консолідація зусиль фахівців освітньої сфери для вирішення найактуальніших питань галузі освіти.

Організатори: Лідерекспоцентр, Національна академія педагогічних наук України.

Кількість учасників від відділу – 3 (*Л.Калініна, Л.Паращенко, О.Онаць*).

Проблеми, що обговорювалися: у межах виставки співробітниками відділу економіки та управління ЗСО організовано прес-конференцію для керівників і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, аспірантів на тему: «Реформи у загальній середній освіті: наближення до Європейських стандартів», на якій розглянуто актуальні проблеми розвитку загальної середньої освіти за модерацією директора Інституту педагогіки, професора Олега Топузова та заступника Миколи Головка. Окреслено коло питань для обговорення з модернізації змісту загальної середньої освіти та наукових підходів у практичному вимірі.

Доповідчачі: *Л.Калініна* (тема доповіді: «Державно-громадське управління у контексті наближення до Європейських стандартів»); *О.Онаць* (тема доповіді: «Нова парадигма управління школою в умовах реформування освіти»).

Результати: обговорення результатів НДР, оприлюднення презентацій виступів на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/3408/>).

17-19 березня 2015 року. VII Міжнародна виставка: «Сучасні заклади освіти – 2016». (м. Київ, Київський палац дітей та юнацтва)

Організатори: компанія «Виставковий Світ» за підтримки та участі МОН України, Національної академії педагогічних наук України.

Мета заходу: презентація наукової продукції; обмін досвідом й інноваційними ідеями.

17 березня 2016 року у рамках сьомої Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» проведено Науково-практичну конференцію Відділення загальної середньої освіти Національної академії педагогічних наук України з теми: «Сучасна українська школа: стан і перспективи розвитку».

З доповідями виступили *співорганізатори науково-практичної конференції:* Топузов Олег Михайлович, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки НАПН України і Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Академія дитячої творчості : орієнтована на майбутнє: Якою вона є в контексті реформаційних змін?»); Матвеева Ганна Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» (тема доповіді: «Навчально-виховний комплекс ”Школа – коледж”»); Стемковська Ярослава Євгенівна, кандидат педагогічних наук, заступник директора з виховної роботи Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» (тема доповіді: «Академія дитячої творчості - інноваційна активна соціально-педагогічна система»).

Кількість учасників від відділу – 10 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Шевцов М. Г., Топузов М. О., Попович Л. М.*).

Результати: роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/4193/>).

***Масові заходи, включені до плану роботи Інституту педагогіки
НАПН України***

28 січня 2015 року. Звітна науково-практична конференція Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік. (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатори: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України. Співробітники відділу економіки та управління ЗСО були співорганізаторами заходу. Кількість учасників від відділу – 8.

Питання для обговорення:

Доповідачі на секції 3. «Управління розвитком освіти»:

Л. М. Калініна (тема доповіді: «Впровадження організаційних механізмів управління в практику діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу»);

О. М. Онаць (тема доповіді: «Технології формування організаційних механізмів управління громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом»);

І. Г. Осадчий (тема доповіді: «Організаційний механізм управління функціонуванням та розвитком освітнього округу»);

Н. М. Острроверхова (тема доповіді: «Критерії оцінювання стану підготовки суб'єктів впровадження державного стандарту загальної середньої освіти»);

Л. І. Паращенко (тема доповіді: «Ефективність фінансування шкільної освіти в Україні»);

Я. Є. Стемковська (тема доповіді: «Управління розвитком організаційної культури вчителів у системі науково-методичної роботи школи художньо-естетичного профілю»);

М. Г. Шевцов (тема доповіді: «Правове і технологічне забезпечення управління загальноосвітніми навчальними закладами в умовах модернізаційних змін»);

Г. М. Калініна (тема доповіді: «Соціальні мережі як інструмент відкритості державно-громадського управління в освіті»).

Результати: тези доповідей за результатами НДР надруковані у збірнику «Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік».

15-16 жовтня 2015 року. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника» (м.Київ)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, Освітній центр науково-методичної установи «Національний інститут освіти» Міністерства освіти

республіки Білорусь, Інститут проблем освіти Азербайджанської республіки, Інститут педагогічних наук (ISE) Республіки Молдова.

Співробітники відділу економіки та управління ЗСО були співорганізаторами Міжнародної науково-практичної конференції. Кількість учасників від відділу – 6 (*Калініна Л. М., Матвєєва Г. Д., Онаць О. М., Паращенко Л. І., Стемковська Я. Є., Калініна Г. М.*).

Проблеми, що обговорювалися: особливості підручникотворення для майбутніх керівників загальної середньої освіти.

Доповідачі: *Калініна Л. М.* (тема доповіді: «Феномен організаційної культури та організаційних механізмів у змісті підручника для керівника загальноосвітнього навчального закладу»); *Матвєєва Г. Д.* (тема доповіді: «Програмне забезпечення освітнього процесу авторської школи Всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості»); *Онаць О. М.* (тема доповіді: «Феномен педагогічної культури у змісті підручника для керівника загальноосвітнього навчального закладу»); *Паращенко Л. І.* (тема доповіді: «Інфраструктура загальної середньої освіти як конструктор для освітніх реформ і компонента змісту підручника для керівника загальноосвітнього навчального закладу»); *Стемковська Я. В.* (тема доповіді: «Розвиток організаційної культури учителів у змісті підручника для керівника школи художньо-естетичного профілю»); *Калініна Г. М.* (тема доповіді: «Краудсорсинг як інноваційний управлінський інструмент і змістова компонента навчального посібника для керівників шкіл»).

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу, оприлюднення результатів роботи заходу на сайті Інституту педагогіки НАПН України, публікація статей у збірнику наукових праць «Проблеми сучасного підручника».

20 листопада 2015 року. Всеукраїнська науково-практична конференція «Організаційна культура загальноосвітнього навчального закладу: від теорії формування та розвитку – до практики управління» (за результатами IV узагальнювального етапу Всеукраїнського експерименту «Формування організаційної культури педагогічного колективу гімназії» на базі гімназії № 117 імені Лесі Українки міста Києва, науковий керівник Всеукраїнського експерименту – *Калініна Л. М.*, науковий консультант – *Онаць О. М.*), м. Київ, гімназія № 117 імені Лесі Українки.

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти МОН України, Інститут педагогіки НАПН України, Інститут менеджменту та психології НАПН України, Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради, Інститут суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка, Управління освіти та інноваційного розвитку Печерської районної в місті Києві державної адміністрації, Асоціація керівників шкіл України, Гімназія №117 імені Лесі Українки міста Києва, співробітники відділу економіки та управління ЗСО. Кількість учасників від відділу – 3 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Калініна Г. М.*).

Мета заходу: висвітлення теоретико-методичних засад формування організаційної культури педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу за результатами дослідно-експериментальної роботи.

Проблеми, що обговорювалися: організаційна культура загальноосвітнього навчального закладу: від теорії формування та розвитку – до практики управління; оприлюднення результатів експерименту.

Доповідачі: *Калініна Л. М.* (тема доповіді: «Концептуальні підходи до моделювання організаційної культури в освітніх закладах та їх упровадження»); *Онаць О. М.* (тема доповіді: «Роль Асоціації керівників шкіл України у координації діяльності та поширенні педагогічного досвіду та проведенні дослідно-експериментальної роботи»).

Результати: оприлюднено результати IV узагальнювального етапу дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня, підтверджені ефективністю роботи гімназії №117.

Заходи відділу економіки та управління ЗСО

24 березня 2015 року. Науково-практичний семінар «Формування інформаційної культури вчителів ліцею бізнесу відповідно до ІКТ-стандартів ЮНЕСКО» (м. Київ, «Київський ліцей бізнесу»)

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, загальноосвітній навчальний заклад «Київський ліцей бізнесу»-експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня.

Мета заходу: вироблення методичних рекомендацій адміністрації та вчителям ліцею – учасникам Всеукраїнського педагогічного експерименту щодо впровадження організаційних механізмів розвитку інформаційної культури педагогічних працівників й адаптація ІКТ-стандартів ЮНЕСКО в умовах експериментальної, педагогічної та інноваційної діяльності. .

Кількість учасників від відділу – 2 (*Паращенко Л. І., Калініна Л. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М. (тема доповіді: «Організаційні механізми формування інформаційної культури вчителів загальноосвітнього навчального закладу»);

Паращенко Л. І. (тема доповіді: «Стандарти ІКТ-компетентності для вчителів. Розроблення модулів стандартів компетентності учителів ліцею бізнесу в умовах педагогічного експерименту»).

Результати: підготовлено методичні рекомендації *Паращенко Л. І.* «Розроблення модулів стандартів компетентності учителів ліцею бізнесу в умовах педагогічного експерименту».

3 жовтня 2015 року. Самоврядний день учителя з аристократами Української педагогіки (м. Миколаїв, Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості», експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня)

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО та органи учнівського самоврядування Миколаївської «Академії дитячої творчості». Кількість учасників від відділу – 2 (*Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є.*)

Мета заходу: організація дня самоврядування активною учнівською спільнотою спільно з батьками та громадою міста.

Доповідач: *Матвєєва Г. Д.* (тема доповіді: «Учитель у моєму житті»).

Результати: презентація «Аристократів української педагогіки» в Академії дитячої творчості, формування відповідального громадянина.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/3651/>).

9 жовтня 2015 року. Психолого-педагогічний семінар «Організація навчання з урахуванням типологічних особливостей учнівської молоді». (м. Миколаїв, Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості», експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня).

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО й органи учнівського самоврядування Миколаївської «Академії дитячої творчості».

Мета заходу: підвищення професійного рівня вчителів.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є.*).

Доповідачі:

Матвєєва Г. Д. (тема доповіді: «Розвиток особистості у практико орієнтованому дискурсі»);

Стемковська Я. Є. (тема доповіді: «Вікові особливості учнів у контексті їх розвитку в різних видах діяльності»).

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу (режим доступу : <http://www.undip.org.ua/info/3652/>).

16 жовтня 2015 року. Всеукраїнська науково-практична конференція для студентів та молодих учених «Інноваційні технології в освіті та вихованні: історія і сучасність» (м. Глухів Сумської області, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти, Національної академії педагогічних наук України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Сумський обласний інститут післядипломної освіти, Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, Краматорський економіко-гуманітарний інститут. Співробітники відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України були співорганізаторами Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів та молодих учених

Мета заходу: висвітлення інноваційних технологій та модернізаційних процесів у освіті та управлінні нею.

Кількість учасників від відділу – 3 (*Калініна Л.М., Калініна Г.М., Матвєєва Г.Д.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М. (тема доповіді: «Технології управління та організаційні механізми управління школою як активною соціально-педагогічною системою»);

Матвеева Г. Д. (тема доповіді: «Технології розвитку освітнього процесу авторської школи Всеукраїнського рівня “Академія дитячої творчості»);

Калініна Г. М. (тема доповіді: «Краудсорсинг як інноваційний управлінський інструмент і змістова компонента навчального посібника для керівників шкіл»).

Результати: участь у роботі секцій «Сучасні концепції формування інноваційної культури вчителя», «Сутність та зміст інноваційних технологій в освіті», апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу.

17 жовтня 2015 року. Імітаційна гра для старшокласників «Вибори місцевого самоврядування (м. Київ, Київський ліцей бізнесу - експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня)

Організатори: Київський ліцею бізнесу, Агенція розвитку освітньої політики, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України. Співорганізатори: науковці відділу економіки та управління ЗСО дії щодо свідомого та активного впливу на політичне життя суспільства, формування активної громадянської позиції в суспільстві та зацікавлення у справах місцевої громади.

Мета заходу: підвищення мотивації учнівської молоді.

Кількість учасників від відділу – 3 (*Паращенко Л. І., Калініна Л. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Паращенко Л. І. (тема доповіді: «Про міжнародну програму громадянського виховання і політичної освіти для дітей і молоді Under 18 (U18)»);

Калініна Г. М. (тема доповіді: «Особливості виховання юних громадян і патріотів в сучасній Німеччині»).

Результати: Проведення імітаційної гри для старшокласників та оприлюднення результатів виборів міських голів міста Києва, міста Ірпеня за її результатами. Інтерв'ю та публікація в газеті «Директор школи» зарубіжного досвіду формування свідомих і політично активних громадян країни (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/3541/>).

Учасність у заходах інших установ

19 лютого 2015 року. Міжнародний семінар за міжнародною участю «Концепція національно-патріотичного виховання в Україні на сучасному етапі» (м. Київ, Український гуманітарний ліцей Київського національного університету ім. Т. Шевченка)

Організатори: Міжнародний освітянський «Партнер»-клуб за підтримки Міністерства освіти і науки України, Департаменту освіти і науки Київської міської державної адміністрації.

Учасники: представники органів державного управління та місцевого самоврядування, зокрема Міністерства освіти і науки України, Департаменту

освіти, науки, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації, директори загальноосвітніх навчальних закладів України, Молдови, Придністров'я, представники громадських організацій та засобів масової інформації. Кількість учасників від відділу – 1 (Паращенко Л. І.).

Мета заходу: визначення шляхів реалізації державної освітньої політики щодо розроблення й впровадження Концепції національно-патріотичного виховання в системі загальної середньої освіти України.

Проблеми, що обговорювалися: Концепція національно-патріотичного виховання в Україні на сучасному етапі.

Доповідач: Паращенко Л. І. (тема доповіді: «Особливості управління національно-патріотичного виховання старшокласників в умовах європейської освітньої інтеграції»).

Результати: МОН України надано рекомендації та доповнення щодо ухвалення Концепції національно-патріотичного виховання в системі загальної середньої освіти України.

24 квітня 2015 року. Міжнародний семінар «Децентралізація в сфері освіти. Розподіл повноважень між різними гілками влади» (м. Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Організатори: Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти за підтримки шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні».

Учасники: Комітет з питань науки і освіти, Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, міжнародні та українські експерти в галузі освітньої політики, представники обласних державних адміністрацій, науковці, соціальні партнери.

Кількість учасників від відділу – 1 (Паращенко Л. І.).

Доповідач: Паращенко Л. І. (тема доповіді: «Дублювання повноважень у системі державного управління загальною середньою освітою України: причини, наслідки, перспективи подолання»).

Результати: підготовлено аналітичну записку щодо відповідної міжнародної практики та її використання в процесі актуалізації національного законодавства в сфері освіти, запропоновано конкретні напрацювання норм до нового Закону України «Про освіту» для впровадження децентралізації в сфері освіти, розподілу повноважень між різними гілками влади.

3-4 травня 2015 року. Міжнародний семінар «Підготовка рамкового Закону України "Про освіту": міжнародний контекст та українські реалії» (м. Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка).

Організатори: Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти та TAIEH Expert Mission on new Education Legislation in Ukraine.

Мета заходу: ознайомлення й обговорення положень законопроекту.

Учасники: Комітет з питань науки і освіти, Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів України, міжнародні та українські експерти в галузі

освітньої політики, представники навчальних закладів, громадських організацій. Кількість учасників від відділу – 1 (*Паращенко Л. І.*).

Доповідач: Паращенко Л. І. (тема доповіді: «Право на освіту та свобода вибору освіти як ключові принципи нового закону України ”Про освіту”»).

Результати: обговорено методологічні засади та концепцію нового Закону України «Про освіту», принципи освіти, які мають бути передбачені в проекті нової редакції Закону, а також представлено аналіз міжнародної практики законотворчості в галузі освіти та її використання в процесі оновлення національного законодавства у сфері освіти.

19-20 травня 2015 року. Міжнародна щорічна науково-практична конференція «Дні інформаційного суспільства-2015» (м. Київ, Національна академія державного управління при Президентові України (НАДУ)).

Мета заходу: обговорення стану, проблем та перспектив розвитку інформаційного суспільства в політичному, експертному та науковому дискурсах та розроблення рекомендацій щодо його прискореного розвитку в Україні.

Організатори: Національна академія державного управління при Президентові України (НАДУ), за підтримки: Спільної програми Ради Європи і Європейського Союзу «Зміцнення – інформаційного суспільства в Україні» (Офіс Ради Європи в Україні), Google Україна, Українсько-турецького культурного центру «Сяйво». Кількість учасників від відділу – 2, (*Калініна Л. М. і Калініна Г. М.*).

Цільова аудиторія (300 осіб): Народні депутати України, посадові особи Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, керівники центральних, регіональних та місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, мери міст; керівники структурних підрозділів інформатизації центральних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування, керівники прес-служб забезпечення зв'язків з громадськістю, доступу до публічної інформації; слухачі Інституту вищих керівних кадрів, Інституту державної служби та місцевого самоврядування Національної академії, директори регіональних Центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій; викладачі, аспіранти, докторанти профільних кафедр Національної академії державного управління при Президентові України та її регіональних інститутів у Львові, Одесі, Харкові, Дніпропетровську; представники громадських організацій, науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів України.

Доповідач: Калініна Г. М. «Державна політика в умовах інформаційної війни» в обговоренні теми: «Соціальні медіа як новації у роботі органів державної влади».

Результати: заходу оприлюднено на сайтах Національної академії державного управління при Президентові України й Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу : <http://www.undip.org.ua/info/3363/>).

21 травня 2015 року. Всеукраїнська науково-практична конференція «Забезпечення якості освіти в Україні» (м. Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Організатор: Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Мета заходу: обговорення актуальних питань державної політики щодо забезпечення якості освіти в Україні, визначення його сучасних тенденцій, стратегічних засад і перспективних напрямів на основі аналізу й оцінки новітніх наукових концепцій відповідно до нового національного та міжнародного законодавства про освіту.

Учасники: представники Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), органів державного управління та місцевого самоврядування, зокрема Адміністрації Президента, Міністерства освіти і науки України, комітету Верховної Ради України з питань освіти й науки, органів управління освітою різного рівня, фахівців у галузі державного управління з різних країн та інші.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Паращенко Л. І.*), яка брала участь як модератор секції «Новаторські підходи в середній освіті і їх вплив на якість підготовки абітурієнтів до навчання у вищій» у межах проекту «Навчальні програми професійного зростання») та виступила з доповіддю: «Якість освіти: вектори успіху української школи»).

Результати: визначення сучасних тенденцій та стратегічних засад модернізації механізмів управління якістю освіти; оприлюднення результатів роботи конференції та секції (режим доступу: <https://www.facebook.com/ParticipantTrainingProgram>).

25 серпня 2015 року. Традиційна загальноміська серпнева конференція освітян міста Києва в онлайн-режимі «Стратегії розвитку столичної освіти: виклики сьогодення»

Організатори: департамент освіти і науки КМДА, КУ імені Бориса Грінченка, Асоціація керівників шкіл Києва.

Учасники: Київський міський голова Віталій Кличко, заступник міського голови з гуманітарних питань Ганна Старостенко, директор департаменту освіти і науки, молоді та спорту Олена Фіданян, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка Віктор Огнев'юк, проректор Київського університету імені Бориса Грінченка Наталія Морзе, голова батьківської ради міста Києва, керівники навчальних закладів, працівники департаменту та інші. У роботі конференції брали участь Олена Онаць, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, президент Асоціації керівників шкіл України, керівники експериментальних закладів освіти (режим доступу: <http://don.kievcity.gov.ua/gallery/774.html>).

26 серпня 2015 року. Онлайн-брифінг освітян Київщини «Стратегічні напрями розвитку системи освіти Київської області у 2015–2016 навчальному році та основні завдання з модернізації змісту освіти» (на базі КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», м. Біла Церква).

Організатори: Департамент освіти і науки Київської ОДА, КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», Асоціація керівників шкіл Київщини, Асоціація роботодавців та батьківська громада.

Питання для обговорення: впровадження інклюзивного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами в навчальних закладах; роль післядипломної педагогічної освіти в професійному розвитку педагога; модель розвитку Малої академії наук учнівської молоді як позашкільного навчального закладу; оновлення змісту професійно-технічної освіти з урахуванням запиту роботодавців та потреб ринку праці; приведення у відповідність до Закону України «Про вищу освіту» правових, організаційних та фінансових засад функціонування системи вищої освіти Київщини; розвиток співробітництва вищих навчальних закладів з органами місцевого самоврядування; підготовка керівників навчальних закладів як один з напрямів реформування системи освіти; впровадження інноваційних технологій у навчальних закладах; соціально-економічний та правовий захист педагогічних працівників; основні напрями роботи обласної ради дітей Київщини. Онаць О. М. виступила з доповіддю: «Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів як один із напрямів реформування освіти».

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу (режим доступу: <http://www.kyiv-oblosvita.gov.ua/7095-obgovoryuemo-strategichni-napryami-rozvitku-sistemi-osviti-kijivshchini>).

13 жовтня 2015 року. Нарада-консультація для керівників управлінь освіти РДА Київської області (м. Біла Церква, Академія неперервної освіти).

Мета заходу : обговорення концептуальних підходів побудови школи XXI століття Київщини.

Організатори: Департамент освіти та науки Київської ОДА, Інститут педагогіки НАПН України. Кількість учасників від відділу – 1 (*Калініна Л. М.*).

Доповідач: *Калініна Л. М.* (тема доповіді: «Стратегії співробітництва між відділом і ЗНЗ Київської області та здобуток наукового колективу в галузі управління ЗСО»).

Результати: опрацювання шляхів співробітництва, організації та проведення Громадсько-активних шкіл у Київській області. Апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/3523/>).

15 жовтня 2015 року. Стратегічна сесія «Сучасна школа» за пілотним проектом «Школа майбутнього». (Київська область, м. Бровари, ЗОШ № 9)

Мета заходу: отримання нових прогресивних ідей для створення «Сучасної школи» з системою освіти світового рівня, яка розкриває індивідуальність дитини для повноцінної самореалізації її покликання.

Організатори: Департамент освіти та науки Київської ОДА, Броварська міська рада.

Учасники: у стратегічній сесії брали участь понад 200 освітян та учнів, представники громадськості, в. о. Департаменту освіти та науки КОДА – Рогова В. Б., заступник міського голови міста Бровари – Віноградова Л. М., начальник управління освіти та науки – Онищенко В. І.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Калініна Л. М.*, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, яка виступила з доповіддю: «Модель сучасної школи та стратегії розвитку освіти в Україні»).

Результати: обмін думками та конструктивний діалог під час роботи «Світового кафе», визначення кола пріоритетів та узагальнення ідей за напрямками: автономна школа, креативний учитель, родина як замовник навчання, інфраструктура й матеріально-технічний фонд сучасної школи, персоналізація навчання задля побудови інноваційної моделі Броварської школи XXI століття. Результати заходу оприлюднено на сайтах Департаменту освіти і науки Київської ОДА, управління освіти Броварської міської ради, Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100008281066893&fref=ts>).

16 жовтня 2015 року. Стратегічна сесія «Сучасна школа» за пілотним проектом «Школа майбутнього». (Рокитнянський район Київської області)

Мета заходу: отримання нових прогресивних ідей для створення «Сучасної школи» з системою освіти світового рівня, яка розкриває індивідуальність дитини для повноцінної самореалізації її покликання.

Організатори: Департамент освіти і науки Київської ОДА, РДА Рокитнянського району Київської області.

Учасники: у стратегічній сесії взяли участь понад 100 освітян та учнів, громадськість, Рогова В. Б. (в.о. Департаменту освіти та науки КОДА), Калініна Л. М. (завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, яка виступила з доповіддю: «Концептуальні засади фінансування закладів загальної середньої освіти, дебіурократизація фінансування середньої освіти та розвитку освіти в Україні»).

Результати: вироблення пулу ідей щодо трансформаційних змін функцій і ролі сучасного вчителя й керівників у процесі опанування знаннями й ключовими компетентностями, напрямів розвитку дитини з урахуванням міжнародних освітніх стандартів, інновацій в освітньому процесі, питань еволюції школи до навчально-розвивальної мережі, які будуть втілені в моделюванні школи XXI століття Київщини (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/3524/>).

2016 рік

Масові заходи, включені до плану роботи НАПН України

9 лютого 2016 року. Всеукраїнська нарада-інструктаж експертів проектів підручників для 8 класу ЗНЗ «Науково-методологічні засади створення сучасного підручника (м. Київ).

Організатор: МОН України.

Мета заходу: презентація посібника «Експертиза шкільних підручників», розроблених Національною академією педагогічних наук України спільно з Інститутом модернізації змісту освіти МОН України та за сприянням фонду імені Гайнріха Бюлля в Україні, в якому подано інструктивно-методичні матеріали для проведення експертизи електронних версій проектів підручників для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів

Результати: У Міністерстві освіти і науки України відбулася установча нарада представників обласних Інститутів післядипломної педагогічної освіти, відповідальних за проведення інструктажу експертів проектів підручників для учнів 8 класу, яку було організовано за безпосередньої участі Інституту педагогіки НАПН України.

Кількість учасників від відділу ЕУЗСО – 2 (*Калініна Л.М., Онаць О.М.*)

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/3993/>).

25-26 жовтня 2016 року. VIII Міжнародний форум «Інноватика в сучасній освіті» та IV Міжнародна виставка «Міжнародна освіта – 2016» (м. Київ, Київський палац дітей та юнацтва)

Організатори: Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України за підтримки Національної академії педагогічних наук України та МНУО «Європейська Медіа Платформа».

Круглий стіл у межах Восьмого міжнародного форуму «Інноватика в сучасній освіті» та Четвертої Міжнародної виставки закордонних навчальних закладів «World Edu» на круглому столі «Інтернет в освіті: стан, проблеми, перспективи розвитку» та «Освітній проект як складова інноваційного розвитку нової української школи».

Учасники: провідні заклади системи освіти, а також вчені структурних підрозділів НАПН України та представники комісії МОН України з інформатизації та комп'ютеризації. Відкрив засідання *Гуржій Андрій Миколайович*, доктор технічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, віце-президент Національної академії педагогічних наук України. Кількість учасників від відділу – 2 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І.*).

Мета заходу: звіт експериментальних навчальних закладів Всеукраїнського рівня за III етап НДР згідно з програмою НДР.

Результати: виконання теоретико-моделювального етапу (вересень 2015 р. – вересень 2016 р.) всеукраїнського експерименту з теми «Розвиток освітньо-інформаційного середовища навчально-виховного комплексу засобами мережевих технологій та дистанційної освіти». Презентували наукові керівники: *Гуржій А. М., Калініна Л. М., Паращенко Л. І.* спільно з керівниками Хмельницького НВК №2 Хмельницької області *Корегановою О. І.* та *Петровською М. І.*, керівниками Володимирецького колегіуму Рівненської області *Остапенко А.Ф.* і *Літвінчуком В. В.* Сертифікати доповідачам круглих столів, науковим керівникам і консультантам, керівникам закладів освіти вручив віце-президент НАПН України

Гуржій А. М., зокрема науковому керівнику Всеукраїнських експериментів, завідувачу відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки Калініній Л. М. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/5193/>).

28-29 жовтня 2016 року. II Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Інститут педагогіки НАПН України, Інститут філософії НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Інститут історії України НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Мелешко В. В.*).

Доповідач: Мелешко В. В. (тема доповіді: «Реалізація мережевої взаємодії суб'єктів освітнього округу в організації профільного навчання»).

Результати: публікація тез у збірнику матеріалів конференції.

***Масові заходи, включені до плану роботи Інституту педагогіки
НАПН України***

2 березня 2016 року. Всеукраїнська науково-практична конференція «Європейський вимір Українських освітніх реформ» (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Мета конференції: об'єднання зусиль науковців, керівників обласних, районних та міських управлінь освіти, викладачів і методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти, методичних кабінетів, вчителів-практиків, громадських організацій, авторів навчальних програм і підручників, книговидавців у вирішенні нагальних питань реформування освіти.

Організатори: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України у партнерстві з Інститутом модернізації змісту освіти та Академією інноваційного розвитку освіти.

Співорганізаторами секційного засідання «Методичний супровід професійної діяльності в умовах модернізаційних змін в освіті» були співробітники відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України. Кількість учасників від відділу – 10 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Онаць О. М., Матвеева Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Шевцов М. Г., Топузов М. О., Попович Л. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М. (тема доповіді: «Управлінська діяльність керівника закладу освіти в контексті автономії»);

Онаць О. М. (тема доповіді: «Нові ролі керівника закладу освіти в умовах реформування освіти»);

Мелешко В. В. (тема доповіді: «Розвиток ЗНЗ сільської місцевості в умовах освітніх територіальних громад»);

Шевцов М. Г. (тема доповіді: «Законодавчо-правове забезпечення професійної діяльності керівника закладу в контексті європейського виміру»);

Попович Л. М. (тема доповіді: «Розвиток методичної компетентності вчителя засобом ІКТ-технологій»).

Шевчук Л. М. (тема доповіді: «Текст як змістова компонента розвитку цифрової компетентності учнів початкової школи»).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/4124/>).

16 червня 2016 року. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника» (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України).

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України. Співорганізаторами секційного засідання були співробітники відділу економіки та управління загальною середньою освітою. Кількість учасників від відділу – 10 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Шевцов М. Г., Топузов М. О., Попович Л. М.*).

Мета заходу: висвітлення й апробація результатів наукових досліджень з теорії та практики підручникотворення в умовах реформування освітньої системи України.

Доповідачі:

Онаць О. М. (тема доповіді: «Сутність і специфіка феноменів державно-громадського і громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у підручнику для керівника» на секційному засіданні «Дидактичні аспекти творення сучасного підручника»);

Шевчук Л. М. (тема доповіді: «Вправи і завдання у підручниках з української мови для формування текстотворчих умінь учнів 2 класу» на секційному засіданні «Навчально-методичне забезпечення початкової школи»).

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу, оприлюднення результатів роботи заходу на сайті Інституту педагогіки НАПН України, публікація статей у збірнику наукових праць «Проблеми сучасного підручника».

16 грудня 2016 року. Звітна науково-практична конференція Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України).

Організатор: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Мета заходу: звіт наукових співробітників за II етап НДР. Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 11 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Мелешко В. В., Топузов М. О., Онаць О. О., Шевцов М. Г., Попович Л. М., Стемковська Я. Є., Матвєєва Г. Д., Шевчук Л. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор (тема доповіді: «Управління у контексті концептуальних і законодавчих змін у освіті»);

Паращенко Л. І., доктор наук з державного управління (тема доповіді: «Наукові засади управління розвитком загальної середньої освіти»);

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Мережева взаємодія як основа організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»);

Топузов М. О., кандидат економічних наук (тема доповіді: «Інформаційний контекст економічних процесів у освіті інформаційного суспільства»);

Онаць О. О., кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Сутність феномена управління громадсько-активною школою»);

Шевцов М. Г. (тема доповіді: «Правове забезпечення моделі державно-громадського управління школами»);

Попович Л. М. (тема доповіді: «Практика управління громадсько-активними школами»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Тривекторна тренінгова технологія розвитку організаційної культури школи»);

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Авторський навчальний заклад «Академія дитячої творчості» у дискурсі нової Української школи»);

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Теоретичний аспект розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів»);

Калініна Г. М., аспірантка (тема доповіді: «Тенденції управління закладами освіти в інформаційному суспільстві»).

Результати: публікація тез доповідей у збірнику «Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік» (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5434/>).

Науково-практичні конференції, семінари, круглі столи міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів

15 січня 2016 року. Засідання міської проблемної групи «Психолого-педагогічна підтримка дитини з особливими освітніми потребами» (Миколаївська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів мистецтв і прикладних ремесел експериментального навчального закладу Всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості»)

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України. Кількість учасників від відділу – 2 (*Матвєєва Г. Д.*, *Стемковська Я. Є.*).

Питання для обговорення: презентація досвіду організації команди фахівців МСШ «Академія дитячої творчості» із активною життєвою позицією, які компетентно здійснюють психолого-педагогічний супровід інклюзивної освіти

учнів із особливими потребами задля забезпечення їх конституційного права на якісну освіту та успішну інтеграцію до соціуму (Матвеева Г. Д.).

Результати: У школі набуто практичний досвід педагогічного та психологічного супроводу навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного класу, розроблено та впроваджуються корекційно-розвивальні програми роботи з учнями з особливими освітніми потребами. Досвід розроблення моделі взаємодії педагогів із фахівцями навчально-реабілітаційних центрів на засадах концептуальних положень теорії управління активними соціально-педагогічними системами, запровадження ефективних технологій навчання учнів з особливими освітніми потребами презентувала команда МСШ «Академія дитячої творчості», до складу якої входять наукові співробітники відділу економіки та управління загальною середньою освітою – Матвеева Г. Д. і Стемковська Я. Є. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/3960/>).

17 лютого 2016 року. Семінар для керівників експериментальних шкіл з питань упровадження організації експериментальної роботи з проблеми «Практика управління громадсько-активними школами як активними соціально-педагогічними системами». (Районний методичний кабінет відділу освіти Обухівської районної державної адміністрації).

Мета заходу: презентація результатів дослідження відділу економіки і управління ЗСО та досвіду роботи ГАШ.

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, районний методичний кабінет відділу освіти Обухівської РДА. Кількість учасників від відділу – 1 (Попович Л. М.).

Доповідач: Попович Л. М. (тема виступу: «Практика управління громадсько-активними школами»).

Результати: результати НДР висвітлено в науковій статті «Практика управління ГАШ».

25 лютого 2016 року. Регіональна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток навчального закладу: проблеми, пошуки, перспективи» (м. Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка).

Організатори: Київський університет імені Бориса Грінченка, департамент освіти і науки КМДА.

Мета заходу: впровадження результатів дослідження за темами: «Концептуальні засади організаційних механізмів ГДУ у ЗНЗ» та «Теоретичні засади управління громадсько-активною школою як активною соціально-педагогічною системою».

Кількість учасників від відділу – 2 (Калініна Л.М., Онаць О.М.). Тема доповіді: «Нова парадигма управління в умовах інноваційного розвитку ЗНЗ».

Результати: представлено результати дослідження, висвітлено питання особливостей нової парадигми управління в умовах інноваційного розвитку ЗНЗ, надано методичні рекомендації.

18 квітня 2016 року. Семінар керівників шкіл «Формування організаційно-функціональної системи інтелектуальної творчої діяльності вчителів і учнів в умовах профільного навчання» (м. Чернігів, ліцей № 15)

Організатори: Управління освіти Чернігівської міської ради, науково-методичний центр, ліцей № 15 міста Чернігова.

Учасники семінару: керівники ЗНЗ міста Чернігова, начальник управління освіти Чернігівської міської ради Білогура Василь Олексійович, працівники управління освіти та науково-методичного центру, науковці, партнери ліцею, представники громадськості. Кількість учасників від відділу –1 (*Онаць О.М.*).

Мета семінару: обговорення концептуальних засад реформування середньої школи та нової парадигми управління школою в умовах реформування, представлення інноваційного досвіду ліцею № 15 міста Чернігова щодо формування організаційно-функціональної системи інтелектуальної творчої діяльності вчителів й учнів в умовах профільного навчання

Доповідачі:

Ляшенко О. І., академік-секретар відділення ЗСО НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (тема доповіді: «Концептуальні засади реформування сучасної української школи»);

Онаць О. М., старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, президент АКШУ (тема доповіді: «Нова парадигма управління в умовах реформування середньої школи»).

Результати: презентовано концептуальні засади реформування сучасної української школи, розкрито нову парадигму управління в умовах реформування та інноваційного розвитку ЗНЗ, представлено досвід ліцею щодо створення й формування організаційно-функціональної системи інтелектуальної творчої діяльності вчителів та учнів в умовах профільного навчання й умови реалізації профільного навчання за модулями (дидактичним, наукового супроводу, соціального замовлення), розкрито сучасні технології розвитку обдарованості учнів, застосування ІКТ, врахування організації профільного навчання для Покоління Z. Надано методичні консультації щодо розроблення, конструювання та запровадження організаційних механізмів громадсько-державного управління, принципів їх дії та ефективних технологій у процесі організації профільного навчання.

15-17 червня 2016 року. Обласний семінар директорів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та опорних навчальних закладів освітніх округів Богородчанського району на тему: «Реалізація моделі профільного навчання в практиці освітнього округу» (м. Івано-Франківськ)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Управління освіти, молоді та спорту Богородчанської районної державної адміністрації, Манявський навчально-виховний комплекс (дошкільний заклад –

загальноосвітня школа I–III ступенів – міжшкільний навчально-виробничий комбінат).

Кількість учасників від відділу – 1 (Мелешко В. В.).

Доповідач: *Мелешко В. В.* (теми доповідей на круглому столі у межах семінару: «Реалізація моделі мережевої організації профільного навчання в практику експериментальних шкіл» (15 червня), «Упровадження профільного навчання в освітньому окрузі у контексті змін нормативно-правового забезпечення» (16 червня), «Проблеми функціонування та розвитку сільської школи в контексті сучасних змін» (17 червня 2016 року).

Результати: матеріали семінару розміщено на сайті Інституту педагогіки НАПН України.

28-29 жовтня 2016 року. Міжнародна науково-практична конференція «Стан, проблеми та перспективи педагогічних досліджень і соціальної роботи» (м. Сладковічево, Словацька Республіка)

Мета заходу: вирішення актуальних питань освітньої галузі, соціальної роботи.

Організатори: Університет Данубіус.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Шевчук Л. М., Попович Л. М.*).

Доповідачі:

Шевчук Л. М. (тема доповіді: «Розвиток управлінсько-лідерських здібностей молодших школярів – вимога сучасності»);

Попович Л. М. (тема доповіді: «Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл»).

Результати: публікація тез у збірнику матеріалів конференції.

2 листопада 2016 року. Фестиваль Громадсько активних шкіл: «Розвиток громадсько-активних шкіл в контексті сучасних змін» (Хотівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія» Києво-Святошинського району Київської області).

Організатори: Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», Хотівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія» Києво-Святошинського району Київської області.

Мета заходу: згідно з меморандумом про співробітництво з упровадження педагогічних інновацій у галузі загальної середньої та позашкільної освіти між Національною академією педагогічних наук України та департаментом освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, укладеного в місті Біла Церква 13 жовтня 2015 року, на базі Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія», експериментального майданчика відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, за участю Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної

освіти» проведено фестиваль «Розвиток громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін». На фестивалі було презентовано ідеї громадсько-активної школи Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія».

Учасники: Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління ЗСО; Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник; Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України; Осадчий І. Г., ректор, доктор педагогічних наук, Бачинська Є.М., проректор, кандидат педагогічних наук, доцент КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти»; Ворон М. В., координатор проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»; Неруш Н. В. директор Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія», делегація директорів громадсько-активних шкіл Полтавської області.

Доповідачі:

- *Калініна Л. М.*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління ЗСО ІІ НАПН України (тема доповіді: «Теорія і технологія управління ЗНЗ як активними соціально-педагогічними системами»);

- *Онаць О. М.*, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО ІІ НАПН України (тема доповіді: «Сутність феномену управління ГАШ як активною соціально-педагогічною системою»);

- *Попович Л. М.*, науковий співробітник відділу економіки та ЗСО ІІ НАПН України (тема доповіді: «Практика управління громадсько-активними школами як активними соціально-педагогічними системами»).

Результати: на Фестивалі було презентовано ініціативи, реалізовані у межах проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми ”Школа як осередок розвитку громади”», представлено освітні проекти: «Центр педагогічної освіти для батьків» (модератор – Карпенко О. О., заступник директора школи з виховної роботи Розкішнянської загальноосвітньої школи I–III ступенів Ставищенського району), громадський проект «Вшануймо Героїв» (Прядко Л. В., заступник директора школи з виховної роботи Гнідинської загальноосвітньої школи I–III ступенів імені Петра Яцика Бориспільського району, модератор – Боярчук О. І.), навчальний проект «З комп’ютером ”на ти”» (Карпенко Н. О., педагог-організатор Ставищенського навчально-виховного комплексу «загальноосвітня школа I–III ступенів – педагогічний ліцей», модератор – Микитюк Л. В.), проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада» (Крижак Т. Ф., заступник директора з виховної роботи Новосілівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Макарівського району, модератор – Ворон М. В., координатор проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»).

Проведено дискусію на тему: «Школа – осередок розвитку громади» - модератори Софій Н. З. та Бачинська Є. М.

– «Школа-центр розвитку ОТГ» (експерти: Корякіна Л. В. - староста села Мигалки Пісківської територіальної громади, тренер ВФ «Крок за кроком», вчитель Пісківської гуманітарної гімназії Бородянського району; Шпак А. М. - директор Калитянської загальноосвітньої школи I–III ступенів Калитянської селищної ради);

– «Громадсько-активна школа як простір освітніх можливостей: реформування української школи» (експерти: Неруш М. В.-директор Святопетрівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Києво-Святошинського району; Неруш Н. В. - директор Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів – гімназія»);

– «Реалізація концепції навчання впродовж усього життя в громадсько-активній школі» (експерти: Часнікова О. В. - доцент кафедри природничо-математичних дисциплін та технологій КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук; Сімороз О. В. - керівник центру освіти дорослих «Логос», заступник директора школи з навчально-виховної роботи Бучанської спеціалізованої школи I–III ступенів № 5 з поглибленим вивченням іноземних мов).

Результативною була робота творчих осередків, ярмарок ідей громадсько-активних шкіл, відкрите спілкування, оглядова екскурсія навчальним закладом. Підтверджено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, формує лідерські якості учнів та педагогів, навчальні заклади стають конкурентноспроможними. Досвід роботи набуває поширення, багато шкіл виявляють бажання приєднатися до руху ГАШ (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/5255/>).

24-25 листопада 2016 року. Міжрегіональний семінар директорів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та опорних навчальних закладів освітніх округів на тему: «Перспективи реалізації ідей мережевої взаємодії в моделюванні профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості» (м. Івано-Франківськ)

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Управління освіти, молоді та спорту Калуської районної державної адміністрації, Підмихайлівський навчально-виховний комплекс (дошкільний заклад – загальноосвітня школа I–III ступенів – шкільний навчально-виробничий комбінат). Кількість учасників від відділу – 1 (В. В. Мелешко).

Доповідач:

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді :

«Мережева взаємодія суб'єктів освітнього округу як основа моделювання профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»).

Результати: матеріали семінару розміщено на сайті Інституту педагогіки НАПН України.

8 грудня 2016 року. Міжнародна науково-практична конференція «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (м. Суми)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С.Макаренка, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя).

Мета заходу: обговорення філософських, психологічних, педагогічних аспектів освітніх інновацій.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Шевчук Л. М., Попович Л. М.*).

Доповідачі:

Шевчук Л. М. (тема доповіді: «Робота із текстовою інформацією у контексті розвитку управлінсько-лідерських здібностей молодших школярів»);

Попович Л. М. (тема доповіді: «Громадсько-активна школа – одна з ефективних моделей навчального закладу»).

Результати: публікація тез у збірнику матеріалів конференції.

14 грудня 2016 року. Семінар керівників експериментальних шкіл з питань упровадження організації експериментальної роботи з проблеми «Упровадження досвіду громадсько – активних шкіл» (Трипільська ЗОШ І–ІІІ ст.)

Мета: упровадження результатів дослідження.

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, районний методичний кабінет відділу освіти Обухівської районної державної адміністрації. Кількість учасників від відділу – 1 (*Л. М. Попович*).

Результати: результати НДР висвітлено в науковій статті «Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл».

2017 рік

Масові заходи, включені до плану роботи НАПН України

16-18 березня 2017 року. VIII Міжнародна виставка: «"Сучасні заклади освіти" – дискусійний майданчик щодо шляхів розвитку нової української школи 2017» (м. Київ, Київський палац дітей та юнацтва)

Організатори: компанія «Виставковий Світ» за підтримки та участі МОН України, Національної академії педагогічних наук України. Науковий колектив відділу економіки та управління ЗСО та керівники експериментального майданчика Всеукраїнського рівня Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» були організаторами конференції «*Практичний дискурс Нової української школи*» 16 березня 2017 р. у межах восьмої Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти».

Цільова аудиторія: науковці, педагогічна спільнота, представники громадськості.

Доповідачі:

Топузов О. М., член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки НАПН України;

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України;

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості»;

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, завідувач кафедри теорії і методики управління навчальними закладами Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Результати: теорія та практика впровадження Концепції Нової української школи в освітній простір.

18 березня 2017 року. Науково-практичний семінар у межах VIII Міжнародної виставки «Нова українська школа в багатовекторному інформаційному просторі»(м. Київ, Київський палац дітей та юнацтва)

Організатори: компанія «Виставковий Світ» за підтримки та участі МОН України, Національної академії педагогічних наук України. Співорганізатори: науковий колектив відділу економіки та управління ЗСО. Кількість учасників від відділу – 9 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України (тема доповіді: «Нова українська школа: інформаційні субстрати та управління»);

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Розвиток управлінсько-лідерських здібностей школярів у багатовимірному інформаційному середовищі школи»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Громадсько-активна школа у дискурсі громадянського, вільного та інформаційного вимірів суспільства»);

Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту

педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Вектори змін в управлінській діяльності керівника Нової української школи»);

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Організація профільного навчання в інформаційному просторі освітнього округу»);

Топузов М. О., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Проектування інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві»);

Калініна Г. М., аспірантка Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Краудсорсингові технології у соціальній сфері інформаційного суспільства»).

Результати: науковий колектив відділу економіки та управління загальною середньою освітою нагороджено дипломом виставки за активну участь у створенні сучасної якісної системи національної освіти та організацію заходів; педагогічний колектив експериментального майданчика Всеукраїнського рівня Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» нагороджено «Золотою медаллю» виставки в номінації «Становлення нової української школи в умовах модернізації та інтеграції до європейського освітнього простору: досягнення та перспективи».

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5689/>).

24 жовтня 2017 року. ІХ Міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті». (м. Київ, Київський палац дітей та юнацтва) Організатори: компанія «Виставковий Світ» за підтримки Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України. Науковий колектив відділу економіки та управління ЗСО та керівники експериментального майданчика Всеукраїнського рівня Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» були організаторами круглого столу «Стан, проблеми та перспективи модернізації дослідно-експериментальної роботи Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» авторської школи Ганни Матвєєвої 24 жовтня 2017 р. у межах дев'ятої Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті». Кількість учасників від відділу – 4 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є.*).

Доповідачі:

Топузов О. М., віце-президент НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України;

Засекіна Т. М., заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з експериментальної роботи;

Калініна Л. М., завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України;

Онаць О. М., провідний науковий співробітник відділу Інституту педагогіки НАПН України;

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості»;

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу та інші співробітники Інституту педагогіки.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6606/>).

2 лютого 2017 року. Всеукраїнські читання пам'яті О. А. Захаренка «Олександр Захаренко : жити за законами добра і краси» (м. Черкаси)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Інститут педагогіки НАПН України.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Мелешко В. В.*).

Доповідач: Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Узаємодія традиційного та інноваційного в педагогічній спадщині О. А. Захаренка»).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті НАПН України (режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1093/>).

24 березня 2017 року. Звітно-виборчі збори Національної академії педагогічних наук України (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатори: Національна академія педагогічних наук України.

Питання для розгляду: доповідь президента НАПН України, академіка НАН України і НАПН України Василя Кременя «Про діяльність НАПН України у 2016 році та в період 2012–2016 років і завдання подальшого розвитку», звіти академіків-секретарів про роботу відділень у 2016 році та за період 2012–2016 років, вибори президента НАПН України, вибори першого віце-президента, віце-президента й головного вченого секретаря та вибори академіків-секретарів і членів Президії НАПН України.

Кількість учасників від відділу – 9 (*Калініна Л. М.*, *Онаць О. М.*, *Матвєєва Г. Д.*, *Стемковська Я. Є.*, *Мелешко В. В.*, *Шевчук Л. М.*, *Топузов М. О.*, *Попович Л. М.*, *Калініна Г. М.*).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5754/>).

17 листопада 2017 року. Урочисті загальні збори Національної академії педагогічних наук України присвячені 25-й річниці НАПН України (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатори: Національна академія педагогічних наук України.

Кількість учасників від відділу – 9 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Калініна Г. М.*).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6684/>).

16 листопада 2017 року. Методологічний семінар «Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри» (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатор: Національна академія педагогічних наук України (Відділення загальної педагогіки та філософії освіти).

Мета проведення семінару: актуалізація питань щодо нових тенденцій і явищ у дитячому й молодіжному середовищі в Україні в цивілізаційному, культурологічному, інформаційному вимірах; консолідація науково-педагогічної громади стосовно вироблення спільної позиції щодо змісту й технології забезпечення розвитку дітей та молоді в умовах викликів, загроз та змін в українському суспільстві. Кількість учасників від відділу – 9 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Малюга М. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Громадська активність та відповідальність учнівської молоді як феномен управління в громадсько-активній школі інформаційного суспільства»);

Онаць О. М., провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (тема доповіді: «Стратегії управління міжкультурним вихованням у громадсько-активній школі»);

Шевчук Л. М., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Морально-етичні засади розвитку лідерства в початковій школі»);

Топузов М. О., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат економічних наук (тема доповіді: «Освітньо-інформаційне середовище громадсько-активної школи в контексті трансформаційних процесів у соціумі, освіті та економіці»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Виховання патріотизму та відповідальності у громадсько-активних школах»);

Малюга М. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Міжкультурний менеджмент в контексті європейських норм і прав захисту дітей в сучасному громадянському суспільстві»);

Матвєєва Г. Д., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Управління духовно-естетичним розвитком учнівської молоді в авторській школі ”Академія дитячої творчості”»);

Стемковська Я. Є., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Духовно-моральні детермінанти розвитку організаційної культури педагогічного персоналу в авторській школі ”Академія дитячої творчості”»);

Калініна Г. М., аспірантка Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Стратегії міжкультурної освіти в сучасній європейській школі»).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті НАПН України (режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1292/>).

Масові заходи, включені до плану роботи Інституту педагогіки НАПН України.

18 травня 2017 року. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника». (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України. Співорганізатори: відділ економіки та управління ЗСО та інші відділи інституту.

Кількість учасників від відділу – 10 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Управління школою в контексті реалізації державної політики та в змістовому контенті підручника для менеджера освіти»);

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Мережева взаємодія як ключовий фактор організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»);

Паращенко Л. І., доктор наук з державного управління, доцент, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Системно-динамічна модель загальної середньої освіти за концепцією Дж. Форрестера як компонента підручника менеджера освіти»);

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Особливості змісту навчальної програми для розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів»);

Топузов М. О., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Підручник для менеджера освіти: проектування інформаційно-освітнього середовища у школах з використання нових інформаційних технологій»);

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Авторська Миколаївська спеціалізована школа "Академія дитячої творчості" як об'єкт управління та змістова компонента підручника для менеджера освіти»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «*Організаційна культура школи як субстрат інноваційного розвитку опорної школи та змістова компонента підручника для менеджера освіти*»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Проблеми громадсько-активної школи у змісті підручника для керівника навчального закладу»);

Калініна Г. М., аспірант відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Проблеми запровадження фінансової автономії в школах як змістова компонента підручника для менеджерів освіти»).

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими співробітниками відділу, публікація збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; гол. ред. – О. М. Топузов]. – К : Педагогічна думка, 2017. – Вип. 18. – 282 с. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6030/>).

22-23 травня 2017 року. I Міжнародна наукова конференція Україна – ЄС: Крос культурні порівняння в освітніх дослідженнях. (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Інститут педагогіки НАПН України, Відділ міжнародних зв'язків та наукової співпраці, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Українська асоціація дослідників освіти, Офіс трансатлантичної мобільності Університету імені Адама Міцкевича в Познані. Кількість учасників від відділу – 10 (*Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Калініна Г. М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки

НАПН України (тема доповіді: «Управління школою в контексті цивілізаційних змін»);

Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, президент Асоціації керівників шкіл України (тема доповіді: «Позиція директора школи в Україні та Чехії»);

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Дослідження проблеми розвитку управлінсько-лідерських здібностей школярів в Україні та Німеччині»);

Топузов М. О., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Інформаційна домінанта освітнього середовища навчальних закладів»);

Матвеева Г. Д., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» (тема доповіді: «Інноваційна система управління авторською школою художньо-естетичного профілю у європейському вимірі»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Високорозвинена організаційна культура школи – ресурсне підґрунтя євроінтеграційних процесів в освіті»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Модель управління громадсько-активною школою»);

Калініна Г. М., аспірант відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «State-public management of education as object of scientific discourse»).

Результати: публікація збірника наукових матеріалів I Міжнародної наукової конференції, 22–23 травня 2017 р., м. Київ / Ред. Заболотна О. А. – Київ – Дрогобич: «Трек-ЛТД», 2017 – 228 с.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6096/>).

30 листопада 2017 року. Звітна науково-практична конференція за результатами наукових досліджень співробітників, докторантів, аспірантів, здобувачів і наукових кореспондентів Інституту педагогіки НАПН України за 2017 р.(Київ, Інститут педагогіки НАПН України)

Організатор: Інститут педагогіки НАПН України. Співорганізатор: відділ економіки та управління ЗСО.

Мета заходу: обговорення найвагоміших результатів наукових досліджень, здобутих науковими співробітниками, докторантами, аспірантами, здобувачами, вчителями експериментальних шкіл Інституту педагогіки НАПН України у

2017 році; визначення перспективних напрямів та конкретних механізмів і заходів щодо удосконалення організації науково-дослідної роботи, підвищення якості й соціальної значущості її результатів у контексті модернізаційних змін, що відбуваються сьогодні в науково-освітній галузі України.

Кількість учасників від відділу – 11 (Калініна Л. М., Паращенко Л. І., Онаць О. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Топузов М. О., Попович Л. М., Малюга М. М., Калініна Г. М.).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Методологічний контекст фундаментального дослідження «Теорія і технології реалізації організаційних механізмів управління загальноосвітніми навчальними закладами»).

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Мережева взаємодія як умова організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»);

Онаць О. М., провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Особливості впровадження концептуальної моделі управління розвитком громадсько активної школи»);

Шевчук Л. М., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Програмно-методичне забезпечення розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів початкових класів»);

Топузов М. О., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат економічних наук (тема доповіді: «Модернізаційні процеси в умовах інформаційної економіки в освіті»);

Матвєєва Г. Д., старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Експериментальний майданчик всеукраїнського рівня – «Академія дитячої творчості»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, кандидат педагогічних наук (тема доповіді: «Результативність впровадження моделі громадсько-активної школи в освітню практику»);

Малюга М. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Професійна діяльність керівника сфери освіти в контексті законодавчих змін»);

Паращенко Л. І., доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Розвиток загальної середньої освіти у ракурсі соціальних змін»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою (тема доповіді: «Специфіка активної взаємодії в управлінні розвитком організаційної культури»);

Калініна Г. М., аспірантка Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Дискурс-аналіз концептів громадсько-державного управління керівниками шкіл»).

Результати: за результатами роботи конференції видано збірник: Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік. – К. : Інститут педагогіки, 2017. – 224 с., в якому вміщено одержані наукові результати фундаментального НДР за 2017 р. кожним співробітником.

Організація та участь співробітників відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України в масових науково-практичних заходах

21-22 вересня 2017 року. IX Міжнародний фестиваль педагогічних інновацій (м. Черкаси)

Організатори: Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради.

Кількість учасників від відділу – 3 (*Калініна Л. М., Лісова Н. І., Матвєєва Г. Д.*).

Проблеми, які обговорювалися: з управлінської проблематики «Моделі державно-громадського управління відділу освіти на засадах довіри в соціально-освітньому просторі» для керівників навчальних закладів та освітніх установ. Проводила студію дослідник демократичних форм управління Лісова Н. І.

Інноваційна ідея: педагогізація багатовекторного явища «довіра» в управлінському циклі керівництва закладів освіти та освітніх середовищ Лісова Н. І. представила одержані наукові та практичні результати дослідження державно-громадського управління розвитком ЗСО, зокрема модель «Школа культури довіри», яка має вектори розвитку – дитини, школи, громади – спрямованість на вдосконалення культури мислення, формування позитивних емоцій та вияв позитивних учинків, здійснення творчої діяльності, вироблення та примноження традицій сім'ї, школи, громади всіма суб'єктами соціально-освітнього простору. Автор ознайомила учасників студії з філософією та змістом науково-методичного супроводу експериментальної роботи і запропонувала рекомендації з суспільно значущої теми наукової студії, учасниками якої були представники освітянських спільнот із різних куточків України та керівники експериментальних навчальних закладів малих міст Черкаської області.

Результати: диплом переможця VIII Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій у номінації «Інновації в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами». Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6465/>).

1 березня 2017 року. Зустріч з Арі Пока, директором гімназії Шільдта (Фінляндія), Президентом ІСР Світової конфедерації директорів шкіл (2015-2016 рр.) (м. Київ, Університет імені Бориса Грінченка

Організатори: КМДА, Департамент освіти і науки міста Києва, Київський університет імені Бориса Грінченка, видавництво «Ранок», Асоціація керівників шкіл Києва.

Мета заходу: презентація фінської освіти з метою вивчення кращого досвіду та адаптації його у процесі реформування освіти в Україні.

Кількість учасників від відділу – 3 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Попович Л. М.*).

Питання, які обговорювалися: «Як випростатися на повну і зробити систему освіти найкращою?» – аналіз фінського досвіду: фінські школи мають бути теоретичними й практичними; до дітей треба ставитися з великою повагою; важливим є добробут (комфорт) учня в навчанні; освіта для всіх; рівні можливості отримання освіти; зміна педагогічної системи й ролі вчителя; безкоштовне навчання й система охорони здоров'я учнів; політика навіть на рівні школи; якщо хочете побачити зміни у школі, то зміни мають відбутися у самому суспільстві; навчальне середовище – відкритий простір; нові сучасні школи – від інтер'єру до змісту навчання; головне – співпраця: між органами управління освітою, науково-дослідними установами, школою (з усіма її працівниками й багатьма різними секторами фінського суспільства – з місцевою громадою, компаніями та підприємствами, з громадськими організаціями).

Фіни не реформують освіту, вони її розвивають. Надається перевага слову «еволюція», а не «реформа». Важливо йти невеликими кроками. Вчителі та директори шкіл у Фінляндії дуже віддані своїй справі. Послідовність освітньої політики забезпечує успіх (у фінській системі освіти упродовж 50 років освітня політика базується на послідовності). XXI століття потребує нових формул у навчальних планах. Щоб зміни відбулися, їх потрібно донести до політиків і всіх громадян. Основні лобісти освітніх змін у Фінляндії: профспілка вчителів та приватний сектор, які хочуть знати, якими будуть майбутні працівники школи, і керівники вважають себе, скоріше, співробітниками саме своєї школи, а не державної служби. Директор школи автономний у виборі та призначенні вчителів. Директор школи, вважає Арі Пока, це міністр зовнішніх справ, а завуч – міністр внутрішніх справ. Батьки можуть втручатися в діяльність школи лише на запрошення директора. Батьків залучають до керівництва гуртками. Їх роль – це підтримка учня.

Результати: презентовано книги Арі Пока, проаналізовано досвід Фінляндії для запровадження в Україні. Учасники зустрічі погодилися з твердженням Арі Пока про те, що Фінляндія створила автономну, засновану на добробуті, школу культури, в якій найкращі навчають найкращих, і бажають продовжувати роботу вчителем і директором, в якій є свобода вчителя, директора, учня. Українські колеги високо оцінили досвід Фінляндії в освітніх успіхах, наголосили на його

цінності для освіти в Україні, необхідності його вивчення й творчого використання.

2-3 березня 2017 року. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Нова українська школа у багатовекторному інформаційному суспільстві» в межах I Міжнародного освітнього форуму (м. Харків)

Кількість учасників від відділу – 1 (Шевчук Л. М.).

Доповідач: Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Розвиток управлінсько-лідерських здібностей школярів у багатовимірному інформаційному середовищі школи»).

Результати: оприлюднення результатів НДР.

20-22 вересня 2017 року. III Міжнародна науково-практична конференція «Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону» (м. Івано-Франківськ).

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Національна академія педагогічних наук України, Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської ОДА, Центр дослідження Аппалач (США), Жешувський університет (Республіка Польща).

Мета заходу: розкрити етнокультурний, виховний та соціально-економічний потенціал Карпатського регіону, визначити шляхи його найповнішого використання в розвитку регіональної освіти.

Кількість учасників від відділу – 1 (Мелешко В. В.).

Доповідач: Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Проблеми розвитку гірської школи в умовах реформування шкільної освіти»).

Результати: публікація матеріалів конференції (Гірська школа Українських Карпат : науково-методичний журнал / Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, вид-во: «Симфонія форте», 2017. – Вип. № 17. – С. 41–44).

16-17 листопада 2017 року. XIII Міжнародна науково-практична конференція «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: культурно-мистецькі аспекти розвитку» (м. Рівне)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Управління освіти та науки Рівненської облдержадміністрації, Управління культури та туризму Рівненської облдержадміністрації, Управління у справах молоді та спорту Рівненської обласної державної адміністрації, Рівненський державний гуманітарний університет, Художньо-педагогічний факультет, Кафедра

культурології та музеєзнавства, Інститут культурології Національної академії мистецтв України, Поморська Академія (м. Слупськ, Польща).

Кількість учасників від відділу – 1 (*Стемковська Я. Є.*).

Доповідач: *Стемковська Я. Є.*, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Міжнародне освітньо-культурне партнерство інноваційного навчального закладу "Школа-коледж" «Академія дитячої творчості»»).

23 листопада 2017 року. Україна на шляху децентралізації освіти (м. Київ, НСК «Олімпійський»).

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України, Шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні».

Питання, що обговорювалися: презентовано виступ Руслана Гурака, голови Державної інспекції навчальних закладів України «Нова Державна служба якості освіти та методична підтримка в децентралізованій системі освіти», у якому приділено увагу перспективним планам роботи нової Державної служби, передбачуваним викликам, громадській акредитації тощо. Олег Фасоля, директор департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, у своєму виступі звернув увагу на ризики імплементації нового Закону України «Про освіту», необхідність змін стереотипів, кадрові проблеми, відсутність кваліфікованої юридичної підтримки в ухваленні управлінських рішень тощо, необхідність створення нового навчального освітнього середовища та нової культури управління школою. Інна Білик, експерт шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», надала матеріали дослідження проведеного в об'єднаних територіальних громадах щодо методичного супроводу, створення власного методичного кабінету, руйнування стереотипу «методист-контролер», впровадження нових форм роботи тощо. Співпраця з проектом допомогла застерегти громади від можливих помилок

Кількість учасників від відділу – 1 (*Попович Л. М.*).

Результати: отримано матеріалит щодо змісту роботи нової Державної служби якості освіти. Матеріали дослідження щодо методичного супроводу навчального середовища в ОТГ. Форум об'єднав активну спільноту та всіх тих, хто працює над побудовою цифрових міст і впроваджує в різні види діяльності цифрові та нові технології, сприяв просуванню інноваційних міських проектів та цифрової інфраструктури.

Науково-практичні конференції, семінари та інші заходи всукраїнського та регіонального рівнів

20-24 лютого 2017 року. Науково-практична інтернет-конференція «Ресурсно-орієнтоване навчання в «ЗД»: доступність, діалог, динаміка (м. Полтава.)

Кількість учасників від відділу – 1 (Шевчук Л. М.).

Доповідач: Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Теоретичні засади формування управлінсько-лідерських здібностей школярів: сутність та специфіка текстової інформації»).

Результати: публікація доповіді в збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2017. – С. 163–167.

24-25 березня 2017 року. II Всеукраїнська наукова конференція «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (м. Дніпро)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Інститут педагогіки НАПН України, Інститут філософії НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

Кількість учасників від відділу – 1 (Мелешко В. В.).

Доповідач: Мелешко В. В., провідний науковий співробітник, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу : «Упровадження моделі мережевої організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»).

11 квітня 2017 року. Всеукраїнський круглий стіл трансформація підготовки менеджерів освіти до реалізації Концепції «Нова українська школа» (м. Київ, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Організатори: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Інститут педагогіки НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти НАПН України» та Асоціація керівників шкіл України. Співорганізатор: відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Мета круглого столу: обговорення освітніх програм підготовки менеджерів освіти в умовах реалізації концепції нової української школи.

Як співорганізатори (науковий колектив відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України та Асоціації керівників шкіл України) брали участь у підготовці програми, роботі редакційної колегії, зокрема рецензуванні статей до збірника наукових праць (Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири / В. П. Андрущенко, В. П. Бех, О. В. Алейнікова, Л. М. Калініна, О. М. Онаць та ін. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 175 с.) та підготовці резолюції.

Кількість учасників від відділу – 5 (Калініна Л. М., Онаць О. М., Матвеева Г. Д., Стемковська Я. Є., Попович Л. М.).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки

НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України (тема виступу: «Підготовка керівників навчальних закладів до управління на засадах Концепції «Нова Українська школа»);

Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, президент Асоціації керівників шкіл України, Заслужений учитель України (тема виступу: «Базовий стандарт професійної діяльності керівника нової української школи»);

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» (тема виступу: «Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості» у дискурсі Нової української школи»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Формування системи підвищення кваліфікації керівників опорних шкіл і їх філій – стратегічне завдання системи післядипломної педагогічної освіти»);

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Громадсько-активна школа як базова модель Нової Української школи»).

Результати: *Калініною Л. М.*, та *Онаць О. М.* підготовлено варіант базового стандарту професійної діяльності директора школи як субстрату підготовки керівників освіти в магістратурах, післядипломній освіті й альтернативних освітніх інституціях задля реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», який оприлюднено в доповідях та опубліковано в збірнику наукових праць. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5985/>).

14–15 вересня 2015 року. Міжнародна конференція «Українська освітня реформа в європейській перспективі. Зміни починаються зі школи» (Німецько-польсько-українське товариство, м. Київ).

Мета конференції: підтримка української освітньої реформи та, пов'язаної з нею, децентралізації, перший крок реалізації пілотного проекту «Класна школа» для 10 навчальних закладів України в 2015 році.

Організатори: Міністерство Народної Освіти Польщі, Центр громадянської освіти (Варшава), Асоціація «Нова доба» та шведська організація SKL International.

Учасники: Гриневич Л. (голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти), Дубек Е. (заступник міністра національної освіти Польщі), Совсун І. (перший заступник міністра освіти і науки України), Пацевич А. (Центр громадянської освіти (Варшава), надзвичайний і повноважний посол Польщі в

Україні Генрік Літвін, представник Інституту педагогіки НАПН України – заступник директора Інституту педагогіки НАПН України Засєкіна Т. М., польські й українські експерти, керівники та вчителі польських й українських шкіл, представники шведської асоціації місцевих органів влади, представники ЗМІ тощо.

Кількість учасників від відділу – 3 (Калініна Л. М., Калініна Г. М. і Онаць О. М.).

Виступи. Брала активну участь у відкритій панельній дискусії «Бачення, стратегії, перспективи», у тренінгах, які проводили польські експерти та в роботі сесій.

Результати: презентовано основні напрями реформування освіти в Україні, польський досвід реформування освіти, представлено досвід участі українських шкіл в українсько-польському проекті «Класна школа», підготовлено методичні рекомендації.

19 жовтня 2017 року. Всеукраїнська науково-практична конференція «Пріоритети у змісті й структурі сучасної початкової освіти в умовах трансформаційних змін». (м. Черкаси, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України.

Мета заходу: розглянути пріоритети в змісті й структурі сучасної початкової освіти в умовах трансформаційних змін.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Шевчук Л. М.*).

Доповідач: *Шевчук Л. М.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема виступу: «Теоретичні засади розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів початкової школи»).

Результати: публікація доповіді в збірнику матеріалів заочної Всеукраїнської науково-практичної конференції, Черкаси, 19 жовтня 2017 р. / упоряд. В. П. Шпак. – Черкаси : Видавець Волчок О. Ю., 2017. – С. 101–103.

3 листопада 2017 року. Форум KYIV SMART CITY FORUM (м. Київ, НСК «Олімпійський»)

Організатори: Київ Смарт Сіті. Співорганізатори: A7 CONFERENCES.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Малюга М. М.*).

Питання, які розглядалися: Kyiv Smart City Forum 2017 – головна подія країни, присвячена тематиці smart city й використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у міській інфраструктурі, зокрема й у сфері освіти.

Мета форуму: продемонструвати користь, яку може відчутти кожен мешканець Києва та всієї країни від запровадження новітніх технологій та сучасних smart-рішень у міській інфраструктурі; привернути увагу до використання смарт-сіті технологій під час розбудови міст, актуалізувати діяльність ініціативи Kyiv Smart City та об'єднати всіх стейкхолдерів, зацікавлених

у цій тематиці; ознайомити суспільство з кращим світовим досвідом та показати приклади на реальних кейсах.

Важливою інформацією форуму була панельна дискусія: «Smart city: технології для розвитку міста», на якій обговорювались важливі питання: аспекти розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури міста; успішний досвід Києва, який протягом останніх двох років вибудовує смарт-інфраструктуру; шляхи розвитку смарт сіті (яким чином впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології в містах та покращувати життя містян); редагування та управління містом у сферах безпеки (аварії, надзвичайні ситуації, транспортний рух, забезпечення якості комунальних послуг); великі метадані для розвитку міста; уніфікація платіжних та ідентифікаційних систем у межах міської цифрової інфраструктури; розвиток публічно-приватного партнерства в містах як ефективний інструмент впровадження інновацій;

Секція II «Креативна економіка в містах» була важливою для освітянської спільноти. Цікавими та практико орієнтованими для всіх верств населення й соціальних груп були: презентація «Індексу креативності українських міст»; методологія оцінювання потенціалу міст; розвиток креативної економіки: досвід та практика Британської Ради в Україні; креативність та інновації у бізнес-середовищі та розвиток креативної економіки в світі.

Відзначаємо ключову доповідь «Креативні міста та розумні міста – чи вони однакові?» *Джона Хокінса*, члена консультативної Ради з креативної економіки ООН, автора книги «The Creative Economy: How People Make Money From Ideas», що є основоположною для зміни філософії інноваційного розвитку сфери освіти та закладів освіти, розроблення стратегаем, інноваційних економіко-освітніх моделей і систем управління.

21-23 листопада 2017 року. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Моделювання розвитку авторських шкіл в Україні» (м. Одеса, Одеський НВК «Гімназія 7» дитячий будинок «Перлинка»)

Організатори: Одеський НВК «Гімназія 7» дитячий будинок «Перлинка».

Проблеми, які обговорювались: реформування освітньої галузі та перспективи функціонування й розвитку авторських шкіл.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Матвєєва Г. Д.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості»).

Результати: Презентація результатів НДР.

24 листопада 2017 року. Всеукраїнська науково-практична конференція «Організація профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості в контексті нової української школи: результати та перспективи». (м. Івано-Франківськ, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, відділ економіки та управління ЗСО, Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-

Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Мета заходу: узагальнити результати дослідно-експериментальної роботи з проблеми організації профільного навчання в освітніх округах сільської місцевості.

Завдання: розкрити теоретико-методичні засади організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості; висвітлити результати дослідження проблеми організаційно-педагогічних умов організації профільного навчання в освітніх округах на засадах мережевої взаємодії; здійснити обмін досвідом моделювання мережевої організації профільного навчання в освітньому окрузі з урахуванням інноваційних процесів та регіональних умов.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Мелешко В. В.*).

Доповідач: *Мелешко В. В.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Реалізація ідей мережевої взаємодії як перспективний напрям організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»).

Результати заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6775/>).

Обласні, регіональні й міжрегіональні науково-методичні й науково-практичні семінари

28 березня 2017 року. Регіональний круглий стіл «Управління розвитком управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів: проблеми та перспективи» (Середня загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №50 міста Києва)

Організатори: відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, середня загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №50 міста Києва.

Мета заходу: обговорення сучасного стану управління розвитком управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів, моделей управління розвитком управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів початкової школи, змістових ліній навчальної програми курсу за вибором для розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Калініна Л. М., Шевчук Л.М.*).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України (тема доповіді: «Концептуальний контекст управління Новою українською школою»).

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Програмно-методичне забезпечення розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей учнів початкової школи»).

Результати заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5784/>).

26 квітня 2017 року. Лекції-презентації «Управлінський дискурс Нової української школи» (Миколаївський ОІППО)

Організатори: Миколаївський ОІППО, Інститут педагогіки НАПН України, відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту.

Мета заходу: під час зустрічі з керівниками шкіл Миколаївської області розглянути питання щодо модернізації управління (Якою буде нова українська школа? Які виклики виникли перед директорами сучасних шкіл до 2029 року, і наскільки успішно вони з ними впораються? Як відбувається управління новою школою як фінансово-економічною системою в умовах автономії та законодавчих змін?).

Кількість учасників від відділу – 1 (*Калініна Л. М.*).

Доповідач: *Калініна Л. М.*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України.

Калініна Людмила Миколаївна провела лекції-презентації «Управлінський дискурс Нової української школи» та проектування модернізації управління розвитком сучасних шкіл на концептуальних засадах теорії активних систем, дитиноцентризму, сингулярності, «Нової української школи» та міжнародних порівняльних досліджень (індекс свободи освіти 2016 р., ТОП 10 важливих навичок у період 4 індустріальної революції, дані Давосу та UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS (UIS)).

Основний меседж, який пролунав для усвідомлення директорами шкіл різних типів – реформа освіти відбувається саме в школі, а зміни нас не чекатимуть, вони залежать від активності директора й учителів. В отриманні нових знань, нових умінь і метакомпететностей проактивними мають бути всі, зацікавлені в освіті нової якості – учні, вчителі, керівники, фахівці з управління освітою. Робота нової школи має бути зорієнтована на розуміння й здобуття учнями «навичок майбутнього» цифрового та демократичного суспільства, яке формується в Україні.

Учасники зустрічі обговорили шляхи реалізації Концепції Нової української школи в навчальних закладах.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6003/>) та сайті Миколаївського ОІППО.

27 квітня 2017 року. Регіональний круглий стіл «Концептуальні зміни в управлінні новою українською школою» (Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості»)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту, Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості».

Кількість учасників від відділу – 1 (*Калініна Л. М., Матвєєва Г. Д., Стемковська Я. Є.*).

Проблеми, які обговорювалися: школа як частина глобалізаційного світу, сучасного демократичного суспільства та цифрової цивілізації, яка зазнає політичних, соціальних, економічних, інтелектуальних, інформаційних та інших видів змін та має адекватно реагувати на їх виклики.

Доповідачі:

Матвєєва Г. Д., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, директор Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості» (тема доповіді: «Досвід роботи з питання автономії управлінської діяльності авторської школи»);

Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Проблеми організаційного розвитку Нової української школи »).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6002/>)

27 квітня 2017 року. Обласний науково-практичний семінар «Результативність упровадження моделі мережевої організації профільного навчання в освітньому окрузі» (Чернелицька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів)

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту, Івано-Франківський ОППО, Чернелицька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів. Співучасниками семінару були Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації, відділ освіти Городенківської районної державної адміністрації.

Мета заходу: семінар був присвячений обговоренню та оприлюдненню результатів дослідження теми «Педагогічні умови організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості» (*науковий керівник – Мелешко В. В.*).

Завданнями семінару передбачалося: обґрунтувати особливості, що впливають на варіативність моделей мережевої організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості на основі результатів експериментальної роботи; поглибити знання директорів експериментальних та опорних загальноосвітніх навчальних закладів щодо моделювання мережевої організації профільного навчання в умовах освітнього округу та об'єднаних територіальних громад; ознайомити учасників семінару з досвідом та результатами впровадження моделі мережевої організації профільного навчання в навчально-виховному об'єднанні «Чернелицький освітній округ»; виявити проблеми та перспективи

розвитку ідей мережевої взаємодії в організації освітнього процесу в умовах імплементації Концепції «Нова українська школа»; визначити шляхи удосконалення та розвитку ідей мережевої взаємодії в організації освітнього процесу в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

Під час семінару визначено основні завдання щодо завершення дослідно-експериментальної роботи та підготовки підсумкової всеукраїнської науково-практичної конференції за результатами проведеного дослідження. Кількість учасників від відділу – 1 (*Мелешко В. В.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6022/>).

20 травня 2017 року. Фестиваль-конкурс презентації країн Євросоюзу в межах святкування Дня Європи в Миколаєві (Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості»)

Організатори: Миколаївська спеціалізована школа «Академія дитячої творчості» – експериментальний майданчик відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (*наукові керівники: Топузов О. М., Калініна Л. М., Матвєєва Г. Д.*), відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Калініна Л. М., Матвєєва Г. Д.*)

Зміст роботи: участь у другому молодіжному фестивалі-конкурсі презентацій країн Євросоюзу в межах святкування Дня Європи в Миколаєві.

Результати: учні Академії креативно й майстерно змагалися з командами-конкурсантами в трьох номінаціях: «Тематична колона у Європейській ході», «Зона у стилі країни на Соборній площі», «Презентація країни на сцені "Наше бачення Євробачення – 2017"». Під час маршруту-презентації країн Євросоюзу учні Академії продемонстрували виготовлені власноруч авторські костюми та декорації, виявили високий рівень творчості й артистизму. Молодіжний фестиваль сприяв єднанню усіх представників країн ЄС на базі демократичних і загальноцивілізаційних цінностей, розвитку соціальної, громадянської компетентності, вміння жити разом. Отримані пам'ятні призи та дипломи підтверджують на практиці розвиненість розумового, емоційного та соціального інтелекту учнів, високий рівень творчості, комунікативної компетентності, здатність сприймати досягнення країн ЄС, знання їхньої культури та традицій, розуміння значення гармонії, краси та миру в їх єдності для кожної людини в глобальному вимірі. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6128/>).

25 травня 2017 року. Виїзне засідання відділу економіки та управління загальною середньою освітою ІІІ НАПН України «Нова українська школа» у практичному дискурсі експериментальної Підгірцівської загальноосвітньої школи Обухівського району Київської області» (Підгірцівська загальноосвітня школа Обухівського району Київської області)

Організатори: відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, відділ освіти Обухівської районної державної адміністрації, районний методичний кабінет Київської області.

Мета: презентувати Підгірцівську ЗОШ I–III ступенів у контексті активної соціосистеми (Клименко О. А. – директор Підгірцівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Обухівської районної ради Київської області).

Кількість учасників від відділу – 5 (Калініна Л. М., Онаць О. М., Мелешко В. В., Шевчук Л. М., Попович Л. М.).

Доповідачі:

Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України (тема доповіді: «Управлінський дискурс Нової української школи на засадах теорії активних соціосистем»).

Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, президент Асоціації керівників шкіл України (тема доповіді: «Зміна ролей керівника ГАШ в умовах реалізації Концепції "Нова українська школа"»).

Мелешко В. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Ключові фактори організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості»).

Шевчук Л. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Розвиток управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей молодших школярів»).

Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Специфіка запровадження моделі управління громадсько-активною школою»).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6134/>).

23 серпня 2017 року. Обласна серпнева стратегічна сесія працівників освіти Київської області (м. Бровари, торговельно-розважальний центр «Термінал»).

Організатори: Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, Київська обласна державна адміністрація, МОН України.

Стратегічні сесії: «Професійне самовизначення – простір соціально-економічних ініціатив», «Нова українська школа – простір розвитку кожної дитини», «Дошкілля – простір щасливого дитинства Київщини», «Модель сучасного позашкільного навчального закладу – освітній простір успішного

розвитку особистісного потенціалу дитини», «Здорова дитина – успішна країна». Кількість учасників від відділу – 4 (*Онаць О. М., Малюга М. М., Попович Л. М., Калініна Г. М.*).

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6393/>).

6 вересня 2017 року. Регіональна наукова поїздка до Всеукраїнського експериментального майданчика Інституту педагогіки НАПН України на урочисте святкування 25 – літнього ювілею Херсонського обласного ліцею Херсонської обласної ради

Організатори: Херсонський обласний ліцей Херсонської обласної ради, віділ економіки і управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України

Зміст роботи: презентація результатів науково-дослідної роботи експериментального закладу Всеукраїнського рівня та підсумків роботи за 25 років.

Херсонський ліцей Херсонської обласної ради – спеціалізована школа II–III ступенів навчання з поглибленим вивченням окремих предметів – заклад для здібних та обдарованих учнів Херсонщини – є експериментальним майданчиком Інституту педагогіки з 2000 року.

Результати: за почесним дорученням директора Інституту педагогіки, віце-президента НАПН України в особі Олега Михайловича Топузова вручено на урочистому ювілеї професором *Калініною Л. М.* Почесну грамоту Інституту педагогіки НАПН України педагогічному колективу Херсонського обласного ліцею, грамоти Інституту педагогіки НАПН України – педагогам ліцею.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режими доступу: <http://undip.org.ua/info/6288/>, <http://undip.org.ua/info/6419/>).

21 вересня 2017 року. Тренінг «Сучасний лідер, управлінець, підприємець: основні орієнтири» (Київський коледж Університету сучасних знань).

Організатори: Київський коледж Університету сучасних знань.

Мета заходу: ознайомлення учасників заходу із основними аспектами управлінсько-лідерських здібностей.

Захід відкрила директор Київського коледжу Університету сучасних знань, кандидат педагогічних наук, член Національної спілки письменників України Тетяна Василівна Петровська. Привітав учасників тренінгу віце-президент Товариства «Знання» України, голова правління Товариства «Знання» України, президент Університету сучасних знань, доктор філософських наук, професор Василь Іванович Кушерець та учений секретар правління Товариства «Знання» України, заслужений журналіст України Василяшко Василь Федорович. Кількість учасників від відділу – 1 (*Шевчук Л. М.*).

Доповідач: *Шевчук Л. М.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України.

Проведено тренінг «Сучасний лідер, управлінець, підприємець: основні орієнтири».

Результати: під час заходу здійснено анкетування 16–17-річних юнаків та дівчат з метою виявлення розуміння ключових понять «лідер», «управлінець», «керівник», з'ясування рівня активності, наявності бажань і мотивів щодо розвитку управлінсько-лідерських та підприємницьких здібностей. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6452/>).

4 грудня 2017 року. Засідання круглого столу «Громадсько-активні школи як активні соціально-педагогічні системи» (Експериментальний навчальний заклад Чоповицького ЗНВК «Гімназія – загальноосвітній заклад I–III ступенів – дошкільний заклад» Малинського району Житомирської області»)

Організатори: відділ економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, навчальний заклад Чоповицький ЗНВК «Гімназія – загальноосвітній заклад I–III ступенів – дошкільний заклад» Малинського району Житомирської області.

Кількість учасників від відділу – 1 (*Попович Л. М.*).

Доповідач: Попович Л. М., науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, доповіла педагогічному колективу про результати наукового дослідження, акцентувала увагу на тому, що будь-які зміни розпочинаються саме в мисленні людей, у їх сприйнятті нових прогресивних або трендових ідей, це не обходить і реформування освіти, зокрема нової української та громадсько-активної школи, й управління ними.

Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/6784/>).

12 грудня 2017 року. Практичний семінар «Інноваційні технології для Нової української школи». (м. Київ, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»)

Організатори: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Кількість учасників від відділу – 1 (*Калініна Л. М.*).

Доповідач: Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, голова НМК з інформатизації МОН України, науковий консультант АКШУ України (тема доповіді: «Інновації в державно-громадському управлінні новою українською школою»).

Результати: оприлюднення та впровадження результатів фундаментального дослідження «Теорія і технології управління ЗНЗ як активними соціально-педагогічними системами» (2015–2017рр.) через висвітлення в науковій доповіді та презентації концептуальних положень та теорії державно-громадського управління активними освітніми системами

РОЗДІЛ IV. ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ЗМІ

Науковий колектив відділу Інституту активно проводить *науково-просвітницьку діяльність*, оприлюднює результати НДР і творчої співпраці з експериментальними майданчиками та партнерами в засобах масової інформації, у прямих ефірах Всеукраїнського телебачення УТР (у телепроекті «Європейська Україна»), обласного Івано-Франківського каналу ТРК і «Галичина», регіонального телебачення Городенківського району Івано-Франківської області, у соціальних мережах (Facebook і Google+), на сайті Інституту педагогіки НАПН України (<http://undip.org.ua/achievement/zmi/5534/>) тощо.

Телебачення

Наукові співробітники відділу економіки та управління ЗСО ІІ НАПН України систематично презентують результати науково-дослідної роботи в прямих ефірах програм і телепроектів на українському телебаченні у формі наукових ідей, доробку, концептуального бачення запровадження інноваційних змін у державній освітній політиці й управління новою українською школою.

Онаць О. М. у лютому та березні 2015 року виступала на телепрограмі УТР у проекті «Європейська Україна», присвяченому проблемам: «Якою бути сучасній школі?» та «Європейський вимір української освіти».

Мелешко В. В. 27 квітня і 24 листопада 2017 року доповідала про проблеми та перспективи організації профільного навчання в закладах освіти, практиці освітнього округу та про результативність запровадження експериментальної моделі державно-громадського управління в Івано-Франківській області на регіональному телебаченні Городенківського району цієї області.

24 листопада 2017 р. Мелешко В. В. надала інтерв'ю «Розвиток сільської школи в умовах законодавчих змін» Івано-Франківському обласному *телебаченню* та Івано-Франківському обласному *каналу* ТРК (trk+3-студія+івано-франківськ/keywords_search) «Перспективи розвитку профільної освіти в умовах децентралізації управління».

Радіомовлення

Результати науково-дослідної роботи широко оприлюднювалися під час виконання фундаментального дослідження (2015–2017 рр.) співробітниками відділу (Онаць О. М., Калініною Л. М., Мелешко В. В., Малюгою М. М.) у *прямому ефірі* програм українського радіо «vesti-ukr.com», «Промінь», «Ера-ФМ», «Ера-НВ».

На радіо співробітники:

– висвітлювали основні положення наукового доробку у ракурсі плідної співпраці в тріаді «діти – батьки – вчителі», ролі директора в налагодженні взаємної довіри та поваги в цьому трикутнику, соціальної значущості процесу формування активних громадян та громадських організацій у розвитку громадянського й демократичного суспільства, громадсько-державного управління та їх готовності до технологічних і законодавчих змін;

– коментували статті законопроекту та вже ухваленого нового Закону України «Про освіту»;

– висвітлювали перспективи розвитку профільної освіти в умовах децентралізації управління освітою, специфіку й переваги здобуття магістерської освіти з права, економіки та управління в Інституті політичних досліджень Страсбурського університету та з французької мови в Університеті імені Мішеля Монтеля у Франції.

Упродовж 2015–2017 років Онаць О. М. неодноразово надавала інтерв'ю в прямому ефірі на радіо в різних програмах: програмі «Соціум» на радіо «Весті» (коментарі з питань реформування школи в 2015 р.), програмі «Ситуація» на радіо «Ера-ФМ» (коментарі до статей нового Закону України «Про освіту» (сайт www.eramedia.com.ua) 29 листопада 2017 р.), програмі «Ранковий формат» на Українському радіо (коментар до Закону України «Про освіту», про публічність і звітування керівників за кошти, отримані з усіх джерел на виконання статті 30 нового Закону України «Про освіту» 5 листопада 2017 р.), програмі «Соціум» на радіо «Весті» (виступ на тему «Вчитися – цікаво. Як вибрати школу, щоб дитині було цікаво туди ходити?» 4 квітня 2017 р.), у рубриці «На свіжу голову» на радіо «Промінь» (коментар про автономію загальноосвітніх навчальних закладів у Законі України «Про освіту» 14 грудня 2017 р.).

Мелешко В. В. виступила на обласному Івано-Франківському каналі ТРК. Тема виступу: «Законодавчі і концептуальні питання реформування середньої освіти та нововведень у початковій школі» (2016 р.).

Малюга М. М. надав інтерв'ю на радіо «Ера-ФМ» в інформаційно-аналітичній програмі «Аргумент День. Кожен знайде свій аргумент» про специфіку вищої освіти у Франції, а також зробив порівняльний аналіз підготовки керівних управлінських кадрів у Франції та в Україні (18 липня 2017 р., режим доступу: www.eramedia.com.ua).

Всеукраїнські друковані тижневики та газети

Співробітниками відділу впродовж 2015–2017 рр. висвітлено специфіку державної освітньої політики, стратегії розвитку державно-громадського управління в ЗСО, розвитку інноваційної Людини Культури та інші практико орієнтовані результати науково-дослідної та експериментальної роботи в 22 публікаціях на Всеукраїнському та регіональному рівнях у професійних друкованих тижневиках і газетах, широко презентовано анонси та прес-релізи про проведені заходи, власні інноваційні ідеї, підходи та науковий доробок.

Зокрема, впродовж 3 років надруковано 17 публікацій у Всеукраїнській газеті «Директор школи», яка видається з 1 вересня 1997 року спільно з Асоціацією керівників шкіл України – партнером відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України та розповсюджується в 21 області України:

1. Топузов О. М. Національно-патріотичне виховання в дії / О. М. Топузов, Л. М. Калініна, Г. М. Калініна, Л. І. Парашенко, Г. Д. Матвеева, Я. Є. Стемковська // Директор школи. – 2015.– № 21 (765–766), листопад. – С. 18–25.

2. Топузов О. М. Експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня «авторська школа Ганни Матвєєвої» / О. М. Топузов, Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015.– № 11–12 (755–756), червень. – С. 95–103. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/10397/> – Назва з екрана.
3. Топузов О. М. Організаційні стратегії як складова розвитку організаційної культури / О. М. Топузов, Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015. – №21 (765–766), листопад. – С. 12–17.
4. Калініна Л. М. Сучасність потребує вільної духом людини і демократичної школи / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015. – №13–14 (757–758), липень. – С. 8–12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/10471/> – Назва з екрана.
5. Калініна Л. М. Феномен організаційної культури: стратегічний підхід / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015. – № 19–20 (763–764), жовтень. – С. 21–28.
6. Калініна Л. М. Інформатизація освіти інтерв'ю для газети «Директор школи» / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015.– № 1 (745), листопад. – С. 6–8.
7. Калініна Л. М. На директорів потрібно покладати не лише відповідальність, а й надавати свободу: інтерв'ю для газети «Директор школи» / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2015.– № 22 (742), листопад. – С. 7–10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvitaua.com/2014/12/на-директорів-потрібно-покладати-не-л/> – Назва з екрана.
8. Калініна Г. М. Інститут педагогіки НАПН України: 90-річна історія розвитку управлінського підрозділу / Г. М. Калініна // Директор школи. – 2016.– № 19–20 (788). – С. 15–20. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/707288/> – Назва з екрана.
9. Стемковська Я. Є. Організаційна культура вчителів школи художньо-естетичного профілю / Я. Є. Стемковська // Директор школи. – 2016. – № 7–8. – С. 30–35.
10. Калініна Л. М. Управління системою середньої освіти в контексті проекту концепції середньої освіти в Україні / Л. М. Калініна, Л. І. Паращенко, Г. М. Калініна // Директор школи. – 2016 р. – № 23–24 (767–768). – С. 10–12.
11. Калініна Л. М. Міжкультурна освіта в школі / Л. М. Калініна, Г. М. Калініна // Директор школи. – 2016. – № 21–22. (789–790). – С. 10–47. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/707207/> – Назва з екрана.
12. Матвєєва Г. Д. Інклюзивна освіта / Ганна Матвєєва, // Директор школи. – 2016. – № 21–22 (789–790). – С. 98–103.
13. Паращенко Л. І. Фінансування закладів загальної середньої освіти / Л. І. Паращенко, Л. М. Калініна // Директор школи. – 2016 р. – № 23–24 (767–768). – С. 12–13.
14. Калініна Л. М. Феномен ДГУ та ГДУ в освіті України / Л. М. Калініна, О. М. Онаць // Директор школи. – 2017. – № 21–22 (813–814), листопад. – С. 8–27. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/710271/> – Назва з екрана.

15. Калініна Л. М. Організаційні механізми ГДУ : концептуальні засади / Л. М. Калініна, О. М. Онаць // Директор школи. – Видавнича група «Шкільний світ», 2017. – № 23–24 (815–816), грудень. – С. 6–24. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/710815/> – Назва з екрана.

16. Калініна Л. М. Тенденції управління закладами освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні / Л. М. Калініна, Г. М. Калініна // Директор школи. – 2017. – № 15–16 (807–808). – С. 95–105. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/708614/> – Назва з екрана.

17. Калініна Л. М. Управління новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін / Калініна Людмила Миколаївна // Директор школи. – 2017. – № 1–2. – С. 12–21. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/706820/> – Назва з екрана.

Оприлюднення результатів науково-дослідної діяльності систематично здійснюється через періодичні друковані видання, зокрема в тижневику «Освіта», Всеукраїнському громадсько-політичному тижневику «Освіта України», «Педагогічній газеті» НАПН України, регіональній газеті «Освітнянське слово» та інших виданнях:

1. Калініна Л. М. І розподілення відповідальності / Л. М. Калініна // Освіта. – 2015. – 23–30 грудня.

2. Онаць О. М. Директор школи – менеджер і лідер / О. М. Онаць // Освіта. – 16–23 грудня 2015 р. – № 50 (5693). – С. 2.

3. Онаць О. М. II Міжнародна науково-практична школа «Якість і економіка освіти» / О. М. Онаць // Освіта України. – 2017. – № 44, 13 листопада. – С. 15.

4. Мелешко В. В. Проблеми організації профільного навчання на засадах мережевої взаємодії: пошуки та перспективи / В. В. Мелешко // Освітнянське слово. – 2017. – № (23–24).

5. Мелешко В. В. Про результати науково-дослідної роботи. Районна інформаційна газета «Вісті Калушини» № 9, 04 березня 2016 р.

На заходах міжнародного та всеукраїнського рівня були присутні журналісти, які підготували репортажі, що надали можливості освітянській громадськості ознайомитися з заходами, інноваційними підходами, практико орієнтованими здобутками та їх упровадженням в освітянську практику. Репортажі надруковано в тижневику «Директор школи» (№ 21–22, 2016 р. (автор, головний редактор Олена Власенко) про засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи»), газеті «Освіта України» (26 лютого 2016 р. (автор, кореспондент Дарина Матат) - «Автономія школи. Бажання і велика витримка»), газеті «Освіта України» (№ 17, 2 травня 2016 р. (автор, головний редактор Максим Короденко) – про впровадження моделей громадсько-активних шкіл «Джерело активності»), газеті «Освіта України» (№ 44, 13 листопада 2017 р. (автор, кореспондент Наталія Кулик) – «Якість та економіка освіти: обмін досвідом» про II Міжнародну науково-практичної школу «Якість і економіка освіти» та «Збагачення новітніми технологіями»), тижневику «Директор школи» (№15-16 (807-808), серпень 2017 р.) – «Творча команда скликає друзів» (автор, головний

редактор Олена Власенко) про II Міжнародну школу «Академія педагогічної творчості» та Міжнародний фестиваль «Золотий лелека»), газеті «Освіта України» (2017 р. «Нова школа: місія здійснення» (автор, кореспондент Світлана Галата) - про результати наукового дослідження Людмили Калініної).

Сайт Інституту педагогіки НАПН України
(режим доступу: <http://undip.org.ua/achievement/zmi/6662/>).

Наукові співробітники відділу систематично надають матеріали на сайт Інституту педагогіки до рубрики «Новини», попередньо розміщуючи інформацію в анонсах подій та рубриці «Оголошення», оприлюднюють матеріали проведення масових заходів, презентують наукові ідеї, розробки, результати впровадження науково-дослідної діяльності в освітянську практику закладів загальної середньої освіти. У рубриці «Новини» сайту ІІ НАПН України розміщено інформацію про науковий доробок співробітників відділу економіки та управління загальною середньою освітою для відкритого доступу користувачам: у 2015 році – 16 матеріалів, 2016 році – 12 матеріалів, 2017 році – 24 матеріали.

Упродовж 3-х років на сайті Інституту педагогіки співробітники відділу презентували такі найвагоміші результати науково-дослідної діяльності, які було оприлюднено, зокрема:

– 2015 р. – Паращенко Л. І. «Міжнародний семінар «Децентралізація в сфері освіти. Розподіл повноважень між різними гілками влади» (25.04.2015); Паращенко Л. І. «Всеукраїнська науково-практична конференція «Забезпечення якості освіти в Україні» (22.05.2015); Онаць О. М., Паращенко Л. І. «Слухання на тему: «Про підготовку проекту нової редакції Закону України «Про освіту»: концептуальні засади» (21.05.2015); Калініна Л. М. «На директорів потрібно покладати не лише відповідальність, а й надавати свободу» (інтерв'ю для газети «Директор школи», 21.05.2015); Онаць О. М. «Забезпечення інтеграції вітчизняної освіти у світовий простір» (21.05.2015); Мелешко В. В. «Обласний семінар директорів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та міжшкільних навчально-виробничих комбінатів» (18.05.2015); Калініна Л. М., Онаць О. М. «Зустріч Міністра освіти і науки України Сергія Квіта з членами правління Громадської ради при МОН України» (22.06.2015); Калініна Л. М. «Засідання науковців відділу економіки та управління загальною середньою освітою та департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради» (02.10.2015); Топузов О. М., Калініна Л. М. «Експериментальний майданчик Всеукраїнського рівня. Авторська школа Ганни Матвеевої» (08.09.2015); Л. І. Паращенко «Вибори місцевого самоврядування» (19.10.2015); Калініна Л. М. «Зустріч керівників освіти м. Миколаєва з вченими, директором Інституту педагогіки НАПН України» (22.12.2015); Мелешко В. В. «Міжрегіональний науково-практичний семінар «Організація профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості: тенденції, перспективи» (24.12.2015).

– 2016 р. – Онаць О. М. «Засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи» та Координаційної ради АКШУ «Автономія школи: стан, реалії, перспективи» (02.03.2016); Онаць О. М. «Розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти» (30.03.2016); Калініна Л. М. «Міжнародний

семинар з валідації дослідження Організації економічного співробітництва та розвитку щодо доброчесності освітньої системи України» (16.03.2016); Калініна Л. М. «Нова українська школа в багатовекторному інформаційному суспільстві» (24.04.2017); Онаць О. М. «Семинар директорів шкіл міста на тему «Управління організаційно-функціональною системою інтелектуальної творчої діяльності учителів і учнів з профільного навчання в умовах міста Чернігова» (28.04.2016); Мелешко В. В. «Обласний семінар директорів експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та опорних шкіл освітніх округів Богородчанського району Івано-Франківської області» (30.06.2016); Калініна Л. М., Онаць О. М. «Парламентські слухання «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні» (16.11.2016).

– 2017 р. – Калініна Л. М. «Міжнародний конгрес «Освіта Київщини в європейському вимірі» (29.03.2017); Калініна Л. М. «Управлінський дискурс Нової української школи» (02.05.2017); Онаць О. М. «Освітня поїздка в Чеську Республіку у рамках проекту «Відкрита школа» (12.06.2017); Мелешко В. В. «Участь співробітника Інституту педагогіки НАПНУ у виїзному засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти» (15.06.2017); Калініна Л. М., Онаць О. М. «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніми навчальними закладами» (26.06.2017); Шевчук Л. М. «Сучасний лідер, управлінець, підприємець: основні орієнтири» (25.09.2017); Малюга М. М. «KYIV SMART CITY FORUM 17» (03.11.2017); Онаць О. М., Попович Л. М. «Проект «Відкрита школа» (25.10.2017); Калініна Л. М., Онаць О. М., Попович Л. М. «Міжнародна науково-практична школа «Якість і економіка освіти» (21.11.2017); Мелешко В. В. «Організація профільного навчання в освітніх закладах сільської місцевості в контексті нової української школи: пошуки, результати, перспективи» (04.12.2017); Попович Л. М. «Громадсько-активні школи як активні соціально педагогічні системи» (06.12.2017).

РОЗДІЛ V МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Відділ економіки та управління має багаторічний успішний досвід міжнародної діяльності. Наукові співробітники відділу та керівники експериментальних закладів й установ освіти брали й беруть активну участь у багатьох міжнародних проектах. Висвітлюємо результати міжнародної діяльності відділу за кілька попередніх років тому, що їх результати мають безпосереднє і важливе значення, є актуальними сьогодні в контексті дослідження 2015–2017 років, подальших досліджень, педагогічної практики та нового Закону України «Про освіту», Концепції «Нова українська школа», Плану Дій Уряду «Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плани пріоритетних дій Уряду» й Програми Уряду «Про затвердження плану заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Для розвитку освіти в Україні та управління закладами загальної середньої освіти значну роль має українсько-голландський проект «Україна – Нідерланди.

Освіта і менеджмент. UDEM», який здійснювався за ініціативи Асоціації керівників шкіл України (АКШУ) науковцями Національної академії педагогічних наук та провідними керівниками шкіл – членами АКШУ спільно з Асоціацією керівників шкіл Нідерландів (VVO) та Школою освітнього менеджменту (NSO) при Амстердамському університеті (2001–2003 рр. за підтримки та активної участі Міністерства освіти і науки України та фінансової підтримки програми «MATRA» Міністерства закордонних справ Нідерландів. Проект був спрямований на розробку професійного стандарту діяльності директора школи в Україні та відповідного навчально-методичного забезпечення для підготовки й підвищення кваліфікації керівників та складався з трьох частин.

У межах першої частини 20 учасників проекту пройшли стажування в Нідерландах: упродовж тридцяти днів навчалися в Школі освітнього менеджменту при Амстердамському університеті під керівництвом всесвітньо відомого професора Пітера Карстаньє. Саме вони розробляли одинадцять навчальних модулів, адаптованих до європейського стандарту керівника школи та підготували навчальний посібник «Освітній менеджмент» за редакцією Л. Даниленко, Л. Карамушки, в якому викладено нове бачення підготовки сучасного директора школи та шляхи її реалізації. До авторського колективу належать науковці відділу: Калініна Л. М., Онаць О. М. та керівники експериментальних закладів: Остапенко А. Ф., Михайленко Т. В., Лопушанська Г. В.

Друга частина проекту – це розвиток та модернізація діяльності АКШУ як громадської організації, професіоналізація та забезпечення посилення її впливу на освітню політику країни й підвищення професійної компетентності керівників шкіл. Одним із шляхів цього напрямку діяльності є співпраця з такими голландськими громадськими організаціями в галузі освіти, як: VVO та NSO. Група з десяти інноваційних директорів шкіл–членів АКШУ вивчала практичний досвід голландської асоціації, кращих шкіл країни з різних куточків Нідерландів, адже саме вони здійснюють всю практичну частину професійної підготовки директора школи. Це стало цінним досвідом для АКШУ й співробітників відділу економіки та управління ЗСО та активно використовується в подальшій роботі з керівниками. У цій групі працювали наукові співробітники відділу Онаць О.М. та Паращенко Л.І.

Підготовлені учасниками проекту навчальні модулі апробовано в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) на курсах підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів та навчанні експериментальної групи керівників шкіл–членів АКШУ за магістерською дворічною програмою за спеціальністю «Менеджмент організацій» у ЦППО. У цей же час була відкрита магістерська програма «Управління навчальним закладом», яка здійснюється сьогодні більше як у 20 навчальних закладах України.

Під час підготовки проекту Базового стандарту професійної діяльності директора школи України було створено чотири регіональні центри, в яких проводилися семінари, що включали в себе теоретично-практичний курс,

міжнародну спрямованість та різноманітні теми для обговорення, аналіз та розроблення нового національного стандарту для директорів шкіл. Паралельно відбувалися масові інформаційні зустрічі з директорами шкіл у регіонах. Результати виправдали очікування обох сторін: і української, і голландської. Із урахуванням результатів конструктивних зустрічей і пропозицій створено документ з урахуванням міжнародного досвіду—«Базовий стандарт професійної діяльності директора школи України». Тоді, у 2003, і в наступні роки, цей документ не був легалізований і не був прийнятий як нормативний акт на рівні держави, хоч активно використовується й керівниками шкіл, і органами управління освітою для визначення ключових аспектів професіоналізму керівника.

Напрацьовані результати українсько-голландського проекту UDEM було взято за основу програми навчання керівників ЗНЗ та методистів ОППО за компонентою **1.3. «Підготовка керівників шкіл у проекті» Міністерства освіти і науки України та Світового Банку «Рівний доступ до якісної освіти» (2006–2009 роки)**. Учасником цього проекту, як автор модулів і викладач, стала Калініна Л.М., яка розробила модулі, робочі зошити, програму навчання та інше методичне забезпечення з питань стратегічного управління розвитком закладів освіти та управління персоналом. Підготовлений нею та надрукований навчальний посібник, розроблені навчальні програми та інше науково-методичне забезпечення успішно використовується і нині. Проведено навчання для 72 керівників й методистів ОППО. Мелешко В.В. була координатором компоненти **3.2. «Оптимізація мережі шкіл»**. Надруковано посібник у 2-х частинах. Онаць О. М., як президент АКШУ й науковий співробітник відділу, координувала організацію навчання керівників та забезпечувала проведення масових науково-практичних заходів за проектом.

Результативними й актуальними в подальшій науковій діяльності вважаємо й інші міжнародні проекти, зокрема:

- **українсько-голландський—«Громадські платформи для реформування освіти України» (2007–2009рр.)** – щодо проектування школи майбутнього та впровадження громадсько-державного управління школою (Онаць О. М. була членом українсько-голландської наглядової ради проекту; брали активну участь у проведенні заходів за проектом: Онаць О. М. Паращенко Л. М., Калініна Л. М.; пройшли стажування в Нідерландах Онаць О. М. і Паращенко Л.І.);
- **українсько-польський проект— «Лідери освітніх ініціатив»** – щодо розвитку лідерства, управління проектами, оцінки й самооцінки діяльності школи, створення мережі лідерів освітніх змін в Україні (2009–2011рр.) (Онаць О.М. була координатором групи управлінців від МОН, обласних департаментів та управлінь освіти, керівників ОППО, спільно із співробітниками відділу організувала навчання учасників проекту, готувала семінари-тренінги в Україні та Польщі та проводила підсумкові конференції; брали участь у проекті Калініна Л. М., Неруш М. В.);
- **українсько-польський проект – «Школа без насильства» (2013)** – щодо підвищення професійного впливу керівників ЗНЗ та педагогічного колективу на створення сприятливого психолого-педагогічного клімату в школі, попередження

агресії та насильства, управління формуванням здорового способу життя (координатором проекту була Онаць О. М., залучалися до проекту в Україні та навчальних поїздках до Польщі керівники та вчителі експериментальних закладів, науковці відділу брали участь у семінарах-тренінгах в Україні, зокрема Климчук І. В., Островерхова Н. М.).

Успішною є також участь науковців відділу економіки та управління ЗСО в **українсько-польських проектах спільно з АКШУ та Осередком розвитку освіти (ORE) Польської Республіки**, які підтримувалися МОН України, МЗС ТА МО Республіки Польщі. У процесі реалізації спільних проектів «Міжкультурна освіта в школі», «Лідери європейської освіти», «Лідери освітніх змін» підготовлені тренери, серед яких і співробітники Інституту (Калініна Л. М., Онаць О. М., Калініна Г. М., Паращенко Л. М.), розроблено навчальну програму та науково-методичне забезпечення з курсу «Міжкультурна освіта в школі (Калініна Л. М., Калініна Г. М.).

Упродовж кількох років здійснювалася, спільно з Осередком розвитку освіти РП, **українсько-польська програма «Європейська та євроатлантична інтеграція України через освіту» (2005–2009 роки)**, координатором якої була Онаць О. М. Крім проведення навчальних семінарів-тренінгів в різних областях України, щороку здійснювалися тижневі навчальні поїздки-тренінги до РП, підготовлено більше 150 тренерів, серед них – пари в областях(керівник чи заступник ЗНЗ та методисти ОППО), розроблено та впроваджено спецкурси в ОППО, створено відповідні кафедри тощо.

У результаті роботи в проектах підготовлено та надруковано за підтримки МЗС РП через Посольство РП в Україні: навчальні програми для вчителів та методистів «Європейська та євроатлантична інтеграція України через освіту» для підвищення кваліфікації вчителів та методистів (автори: Онаць О. М., Бурлаєнко Т. І.; Онаць О. М. –відповідальна за випуск). Програми рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту педагогіки АПН України (протокол № 9 від 30 жовтня 2008 року).

За результатами навчання українських тренерів, опрацювання їх методичних розробок як звітів про участь у проекті, апробації підготовлених матеріалів надруковано «Освітній пакет» (навчально-методичний посібник) «Європейська та євроатлантична інтеграція України через освіту» (2008, за науковою редакцією Калініної Л. М., Онаць О. М.). Авторський колектив – учасники проекту. Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту педагогіки АПН України (протокол № 9 від 30 жовтня 2008 року). Навчально-методичний посібник представлено в електронній бібліотеці Інституту педагогіки НАПН України.

Підготовлено з урахуванням напрацювань науковців відділу та експериментальних закладів освіти три Освітні пакети «Євроатлантична інтеграція: Досвід Польщі і України» (2007, 2008, 2009р.р.). Упродовж 2006 – 2009 років співробітниками відділу Онаць О. М., Паращенко Л. І., Калініною Л. М., Дубініною О. В спільно з АКШУ, Громадською Лігою «Україна – НАТО», Євроатлантичною Радою України та з Осередком розвитку освіти (ORE)

Польської Республіки проводилися семінари-тренінги для вчителів, батьків, керівників під час регіонального етапу Конкурсу одночасно, в один день, у 23–25 областях України учасниками проекту, а також проведено чотири Міжнародні конкурси «Безпечна Україна. Безпечна Європа. Безпечний світ» та надруковано кращі учнівські твори-есе. Онаць О. М. – керівник проекту.

Підготовлено та надруковано навчальні програми та навчально-методичне забезпечення інтегрованого курсу для учнів 8–11 класів «Європейська інтеграція та безпека України» та «Україна – НАТО» (2008). Автори: Онаць О. М., Кондрук О. М., вчитель експериментального ЗНЗ № 341 м. Києва, Скорик Т. А., директор експериментального ЗНЗ № 28 м. Черкаси, віце-президент АКШУ. Онаць О. М. – головний редактор, відповідальний за випуск. Програми мають гриф МОН (Лист МОН України від 13.11.08. № 1/11-5572,1/11-5573). Усі матеріали надруковано за фінансової підтримки МЗС Республіки Польщі.

Найактивнішою за останні роки є співпраця наукових співробітників відділу економіки і управління ЗСО та Асоціації керівників шкіл України спільно з Асоціацією з міжнародних питань (АМО) з Чеської Республіки (*Asociace pro mezinarodni otasky*), яка основним завданням своєї діяльності обрала поглиблення європейської та євроатлантичної інтеграції, представлення чеського досвіду освітніх реформ й успішно реалізує різноманітні освітні та інші проекти в Україні.

Співпраця відділу з АМО розпочалася у 2007 році. За цей період спільно реалізовано проект «Європейська альтернатива для східної України» (2007–2010), у процесі якого спільно українськими й чеськими науковцями та практиками проведено тренінги для вчителів Донецької, Луганської та Харківської областей з питань громадянської освіти, в яких брали участь експериментальні заклади відділу. Для учнів у 2008 році було започатковано конкурс творчих робіт «Моє місто/ регіон в контексті Європи», проводилися чеськими колегами семінари-тренінги для вчителів, керівників шкіл та представників освітянської громадськості в Чеській Республіці та в східних областях України, які користувалися великою популярністю серед фахівців. Результатом спільної діяльності науковців відділу, АКШУ та АМО стала підготовка та видання навчально-методичного посібника «Громадянська компетентність учнівської молоді: шляхи розвитку». Одним із організаторів проекту та укладачем навчально-методичного посібника стала Онаць О. М., старший науковий співробітник відділу, кандидат педагогічних наук.

Науковці відділу Калініна Л. М. та Онаць О. М. у 2013 році ініціювали українсько-чеський проект «Реформування освіти. Чеський досвід» і «Позиція і навчання директора школи» щодо децентралізації та автономності в системі загальної середньої освіти в Чехії, підготовки керівників шкіл, діяльності школи в ракурсі Чеської реформи освіти у процесі виконання НДР: «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів» та підтеми: «Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними

зкладами». Досліджено чеський досвід реформування освіти, діяльність органів управління освітою, підготовку керівників шкіл у Центрі освітнього менеджменту при Карловому університеті, практичну діяльність директорів шкіл під час освітніх поїздок, відвідування закладів освіти. Вивчали рівень автономності директора чеської школи, розподіл сфер відповідальності між різними органами управління та влади тощо. Кординатором проекту й учасником навчання в Чеській Республіці була Онаць О. М. Активним учасником проекту була Калініна Л. М. та керівники експериментальних закладів.

З 2014 року успішно реалізується велика українсько-чеська програма «Альтернативне навчання для вчителів України», яка має кілька підпроектів, зокрема українсько-чеські проекти : **«Мультикультурне виховання в школі» та «Драматичне виховання»**. У 2014–2016 році чеськими колегами, викладачами педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика (Брно), які є також учасниками проекту з питання мультикультурного виховання в школі, проведено понад 20 семінарів-практикумів, значна частина з яких – на базі Інституту педагогіки НАПН України, в яких брали участь фактично всі науковці відділу. У 2016 році Марією Павловською, чеським тренером і викладачем кафедри соціальної педагогіки педагогічного факультету імені Т. Г. Масарика, було видано книгу **«Драматичне виховання – теорія і практика»**, яка стала добрим підручником і є корисною як для практиків, так і для науковців України.

З 2015 року відділом спільно з чеськими колегами здійснюються такі проекти: **«Оцінювання діяльності навчальних закладів Чехії і України»**, **«Кар’єрна ситема директора школи і вчителя»**, **«Чеський досвід інклюзивної освіти в школі та його адаптація в Україні: управлінський аспект»**. Проекти підтримуються програмою TRANS Міністерства закордонних справ Чеської Республіки. Особливо актуальними для науковців відділу є спеціальні проекти з освітнього менеджменту, оскільки ефективне управління закладом загальної середньої освіти є необхідною й обов’язковою умовою ефективного впровадження реформ в освіті. Вже кілька років поспіль експерти із Центру освітнього менеджменту Карлового університету діляться своїм досвідом з українським колегами, враховуючи пропозиції науковців відділу Калініної Л. М., Онаць О. М. керівників експериментальних установ.

Калініна Л. М., Онаць О. М. **пройшли стажування** (в Голландії в межах проектів: UDEM «Україна – Нідерланди. Освіта і менеджмент» (2003); у Республіці Польщі – «Європейська та євроатлантична інтеграція України через освіту», «Освітні платформи» (2005, 2007, 2008), «Реформування освіти в Україні» (2009 р.), «Лідери освітніх ініціатив» (2009–2010 рр.); у Чехії – «Реформа освіти. Чеський досвід» (2012р., 2015р.) тощо та мають відповідні сертифікати.

Представляємо проведення конкретних заходів у 2015 році

8–15 червня 2015 року в межах спільних проектів було здійснено навчальну поїздку до Чеської Республіки.

Мета: ознайомлення з системою освіти в Чехії, освітнім та шкільним менеджментом, мультикультурним вихованням, чеським досвідом інклюзивної

освіти, підготовки й діяльності директора школи, розподілу сфер діяльності та відповідальності між різними інституціями. **Учасники:** від відділу й АКШУ – Онаць О.М., представник МОН Симоненко Т.В., директор школи № 168 з інклюзивною освітою міста Києва Кравчук Н.І., директор школи-інтернату №26 міста Києва Павлюченко О.М., директор департаменту освіти і науки Київської ОДА Рогова В.Б.(експериментальні майданчики Київської області), директор Ковалівської гімназії Київської області Бондаренко Л.А.

Під час зустрічей і обговорень в різних інстанціях було досліджено такі питання: «Позиція директора школи і його освіта» (доктор PhD, керівник Центру шкільного менеджменту Карлового університету Вацлав Троян), «Критерії оцінки умов. Перебігу та результатів освіти. Кар'єрна система для вчителя та директора школи» (Мгр. Гелена Плітцова, Директор Національного інституту післядипломної освіти), «Інклюзивна політика: інклюзивна освіта» (Марек Земські, Ольга Куса, співробітники Університету ім. Т. Масарика, Брно), «Інклюзивна освіта у післядипломній освіті» (Ленка Гулова, завідувач кафедри соціальної педагогіки Університету ім. Т. Масарика), «Оцінка якості та ефективності спеціальної освіти, відповідність рівних можливостей та справедливої освітньої системи» (доктор PhD Онджей Андрис, заступник головного чеського інспектора Чеської інспекції), «Особливості системи освіти у Празі» (Мгр. Ленка Немцова, директор департаменту освіти у Празі), «Спеціальна освіта у Чеській Республіці (візит до Міністерства освіти ЧР, зустріч з директором департаменту спеціальної освіти доктором PhD Павлом Шнайдером).

8 жовтня 2015 року. Засідання українсько-чеського круглого столу «Мультикультурне виховання та інклюзивна освіта в школі», (Інститут педагогіки НАПН України).

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО, Асоціація з міжнародних питань (Чехія), Асоціація керівників шкіл України (АКШУ).

У засіданні круглого столу взяли участь: від Інституту педагогіки НАПН України, зокрема, директор Інституту професор Олег Топузов, заступник директора Інституту Микола Головка, заступник директора Інституту Тетяна Засекіна. Від Міністерства освіти і науки взяли участь: заступник директора департаменту дошкільної та загальної середньої освіти МОН України Наталія Бескова, начальник відділу по роботі з дітьми з особливими потребами МОН України Тетяна Симоненко, начальник відділу позашкільної освіти МОН України Алла Середницька, головний спеціаліст Департаменту дошкільної та загальної середньої освіти МОН України Світлана Харченко. Зарубіжні колеги: керівник кафедри соціальної педагогіки, керівник післядипломної освіти педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика Ленка Гулова; координатор міжнародних проєктів Асоціації з міжнародних питань (АМО) Зденка Вагнерова (Чеська Республіка). Представники органів управління освітою: директор Департаменту освіти і науки, молоді та спорту КМДА Олена Фіданян, в.о. директора Департаменту освіти і науки Київської області Віра Рогова, завідувачі районними методичними центрами управлінь освіти міста Києва,

керівники та педагогічні працівники загальноосвітніх навчальних закладів, науковці Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники круглого столу ознайомилися з чеським досвідом мультикультурної та інклюзивної освіти, обмінялися досвідом організації в українській освіті, наголосили на корисності та необхідності заходів за такою тематикою в подальшому, наполягали на доцільності науково-методичного супроводу інклюзивної та мультикультурної освіти.

29 жовтня 2015 року. Українсько-чеський круглий стіл «Оцінювання діяльності шкіл. Чеський досвід» (м. Київ, Україна, Київський міський будинок учителя).

Мета заходу: ознайомлення з чеським досвідом оцінювання діяльності навчальних закладів; обговорення практики оцінювання в Україні, інтерпретація висновків перевірки й оцінювання та їх вплив на ухвалення управлінських рішень; система заохочень за наявності позитивних результатів перевірки; мета перевірки – «Покарання винних чи покращення роботи?», моніторинг якості освіти; кар'єрна система вчителя й директора школи в Чехії; автономія закладів освіти; система фінансування освіти в Чехії та в Україні.

Організатори: відділ економіки та управління ЗСО, Чеська громадська організація «Асоціація з міжнародних питань» (Asociace pro mezinárodníotázku, <http://www.amo.cz>) в межах проекту «Альтернативна освіта для українських шкіл» Міністерства закордонних справ ЧР програми TRANS, Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), Департамент освіти і науки, молоді та спорту КМДА та Інститут педагогіки НАПН України за підтримки МОН України та Національної академії педагогічних наук України.

Учасники: керівники загальноосвітніх навчальних закладів, працівники інспекції шкіл, науковці Інституту педагогіки НАПН України, представники управлінь освіти й районних методичних центрів та інші категорії освітян.

У 2016 році відділ економіки та управління ЗСО продовжував активну міжнародну діяльність з чеськими партнерами – Асоціацією з міжнародних питань ЧР, активною була співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) й іншими організаціями й установами.

28 січня 2016 року. Зустріч з представниками Організації економічного співробітництва та розвитку (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України).

Організатори: Інститут розвитку освіти, Асоціація керівників шкіл України, Інститут педагогіки НАПН України.

Учасники: директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор О. Топузов, президент АКШУ, старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО О. Онаць, завідувач відділу економіки та управління ЗСО, доктор педагогічних наук, професор Л. Калініна та зарубіжні експерти з Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД): Катя Обвінцева (Франція), Каролін Макреді (Англія), Муріель Поїссон (Франція).

Мета зустрічі: обговорення питань реформування освіти в Україні у контексті децентралізації управління, подолання корупції в сфері освіти й управління, їх вплив на освіту.

Питання для обговорення: «Наскільки добре скоординовано заходи щодо реформування освіти? Чи не буде дисбалансу? Як різні інституції та організації можуть позитивно вплинути на проведення реформ в освіті, яку роль вони відіграють? Яку роль відіграють керівники закладів освіти? За що відповідають, за що – ні, фінансові аспекти в діяльності директора школи. Що контролює директор, які права та обов'язки має? Найбільші проблеми в фінансово-господарській діяльності директора школи?»

Результати: висвітлено на основі досліджень та власного досвіду роль директора школи в навчальному закладі та в освіті в цілому; акцентовано на великій диспропорції між правами та обов'язками керівника, його відповідальності за все; розкрито роль і можливості громадськості, зокрема батьківської, в допомозі директору вирішувати фінансові питання, не порушуючи чинного законодавства. Названо найбільші проблеми в управлінській діяльності директора школи та можливі шляхи їх подолання; вмотивовано доцільність запровадження державно-громадської чи громадсько-державної форми управління, перехід шкіл у статус шкіл ГАШ.

15 березня 2016 року Міжнародний Семінар з валідації дослідження організації економічного співробітництва й розвитку щодо доброчесності освітньої системи України за участю міжнародних експертів (м. Київ, Будинки учених).

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, Академія інноваційної освіти.

Брали участь: завідувач відділу економіки та управління ЗСО, доктор педагогічних наук, професор Калініна Л. М. та старший співробітник відділу, кандидат педагогічних наук Онаць О. М.

Мета: представлення на міжнародному семінарі з валідації дослідження Організації економічного співробітництва та розвитку щодо доброчесності освітньої системи України (Education System Integrity) за напрямком: дошкільна, загальна середня та професійна освіта, який проводився Інститутом розвитку освіти за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у Великому конференц-залі НАН України в березні 2016 року.

Обговорювалися на семінарі такі питання: доступ до дошкільної та шкільної освіти за допомогою неофіційних домовленостей; неналежне визнання навчальних досягнень (акцент експертів був спрямований на дослідження навмисних маніпуляцій результатами оцінювання для отримання особистої винагороди); додаткові приватні заняття від шкільних учителів (це стосується проблемних форм приватного репетиторства, таких, як платне репетиторство учителів для власних учнів зі школи); неналежний вплив на кадрові рішення: фаворитизм (це стосується фаворитизму в кадрових рішеннях на посади вчителів і керівників у дошкільній, загальній середній та професійній освіті); розкрадання коштів в освіті

(це стосується схеми розкрадання коштів); шахрайство під час закупівель підручників; верифікація масштабу дослідження: підсумки та наступні кроки.

Результати: обговорено попередні результати дослідження «Integrity Study of Education System in Ukraine», яке упродовж 2015 – початку 2016 року проводили експерти Організації економічного співробітництва та розвитку. Під час дослідження виявлено низку порушень/недоліків, які створюють можливості або стимулюють недоброчесну поведінку в системі освіти. Підсумкова сесія кожного питання семінару була присвячена валідації масштабу дослідження та визначенню, чи є потреба в модифікації переліку порушень, тому що після кількох місяців роботи над документами та після численних інтерв'ю під час поїздок по Україні, деякі порушення не були достатньо підтвержені, а, можливо, є й інші порушення, які не ввійшли до попереднього звіту.

29 квітня 2016 року. Зустріч з національним координатором Тетяною Вакуленко та канадським експертом з проведення порівняльних досліджень Фернандо Картрайтом (м. Київ).

Організатори: національний координатор проекту PISA в Україні, Асоціація керівників шкіл України, Інститут педагогіки НАПН України.

Мета заходу: домовитися про партнерську участь у підготовці PISA в 2018 році в Україні АКШУ та відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України щодо проведення дослідження в Україні.

Учасники: національний координатор проекту в Україні, начальник відділу досліджень та аналітики УЦОЯО Тетяна Вакуленко, експерт з проведення порівняльних досліджень та використання їх результатів, вибудовування потужності для забезпечення проекту PISA Фернандо Картрайт (Канада), директор Інституту педагогіки Олег Топузов, завідувач відділу Людмила Калініна, президент АКШУ, провідний науковий співробітник Олена Онаць.

Результати: ознайомлення з розпорядженням КМУ України від 4 лютого 2016 року № 72-р «Деякі питання участі України у міжнародному дослідженні якості освіти PISA–2018». Встановлено, що братимуть участь у міжнародному дослідженні, яке проводиться один раз на три роки для 15-річних учнів з математики, природничих наук і читання, а також у тестуванні, учнів шкіл, які визначатимуть самі експерти. Участь у PISA–2018 дасть можливість громадянам України, зокрема фахівцям, об'єктивно оцінити стан ЗСО, усвідомити необхідність реформування освіти, а політикам – ухвалювати обґрунтовані рішення про необхідність реформ; обговорено участь АКШУ та відділу економіки та управління ЗСО, інших відділів Інституту педагогіки в підготовці та проведенні порівняльного дослідження, використання результатів програми для підвищення якості освіти в країні, посилення ресурсного потенціалу ринку праці.

11–12 травня 2016 року. Українсько-чеський семінар «Мультикультурне виховання в школі» (м. Київ, Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського педагогічного університету імені Бориса Грінченка).

Організатори: Асоціація з Міжнародних питань (Чехія), АКШУ, Департамент освіти і науки Київської ОДА, Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут педагогіки НАПН України.

Мета заходу: презентація чеського досвіду мультикультурного виховання в школі, підготовка українських тренерів.

Учасники: педагоги міста Києва та Київської області, заступники керівників ЗНЗ, методисти. Кількість учасників від відділу – 1 (О. Онаць).

Результати: моніторинг результатів засвоєння методів мультикультурного виховання в школі; презентація розробок українських учасників проекту, оволодіння методиками навчання мультикультурної освіти; тренінг із застосуванням практичних прикладів; драматичне виховання – загальні положення, зразки методів прикладної драми, вправи; надання методичних рекомендацій та посібника учасникам тренінгу.

30 червня 2016 року. Міжнародний семінар щодо проведення порівняльного дослідження в Україні «Започаткування програми міжнародного оцінювання учнів PISA–2018» (Київ, НПУ ім. М. Драгоманова).

Мета заходу: проведення порівняльного дослідження в Україні в 2018 році – PISA.

Організатори: Директорат ОЕСД з освіти та умінь, МОН України.

Учасники: зарубіжні експерти, українські науковці, освітяни, громадськість.

Кількість учасників від відділу – 2 (*Калініна Л.М., Онаць О.М.*).

Результати: презентовано мету й технологію проведення дослідження в Україні, проаналізовано здатність України до забезпечення організації, проведення та звітування за результатами проекту PISA–2018, план вибудовування здатності. Партнерська участь та презентація досвіду європейських країн, очікування України.

12–13 жовтня 2016 року. Українсько-чеський семінар «Драматична лекція» (м. Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка) – низка семінарів у межах проекту «Мультикультурне виховання в школі».

Організатори: Асоціація з міжнародних питань (АМО, Чеська Республіка), Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут педагогіки НАПН України, Асоціація керівників шкіл України.

Учасники: директори шкіл, заступники, психологи, вчителі міста Києва та Київської області, науковці з Університету імені Т. Масарика (Брно, Чехія) представники АМО, АКШУ, ІППО, Академії неперервної освіти Київської ОДА, відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Мета: проведення підсумкового семінару тренерів з мультикультурної освіти – педагогів міста Києва та Київської області, перевірка основних знань з дидактики драматичного виховання.

Результати: презентація учасниками проекту та коментування реалізованої драматичної лекції (презентація з фото, текстами, малюнками дітей тощо);

компетенції вчителя драматичного виховання; застосування драматичного виховання в школі – знання для особистісного, соціального та естетичного розвитку дитини, здійснення тренерами перевірки знань учасників проекту з драматичного виховання; підбиття підсумків; презентація методичного посібника «Драматичне виховання. Теорія і практика», який розміщено на сайті: www.amo.cz у форматі PDF (http://www.amo.cz/wp-content/2016/05/amocz_dramatyczne-vychovannya_2016.pdf).

У 2017 році впровадження результатів науково-дослідної роботи відділу здійснюється шляхом участі в роботі українсько-чеських програм «Альтернативне навчання для шкіл України» (термін програми: 2014 – 2016 рр.) та «Відкрита школа» (термін програми: 2017- 2020), організованих Чеською неурядовою громадською організацією АМО (Асоціація з міжнародних питань). Напрями співпраці (підпроекти) з АМО: «Мультикультурне виховання у школі», «Чеський досвід інклюзивної освіти та його адаптація в Україні: управлінський аспект» (2014–2020), «Оцінювання діяльності навчальних закладів в Чехії та в Україні» (2015-2019), «Позиція і навчання директора школи», «Кар’єрна система директора школи і вчителя» (2015-2018).

З ініціативи відділу за підтримки керівництва Інституту педагогіки спільно з АКШУ та з білоруськими партнерами – Інститутом національної освіти і Асоціацією керівників шкіл Республіки Білорусь у 2017 році створена Міжнародна науково-практична школа «Якість освіти і економіка». 20-23 вересня 2017 року відбулося перше засідання у місті Мінську і друге засідання 6-8 листопада 2017 року. Обидва засідання засвідчили великий інтерес науковців і керівників закладів і установ освіти до розгляду актуальних для системи загальної середньої освіти та управління нею питань забезпечення якості освіти та економіка освіти. Програми засідань школи представлені нижче.

Заходи 2017 року

27 березня 2017 року. Міжнародний українсько-чеський круглий стіл «Актуальні виклики у сфері інклюзивної освіти в Україні та Чехії» та презентація книги чеських авторів «Управління школою в суспільстві знань» (Інститут педагогіки НАПН України).

Організатори: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Асоціація з міжнародних питань й АКШУ.

Проводила засідання провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, кандидат педагогічних наук, президент АКШУ *Олена Онаць*, брали активну участь такі наукові співробітники Інституту педагогіки НАПН України: *Лідія Попович, Лариса Шевчук*.

Чеські партнери: *Ленка Гулова*, керівник кафедри соціальної педагогіки, головний координатор Кабінету мультикультурного виховання, керівник післядипломної освіти педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика (м. Брно), *Маркета Седлакова*, викладач кафедри «Соціальна педагогіка» Університету імені Т. Масарика та *Радім Шін*, викладач кафедри соціальної педагогіки педагогічного факультету університету імені Т. Масарика.

Учасники засідання: керівники та заступники керівників експериментальних шкіл міста Києва, вчителі, наукові співробітники та викладачі Університету менеджменту НАПН України, Київського університету імені Бориса Грінченка.

Результати: у своїх виступах чеські колеги акцентували увагу на необхідності створення освітнього середовища, навчання не лише учнів, але й директорів шкіл, учителів, батьків; підкреслили важливість міжнародної співпраці та обміну кращим досвідом; розповіли про чеський досвід упровадження інклюзії та активне обговорення системи цінностей у чеському суспільстві; з досвіду своєї країни наголосили на тому, що позитивний результат можливий лише за умови змін і знизу, і зверху.

29 березня 2017 року. Семінар «На шляху до інклюзії» (Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка) для представників керівників шкіл м. Києва, викладачів інституту післядипломної освіти, Центру інклюзії, методистів управлінської освіти.

Організатори: АМО (Чеська Республіка), АКШУ, Київський університет імені Б. Грінченка, Інститут педагогіки НАПН України.

Результати: на семінарі відбувся обмін досвідом і професійний діалог про впровадження інклюзії в школах міста Києва й Чеській Республіці.

Особливий інтерес викликав чеський проект «Школа, де я людина» – це школа культури визнання кожної дитини в освітньому середовищі школи, це нові ролі й професії в школі, це співпраця в наданні підтримки між задіяними учасниками (школа, сім'я, консультація) – казуїстика, практичні приклади; ціннісне навчання за Сіріл Моні – досвід роботи з «учительською», використання основного плану навчальної години; можливості підтримки учнів зі специфічними потребами в навчанні з боку педагогів та освітнього консультаційного центру.

Чеський досвід представили колеги *Ленка Гулова, Маркета Седлакова* – представники Університету імені Т. Масарика та консультант-вихователь *Ірена Прохазкова*.

Інститут педагогіки НАПН України представляли: *Олена Онаць, Михайло Топузов, Ганна Калініна*.

24–29 травня 2017 року. Освітня поїздка в Чеську Республіку в межах проекту «Відкрита школа».

Організатори: партнери Асоціації керівників шкіл та Інституту педагогіки НАПН України – Асоціація з міжнародних питань (АМО) Чеської Республіки в межах проекту «Відкрита школа».

Учасники: Олена Онаць – провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, президент АКШУ, керівник делегації.

Мета: вивчення досвіду Чехії з питань управління чеською системою освіти, автономії шкіл і повноважень та прав чеських директорів шкіл, особливостей навчального процесу та його високої якості, запровадження

інклюзії, інтеграції дітей з особливими потребами в звичайні школи, навчально-методичного та кадрового забезпечення, особливостей управління інклюзивною школою тощо.

Досліджувалися особливості чеської системи освіти; тенденції та основні принципи освіти в ČR; система управління освітою та школою; система підготовки та підвищення кваліфікації керівника й вчителя; автономія школи й чеського директора школи; кар'єрна система вчителя; ознаки ГАШ у чеській школі; демократизація, волонтерство, співпраця; джерела фінансування в чеській освіті та фінансова автономія директора школи, особливості управління школою з інклюзивною освітою як активною відкритою соціально-педагогічною системою.

З'ясовано, що структура чеської системи освіти є такою: дошкільна освіта (материнська школа – дошкільний заклад) – з 3-х років до 6/7 років до 2017 року була добровільною, а з 1 вересня 2017 року всі діти 5–7 років перед школою повинні відвідувати дошкільний заклад; закладна (основна) загальноосвітня школа – 6–15 років: 1–5 клас – 1-й ступінь, 6–9 класи – 2-й ступінь.

У Чехії обов'язковою є 9-річна освіта. Мережа закладних шкіл складається із звичайних шкіл + інклюзія, звичайних шкіл + певна нозологія (сліпі, глухі, дисфлексія, дисграфія) – без ментальних порушень; практична школа (спеціальна) з легкими порушеннями та спеціальна школа з середніми або важкими порушеннями. Навчання відбувається за рамочною програмою, визначеною Міністерством освіти та додатковими корекційними заняттями. З 2017 року починається ліквідація практичних шкіл, і діти з легкими порушеннями будуть навчатися в звичайних школах. Старша школа (гімназія – з 5 чи з 10 класу); вища школа – 4 роки (середня спеціальна освіта); ВНЗ. Безоплатною є загальна й середня освіта.

Фінансування: всі працівники закладів освіти отримують зарплату з державного бюджету, доплати може встановлювати директор школи, місто, край тощо: є ще бюджет засновника, частина коштів надходить з проектів ЄС на зміцнення й розвиток навчально-матеріальної бази шкіл, кошти виділяються на дитину та йдуть за нею.

Тенденції та основні принципи чеської системи освіти: 2001 р. – децентралізація, правова суб'єктність шкіл; 2001р. – Національна програма розвитку освіти – Біла книга; 2005 р. – Закон «Про освіту», яким визначена Рамочна навчальна програма (держстандарт); 2005р. – Закон «Про педагогічних працівників»; 2017 рік – з 1 вересня має діяти програма «Кар'єрна система вчителя». Школа отримує кошти на наставництво.

Управління школою. Призначається директор школи, так як і в Україні, з числа кращих учителів. Упродовж двох років під час роботи він зобов'язаний пройти 100 годинне навчання. (Чеські колеги вважають, що цього недостатньо). Підготовка резерву керівних кадрів не ведеться. Визначено рівні для директора школи: 0 рівень – до призначення за конкурсом; 1-й рівень – перший період; 2-й рівень – досвідчений директор; 3-й рівень – директор-наставник, вчитель директорів, ментор.

Центр менеджменту педагогічного факультету Карлового університету (Прага) готує бакалаврів з освітнього менеджменту з числа студентів педагогічного факультету університету, є магістерська програма з менеджменту для директорів та керівних кадрів освіти, проводиться підготовка докторів філософії та докторів наук.

Директор школи має багато прав і повноважень: самостійно визначає стратегію розвитку школи, реалізує своє бачення, визначає політику закладу, організовує роботу колективу за авторською програмою, створеною на основі рамочної, призначає й звільняє працівників. Кількість заступників директора школи, кількість асистентів учителя теж визначає директор на підставі рекомендацій ПМПК. Формує бюджет відповідно до кількості учнів, розпоряджається коштами тощо.

Управління школою здійснюється на засадах демократії, відкритості, поваги до гідності кожного учасника навчального й управлінського процесу, тобто школа є відкритою й активною системою. У школах діє учнівське та батьківське самоврядування, наглядова рада. Відмінність від української системи освіти в тому, що в Чехії не ставиться під сумнів професіоналізм директора чи вчителів.

Тобто, фактично, кожна чеська школа може вважатися громадсько-активною, тому що є реальна співпраця з громадою, родиною, різними інституціями; поширене волонтерство, особливо серед студентів педагогічних ВНЗ, які проводять активне репетиторство, працюють з учнями та їх родинами під час педагогічної практики, а частина студентів – упродовж усього періоду навчання. Школа надає освітні послуги, решту – соціальні та інші структури.

Управління інклюзивною школою. У Чехії давно розпочався процес упровадження інклюзивної освіти, ще у 1993 році введено перших асистентів педагога. Питання інклюзії нормативно визначено в Законі «Про освіту» № 561/2004, параграф 16; у Законі «Про педагогічних працівників» №563/2004; розпорядженням Кабінету Міністрів №564/2006 та №448/2011; розпорядженням №27/2016 визначено в додатку розписано 5 рівнів допоміжних заходів, яких потребує дитина в залежності від нозології, групи чи інших характеристик. Особливості управління інклюзивною школою потребують від директора школи додаткових знань, зусиль, умінь в організації навчального процесу, підготовки педагогічного колективу, добору асистентів педагогів, активної співпраці з психолого-педагогічними консультаціями, реабілітаційними центрами, родинами. Інклюзивна школа – це добра школа, яка сприймає позитивно людей та їхні відмінності, працює зі спеціальною нерівністю, з культурною та релігійною іншністю як джерелами сталого розвитку, інклюзія повинна мати межі (хворі діти мають навчатися в спеціальних закладах); інклюзія потрібна усім дітям, а не лише дітям з особливими потребами (вадами розвитку). Її потребують талановиті діти, діти з неповних та соціально незахищених сімей, діти переселенців, діти нацменшин, діти емігрантів та інші; асистент вчителя є помічником учителя, який призначається директором школи на кошти, виділені краєм; особистий асистент

дитини фінансується батьками за рахунок матеріальної допомоги на дитину, яку виділяє держава.

Результати: для української освіти має стати позиція про те, що у Чехії директор школи має дуже великі права й повноваження (друге місце серед країн Євросоюзу), які поєднуються з великою відповідальністю. Цей досвід потрібно вивчати.

Школа є демократичною, реально автономною, тому що працює за власною програмою навчання. Вимоги до рівня знань учнів високі, але об'єктивні для різних категорій. У Чехії прийнято вчитися. Ніяких рейтингів учнів, шкіл немає.

Управління школою, діяльність навчальних закладів, їх співпраця з різними структурами, демократизація, волонтерство, продуктивна співпраця з місцевими громадами дає підстави вважати, що чеські школи можна вважати громадсько-активними.

У Чехії, як і в усіх європейських країнах, процес упровадження інклюзивного навчання розпочався давно, й за цей час набуто певного досвіду, який вартий вивчення й врахування. Під час відрядження ми дійшли до висновку про необхідність подальшого дослідження розглянутих проблем.

9 і 10 жовтня 2017 року засідання круглого столу «Бар'єри або стереотипи в інклюзії» та дводенний українсько-чеський семінар «Вступ до інклюзії» (Інститут педагогіки НАПН України в межах проекту «Відкрита школа»).

Організатори: чеська громадська організація «Асоціація з міжнародних питань» (АМО), Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники: начальник відділу інклюзивної освіти та роботи ресурсних центрів МОН України Олена Воробей, головний спеціаліст відділу інклюзивної освіти Юлія Дмитрієва-Заруденко, директор департаменту освіти і науки Київської ОДА Віра Рогова, головний спеціаліст Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міської держадміністрації Алла Березовська, представник Інституту спеціальної освіти НАПН України Інна Луценко, представники Мінесотського проекту з інклюзії, керівники закладів освіти України, науковці, представники ПМПК, психологи, а також чеські колеги: координатор міжнародних проектів чеської громадської організації АМО Зденка Вагнерова, перекладач і консультант Валя Люля, Ленка Гулова (керівник кафедри соціальної педагогіки, головний координатор Кабінету мультикультурного виховання, керівник післядипломної освіти педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика, м. Брно), Маркета Седлакова (викладач кафедри «Соціальна педагогіка» педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика, м. Брно), Деніса Денглерова (викладач кафедри «Соціальна педагогіка» педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика, м. Брно), Радім Шіп (доцент, викладач кафедри «Соціальна педагогіка» педагогічного факультету Університету імені Т. Масарика, м. Брно), педагогічні працівники міста Києва, Черкас, Чернігівської області (керівники шкіл, заступники, вчителі, психологи,

працівники управлінь освіти та райметодкабінетів, науковці Інституту педагогіки НАПН України та Інституту спеціальної освіти). Семінари проводили чеські колеги з Університету імені Т. Масарика (м. Брно) педагогічного факультету кафедри соціальної роботи: *Ленка Гулова, Маркета Седлакова, Радім Шіп, Деніза Денглерова*.

Проект «Відкрита школа» здійснюється в Україні чеською громадською організацією «Асоціація з міжнародних питань» за підтримки програми TRANSITION МЗС ЧР. Детальніше про освітні проекти АМО на www.amo.cz та www.ustnayaistoriya.info.

9 жовтня 2017 року. Презентація книги «Управління школою в суспільстві знань» Вацлав Троян Іржі Трунда.

Асоціацією з міжнародних питань (АМО) опубліковано 2 книги: «Управління школою в суспільстві знань» (автори: *Вацлав Троян, Іржі Трунда*) та спільно з українськими експертами – партнерами відділу – книгу «Директор школи. Нові виклики та можливості». В усіх проектах відділ економіки та управління ЗСО й АКШУ, зокрема, цікавило питання про посилення ролі директора школи та необхідність якісної підготовки директора як менеджера.

З презентацією книги «Управління школою в суспільстві знань» виступили її автори: *Вацлав Троян*, директор Центру шкільного менеджменту педагогічного факультету Карлового Університету, доктор педагогічних наук та *Іржі Трунда*, директор школи в Празі та викладач менеджменту в Карловому Університеті. Книга задумана авторами як додатковий посібник до основної літератури з менеджменту. Відбувся обмін досвідом, автори надали відповіді на численні питання, спіробітники відділу представили результати дослідження.

Результати: апробація результатів дослідження, здобутих науковими спіробітниками відділу, оприлюднення результатів роботи заходу на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/5790/>).

У **2017 році** розпочато ще один перспективний напрям міжнародного співробітництва, ініційований відділом економіки та управління загальною середньою освітою за підтримки керівництва Інституту педагогіки, який здійснюється спільно з партнерами: Асоціацією керівників шкіл України та Республіки Білорусь і Національним інститутом освіти Міністерства освіти Республіки Білорусь – **Міжнародна науково-практична школа**.

21–23 вересня 2017 року у Національному інституті освіти Республіки Білорусь відбулося перше засідання Міжнародної науково-практичної школи «Якість і економіка освіти», у якій узяли участь: Смолінчук Л. С., учений секретар ІІ НАПН України; Калініна Л. М., завідувач відділу, доктор педагогічних наук, професор; Онаць О. М., старший, провідний науковий співробітник, Президент Асоціації керівників шкіл України; Попович Л. М., науковий співробітник; Матвеева Г. Д., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник; Стемковська Я. Є., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою

Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України та 20 керівників ЗНЗ- інноваційних закладів, експериментальних шкіл та партнерів.

Відкриття Міжнародної науково-практичної школи «Економіка і якість освіти». *Важник Сергій Олександрович*, директор Національного інституту освіти, кандидат філологічних наук, доцент (Республіка Білорусь).

«Система освіти Республіки Білорусь: сучасний стан і тенденції розвитку». *Кузнецова Лілія Федорівна*, начальник організаційно-аналітичного управління Національного інституту освіти (Республіка Білорусь).

«Національний інститут освіти як центр розвитку інноваційної педагогічної науки і освітньої практики». *Русецький Василь Федорович*, начальник науково-дослідницького центру Національного інституту освіти, доктор педагогічних наук, доцент (Республіка Білорусь).

Сесія 1. «Економіка освіти: національні проекти в контексті передового міжнародного досвіду».

«Удосконалення фінансових механізмів в установах освіти Республіки Білорусь». *Сулейманов Вячеслав Заїрович*, начальник управління перспективного планування й освітніх стратегій Національного інституту освіти, кандидат педагогічних наук (Республіка Білорусь); *Смирнова Катерина Юрійвна*, заступник начальника управління перспективного планування й освітніх стратегій Національного інституту освіти (Республіка Білорусь). «Принципи і організаційно-фінансові механізми управління середньою освітою в Україні». *Калініна Людмила Миколаївна*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки й управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (Україна); *Скорик Тетяна Андріївна*, віце-президент Асоціації керівників шкіл України, директор спеціалізованої школи № 28 імені Т. Г. Шевченка міста Черкаси (Україна).

Сесія 2. Оцінка якості загальної середньої освіти: підходи, процедури, інструменти.

«Республіканський моніторинг як компонент системи оцінки якості освіти в Республіці Білорусь». *Жоголь-Лабзеєва Ірина Петрівна*, заступник начальника управління моніторингу якості освіти Національного інституту освіти (Республіка Білорусь).

«Оцінка якості середньої освіти в Україні». *Смолінчук Лариса Симонівна*, вчений секретар Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент (Україна).

«Забезпечення якості освітніх послуг в авторській школі Ганни Матвеєвої «Академія дитячої творчості». *Матвеєва Ганна Дмитрівна*, кандидат педагогічних наук, директор авторської школи «Академія дитячої творчості» (Україна).

Стемковська Ярослава Євгенівна, заступник директора авторської школи «Академія дитячої творчості» (Україна).

Сесія 3. «Менеджмент в освіті».

«Сучасні підходи до ефективного управління закладом загальної середньої освіти». *Глінський Анатолій Олександрович*, завідувач лабораторії проблем

виховання особистості Національного інституту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент (Республіка Білорусь).

«Управління громадсько-активною школою як активною відкритою соціально-педагогічною системою». *Онаць Олена Миколаївна*, кандидат педагогічних наук, президент Асоціації керівників шкіл України, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України (Україна). *Попович Лідія Миколаївна*, науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України (Україна).

Ознайомлення з роботою Національної бібліотеки Республіки Білорусь: огляд фондів, виставка «Франциск Скорина і його епоха».

Відвідування Бізнес-інкубатора ПВТ: ознайомлення з національним проектом «Програмування – друга грамотність» (scratch.by), майстер-клас з програмування Scratch, екскурсія в Гараж (Лабораторія технічного мейкерства) компанії ЕПАМ СИСТЕМЗ.

Під час відвідування гімназій №10 та №12 міста Мінська було представлено результати дослідження науковців відділу та вивчено діяльність колег щодо управління гімназіями як активними системами, з'ясовано ознаки громадсько-активних шкіл в різних напрямках їх роботи: гімназія № 12 – «Створення освітнього середовища. Ресурсні центри. Музей сторії освіти в Республіці Білорусь»; гімназія № 10 – «Смартосвіта». Активну участь у всіх заходах взяли науковці відділу: *Калініна Л. М., Онаць О. М., Попович Л. М., Матвеева Г. Д., Стемповська Я. Є.*, керівники інноваційних закладів України – члени АКШУ (більшість з них – експериментальні або партнери відділу (20 осіб), спеціалісти Міністерства освіти Республіки Білорусь, фахівці Національного інституту освіти Міністерства освіти Республіки Білорусь, Асоціації керівників шкіл Республіки Білорусь.

Проведено консультації відповідно до теми наукового дослідження щодо вдосконалення управління закладами як активними соціально-педагогічними системами із науковцями та освітянами Республіки Білорусь.

6–8 листопада 2017 року (м. Київ, Україна). II засідання Міжнародної науково-практичної школи «Якість і економіка освіти».

Організатори: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Асоціація керівників шкіл України та білоруські партнери.

Учасників засідання привітали: *Топузов Олег Михайлович*, директор Інституту педагогіки НАПН України, віце-президент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; *Сисоева Сітлана Олександрівна*, академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; *Сулейманов В'ячеслав Заїрович*, начальник управління перспективного планування й освітніх стратегій Національного інституту освіти, кандидат педагогічних наук (Республіка Білорусь); *Шевлякова-Борзенко Ірина*

Леонідівна, начальник Освітнього центр Національного інституту освіти, кандидат філологічних наук, доцент (Республіка Білорусь).

Кількість учасників від відділу – 3 (*Калініна Л. М., Онаць О. М., Попович Л. М.*).

6 листопада 2017 року

Сесія 1. «Сучасні національні системи фінансування та оцінки якості освіти: стратегії, тенденції та виклики».

«Оцінка якості загальної середньої освіти як змістовно-процесуальна цілісність: сучасні процедури оцінювання, використання результатів». *Шевлякова-Борзенко Ірина Леонідівна*, начальник Освітнього центру Національного інституту освіти, кандидат філологічних наук, доцент (Республіка Білорусь).

«Недоліки тестових технологій оцінювання рівня навчальних досягнень учнів середніх шкіл». *Жук Юрій Олексійович*, завідувач відділу моніторингу й оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент (Україна).

«Прогностична модель оцінювання якості освіти і діяльності початкової школи». *Куценко Тетяна Миколаївна*, кандидат педагогічних наук (Україна).

«Партнерська діяльність державних і громадських організацій в управлінні якістю освіти в Україні». *Онаць Олена Миколаївна*, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, заслужений учитель України, президент Асоціації (АКШУ) (Україна).

«Особливості реалізації пілотних проектів з апробації нормативного фінансування в установах загальної середньої освіти Республіки Білорусь». *Сулейманов Вячеслав Заїрович*, начальник управління перспективного планування освітніх стратегій Національного інституту освіти, кандидат педагогічних наук (Республіка Білорусь).

Сесія 2. «Досвід реалізації сучасних механізмів фінансування національних систем освіти».

«Фінансування системи загальної середньої освіти в контексті імплементації Закону України “Про освіту”». *Калініна Людмила Миколаївна*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління Інституту педагогіки НАПН України.

«Організаційно-фінансові механізми забезпечення якості освіти учнів у громадсько-активній школі». *Попович Лідія Миколаївна*, науковий співробітник відділу економіки та управління Інституту педагогіки НАПН України.

«Реалізація фінансово-економічних механізмів і краудсорсингових технологій у процесі розвитку освітньо-інформаційного простору школи». *Преподобна Олена Олександрівна*, директор школи № 252 міста Києва.

«Фінансова автономія в закладі середньої освіти». *Скорик Тетяна Андріївна*, директор спеціалізованої школи № 28 імені Тараса Шевченка міста Черкаси, віцепрезидент Асоціації керівників шкіл України.

«Моніторинг якості освіти учнів у багатoproфільному ліцеї». *Тарасюк Людмила Василівна*, директор Чернігівського ліцею № 32, кандидат педагогічних наук.

7 листопада 2017 року відбулося засідання другої сесії II Міжнародної науково-практичної школи в гімназії № 48 міста Києва. Розглядалися такі питання:

– «Управління якістю освіти в гімназії» (*Гончарук М. Д.*, заступник директора гімназії, заслужений учитель України);

– «Фінансування освіти в гімназії. Використання позабюджетних коштів» (*Босенко М. І.*, директор гімназії № 48, народний учитель України).

Учасники засідання ознайомилися з навчально-матеріальною базою гімназії, відвідали фрагменти занять, взяли активну участь у дискусії «Організаційно-економічні механізми забезпечення якості освіти у закладі освіти», модератором якої була *Онаць О. М.*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, президент АКШУ.

У спеціалізованій школі № 252 імені Василя Симоненка міста Києва розглядалися питання (директор школи Преподобна О. О.):

- фінансування системи загальної середньої освіти в контексті імплементації Закону України «Про освіту» (*Калініна Л. М.*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (Україна);

- організаційно-фінансові механізми забезпечення якості освіти учнів у суспільно-активній школі (*Попович Л. М.*, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (Україна); *Малюга М. М.*, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (Україна).

Учасники засідання взяли участь у науковій дискусії, квесті, майстер-класі, учні закладу освіти ознайомили їх з експонатами виставки В. Симоненка. Відбулося шкільне свято «З Україною у серці» за участю народного ансамблю бандуристів та учнів школи.

РОЗДІЛ VI ЗВ'ЯЗКИ ГРОМАДСЬКІСТЮ

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики в сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» в пункті 7 передбачен розробити: «1) професійні стандарти педагогічної діяльності вчителя; 2) професійні стандарти педагогічної діяльності керівника школи» (МОН, Національна академія педагогічних наук (за згодою), III квартал 2018 р.); 3) професійні стандарти педагогічної діяльності вчителя-предметника закладу загальної середньої освіти (МОН,

Національна академія педагогічних наук (за згодою), III квартал 2019 року). У пункті 8: забезпечити професійний розвиток вчителя і керівника школи шляхом розроблення нової процедури атестації вчителя та керівника школи (МОН, Національна академія педагогічних наук (за згодою))».

Ухвалені документи для реалізації Концепції «Нова українська школа» потребують нової парадигми управління світою та закладами освіти, підтверджують важливість та актуальність попередніх напрацювань відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, доцільність і важливість їх використання в підготовці стандарту професійної діяльності керівника нової школи України, який уже розпочали наукові співробітники відділу разом із представниками освітянської громадськості, насамперед, – АКШУ,

Упродовж 2015–2017 рр. значно *активізувалася експертно-аналітична діяльність* співробітників відділу. Об'єктами експертизи були проекти законів, державних програм й актів, освітніх інновацій, навчальної літератури, інформаційних систем навчального й управлінського призначення. Результати фундаментального дослідження використовувалися в процесі підготовки 23 пропозицій та 2 інформаційно-аналітичних довідок на виконання розпоряджень, наказів і листів Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти України, МОН України, Державної інспекції навчальних закладів України та НАПН України.

Налагоджена систематична співпраця з профільним Комітетом Верховної Ради України, Міністерством освіти і науки України, Державною інспекцією навчальних закладів України, Інститутом модернізації змісту освіти, Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ) та її регіональними осередками, органами державної влади та місцевого самоврядування, обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти з метою забезпечення широкого впровадження результатів НДР у діяльність закладів освіти ЗСО, післядипломної освіти та магістратур з управлінської спеціалізації, членів громадських професійних організацій тощо.

Науковці відділу брали участь у засіданнях робочих груп, підготовки пропозицій до законів України, до проектів законів, Парламентських слухань, 7 засідань Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Калініна Л. М. й Онаць О. М. брали участь у міжнародній експертній діяльності, оприлюднювали результати експертиз на порталі громадських експертів «Освітня політика» тощо.

Активними партнерами в науково-дослідній, науково-методичній, дослідно-експериментальній, проектній та експертній роботі співробітників відділу є: Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), Агенція з освітньої політики, Асоціація приватних закладів, регіональні осередки АКШУ, Асоціація імені В. О. Сухомлинського, Громадська рада при МОН України, Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», Інститут розвитку освіти, Міжнародний освітянський партнер-клуб, Асоціація вчителів історії та суспільствознавчих дисциплін «Нова доба», Батьківські ради, організації учнівського самоврядування тощо.

Найбільш систематичною та плідною є співпраця Інституту педагогіки та відділу економіки та управління ЗСО з АКШУ. З 2005 року щоквартально проводяться засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи», який став популярним серед освітянської спільноти та майданчиком для апробації та впровадження результатів науково-дослідної роботи. Результативними стали спільні Міжнародні та Всеукраїнські конференції АКШУ та відділу, часто на базі експериментальних навчальних закладів Інституту, круглі столи, дискусії, спільна робота над проектами нормативно-правових документів, підготовкою пропозицій до законів України тощо. Велика робота проводиться щодо підвищення рівня професійної компетентності керівників закладів АКШУ та педагогічних колективів; спільно здійснено більше двадцяти міжнародних та всеукраїнських проектів.

Результати спільної науково-практичної діяльності відображено в численних пропозиціях до нормативно-правових документів та публікаціях – статтях, збірниках наукових праць, навчально-методичних посібниках, монографіях, проекті Базового стандарту професійної діяльності директора школи, захищених дисертаціях тощо.

Лише один приклад – співпраця з Громадською організацією «Асоціація керівників шкіл м. Черкаси» – колективним членом Всеукраїнської Асоціації керівників шкіл (АКШУ) (президент АКШУ Онаць О. М., голова ГО «Асоціація керівників шкіл м. Черкаси» Скорик Т. А.): це участь у роботі творчих груп із розроблення методологічних засад змісту освіти, із розроблення теорії та запровадженні в практику інновацій навчально-виховного процесу та управління розвитком закладів загальної середньої освіти. Асоціація керівників шкіл міста Черкаси активно впроваджує модель громадсько-державного управління освітою, працює над посиленням ролі директорів шкіл у реалізації освітньої політики. З метою підвищення професійної майстерності управління сучасною школою співробітники відділу економіки та управління ЗСО проводять виїзні круглі столи та консультації для директорів шкіл міста Черкаси з таких питань: «Роль керівника ЗНЗ в управлінні громадсько-активною школою», «Управління розвитком персоналу – запорука успішної школи», «Самоменеджмент у діяльності керівника ЗНЗ», «Організаційно-економічні механізми управління діяльністю ЗНЗ». З керівниками шкіл безпосередньо працюють професор Калініна Л. М. та кандидат педагогічних наук Онаць О. М.

Найважливіші спільні заходи відділу та АКШУ у 2015 році

Відділом спільно з АКШУ та іншими громадськими організаціями підготовлено пропозиції до таких нормативно-правових документів:

- до проекту Закону України «Про встановлення мораторію на закриття загальноосвітніх навчальних закладів державних комунальних форм власності» на розгляд до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти України (вхідний 04-23/3-635 ВРУ Комітет з питань науки і освіти; вхідний № 414 від 18.05.2015 НАПН України);

- до проекту Про внесення змін до Закону України «Про загальну середню освіту» (щодо діяльності міжнародних (інтернаціональних) загальноосвітніх навчальних закладів – шкіл (реєстр № 3380 від 30.10. 2015 р.; вх. № 104-23/3 – 1515 ВРУ Комітет з питань науки і освіти; вхідний № 864 від 16.11.2015 р. НАПН України);

- до Парламентських слухань «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» 9 грудня 2015 р. з питань реалізації конституційного права громадян на одержання якісної освіти європейського гатунку;

- до проекту Закону України «Про освіту» (обсяг 56 сторінок), зареєстрованого в «Секторі реєстрації законопроектів» за номером 3491 від 19.11. 2015 р.;

- до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи самоврядування у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних закладах і наближення їх до європейських стандартів» (реєстр. № 2410 а від 17.07.2015 року, внесений народним депутатом В. Ф. Сташуком).

Приклади співпраці з Міністерством освіти і науки України:

Онаць О. М. є членом Громадської ради при МОН України; Калініна Л. М. та Онаць О. М. постійно брали активну участь у роботі Громадської ради при МОН України (результати роботи оприлюднювалися на сайті Інституту педагогіки НАПН України); зустрічах міністра освіти і науки України Сергія Квіта та інших працівників відомства з членами правління Громадської ради при МОН з обговорення проекту Закону України «Про освіту». Калініна Л. М., завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою та Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу, президент Асоціації керівників шкіл України, внесли свої зауваження щодо необхідності чіткого визначення форми управління та громадського складника, оскільки в законопроекті простежується превалювання контролю порівняно з іншими функціями та особливо за діяльністю ключової фігури – керівника закладу, що нівелює наміри на перерозподіл функцій управлінської командної вертикалі й дебюрократизацію. Під час обговорення акцентовано увагу на більш чіткому обґрунтуванні базових засад нового законодавства про освіту, на яких має створюватися й цей рамковий Закон «Про освіту» та ухвалено підготувати узгоджені пропозиції щодо доопрацювання законопроекту. Доступ до ресурсу: <http://www.mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/05/ministr-osviti-i-nauki-ukrayini-sergij-kvit-zustrivsyia-z-pravlinnyam-gromadskoyi-radi-pri-mon/>.

З 2011 року Калініна Л. М. очолює науково-методичну комісію з інформатизації та комп'ютеризації закладів освіти МОН України (наказ МОН України від 25.11.2011 р. № 1364). Онаць О. М. є членом науково-методичних комісій МОН України з питань дослідно-експериментальної роботи та післядипломної освіти й управління; бере активну участь у роботі центрального оргкомітету з проведення конкурсу «Учитель року»; у роботі апеляційної комісії щодо підручників.

Основні масові заходи відділу та АКШУ 2015 рік

19–21 січня 2015 року. Всеукраїнський клуб «Директор школи»: «Зміна управлінської парадигми в умовах модернізації загальної середньої освіти» (м. Кременець Тернопільської області, Кременецька гуманітарно-педагогічна академія та Кременецька ЗОШ-інтернат I–III ступенів).

Мета заходу: визначення нової управлінської парадигми в умовах модернізації освіти в забезпеченні якості освіти, ролі, лідерства й освітнього менеджменту.

Організатори: Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), відділ економіки та управління ЗСО. Співорганізаторами були департамент освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних науки України, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, відділ освіти Кременецької районної державної адміністрації та ректорат Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка.

Учасники: у роботі Конференції та Клубу брали участь представники науково-освітніх установ і навчальних закладів Київської, Дніпропетровської, Львівської, Волинської, Полтавської, Рівненської, Сумської та Тернопільської областей. Понад 90 спеціалістів освітньої сфери, серед яких директори загальноосвітніх шкіл, фахівці департаментів освіти і науки облдержадміністрацій, методисти відділів освіти райдержадміністрацій, науковці Києва, Тернополя та Кременця, мали змогу висловитися з проблем модернізації середньої освіти на сучасному етапі розвитку національної школи.

Учасників наукового форуму вітали: директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Топузов О. М., директор департаменту освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації Крупа Л. Л., директор Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти Алілуйко С. М., голова Кременецької райдержадміністрації Ткачук В. А., голова Кременецької районної ради Смаглюк А. М. Президент Асоціації керівників шкіл України Онаць О. М.

Питання для обговорення: насиченою була програма пленарного засідання конференції, яке проходило в читальному залі бібліотеки гуманітарно-педагогічної академії: «Нова парадигма управління в діяльності сучасного керівника загальноосвітнього навчального закладу» (Онаць О. М., президент АКШ України), «Зміна управлінської парадигми в умовах модернізації сучасної шкільної освіти» (Боднар О. С., завідувач кафедри методики викладання навчальних предметів і освітнього менеджменту Тернопільського ОКШПО), «Якість освіти: сучасні стратегії та перспективи розвитку» (Безносок О. О., професор кафедри загальної та соціальної педагогіки Кременецької ОГПА імені Тараса Шевченка), «Співпраця сім'ї та школи в ім'я дитини» (Корнієнко С. М., завідувач кафедри загальної та соціальної педагогіки Кременецької ОГПА імені Тараса Шевченка), «Управління школою і обдарованість учнів: точки

перетину» (Нестерова О. В. , заступник директора з навчально-виховної роботи спеціалізованої ЗОШ №1 імені Суворова О. В. міста Ізмаїл Одеської області).

Ректор Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, професор Ломакович А. М. у своєму вітальному слові зазначив, що сьогоднішня науково-практична конференція проходить в академічній читальній залі однієї з найдавніших книгозбірень Західної України. Вже на початку ХІХ століття в науково-освітніх колах було відомо, що не кожен університет в Європі має таку літературу, як бібліотека Волинської гімназії в Кременці. Академія є спадкоємцем навчальних установ, витoki яких беруть початок з 1636 року, коли з ініціативи Петра Могили в Кременці було засновано школу-філію Києво-Могилянської академії. Навчальний заклад за свою більше ніж 200-річну історію існував у формах гімназії, ліцею, семінарії, учительського та педагогічного інститутів, педагогічного училища, педагогічного коледжу, гуманітарно-педагогічного інституту, а також у минулому став першовитоком для Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Для нинішньої гуманітарно-педагогічної академії 2015 рік – ювілейний. Проведено Міжнародну наукову конференцію «Волинські Атени: між історією і сучасністю» з нагоди 210-річчя заснування Тадеушем Чацьким і Гуго Коллонтаєм у Кременці Волинської гімназії та 250-річчя від дня народження Т. Чацького та 265-річчя від дня народження Г. Коллонтая, заповітною мрією яких було створення в Кременці «малого університету на Волині». Нині колектив навчального закладу працює над стратегічним напрямом розвитку академії на найближчу перспективу – здобуття статусу гуманітарного університету.

Результати: за вагомих внесок у налагодження творчої співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами України президент Асоціації керівників шкіл України, заслужений учитель України Онаць О. М. від імені АКШУ вручила листи-подяки директору Департаменту освіти і науки Тернопільської ОДА Крупі Л. Л., директору Тернопільського ОКІППО Алілуйку С. М., директору Кременецької ЗОШ-інтернату Мишку В. І. , ректору Кременецької гуманітарно-педагогічної академії, професору Ломаковичу А. М. Подяки висловлені також усім активним учасникам конференції.

Ефективною була робота науково-практичної конференції та Клубу на базі Кременецької ЗОШ-інтернату. Дискурс фахівців набрав практичного формату в вирішенні таких проблем: «Проектування, моделювання та створення розвивального культурно-освітнього простору школи» (Мишко В. І., директор Кременецької ЗОШ-інтернату, Гагалюк Л. М. , директор ЗОШ І–ІІ ступенів села Дзвиняча Заліщицького району Тернопільської області), «Культурно-освітній простір школи: співпраця школи і громади» (Кучеравенко О. П. , директор ЗОШ І–ІІ ступенів села Кам'янки Підволочиського району Тернопільської області), «Музейна педагогіка. Музей Івана Марчука в школі» (Поплавська Г. М., заслужений учитель України, Москалівська ЗОШ І–ІІІ ступенів Ланівецького району Тернопільської області), «Музейна педагогіка як компонент культурно-

освітнього простору. Музей Якова Гніздовського в школі» (Пенькало І. Ф., директор ЗОШ І–ІІІ ступенів села Пилипче Борщівського району Тернопільської області).

Активно працювали учасники зібрання у творчих групах. Було проведено тренінг «Моделювання управлінського рішення» (Боднар О. С., Тернопільський ОКІШПО). Відбувся дискурс «Лідерство і менеджмент» (Онаць О. М., президент АКШУ) та круглий стіл «Проект Концепції розвитку освіти в Україні до 2025 року» (Скорик Т. А., віце-президент АКШУ). Розроблено пропозиції для Стратегічної дорадчої групи «Освіта».

13 березня 2015 року. Засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи». Тема засідання: «Управління розвитком персоналу – запорука успішної школи».

Мета заходу: обговорення питання про управління розвитком персоналу в ЗНЗ, надання рекомендацій учасникам засідання з означеної проблеми.

Організатори: Асоціація керівників шкіл України спільно з відділом економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, Міністерством освіти і науки України, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Київським міським будинком учителя, редакцією газети «Директор школи».

Учасники: місто Київ – 23 учасники, Київська область – 24 учасники, Рівненська область – 3 учасники, місто Запоріжжя – 1 учасник, місто Черкаси – 2 учасники, місто Дніпропетровськ – 2 учасники, Полтавська область – 1 учасник, місто Дніпродзержинськ – 2 учасники. З них: представники МОН – 3 учасники, інституту ППО – 4, методисти управлінь і відділів освіти – 1, директори ЗНЗ – 39, заступники директорів – 10, вчителі – 6.

З доповідями виступили: Онаць Олена Миколаївна, кандидат педагогічних наук, президент АКШУ, старший науковий співробітник відділу економіки та управління освітніми закладами (тема доповіді: «Розвиток персоналу як складова успішного управління навчальним закладом»); Побірченко Неоніла Антонівна, доктор психологічних наук, професор кафедри загальної, педагогічної та вікової психології Київського університету імені Бориса Грінченка (тема доповіді: «Розвиток професіоналізму персоналу засобами здоров'язберезувальних психотехнік»); Мерзлякова Олена Леонідівна, кандидат психологічних наук, докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (тема доповіді: «Інформаційна культура як важливий аспект управлінської компетентності освітянами»); Панченко Алла Гнатівна, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри державного управління та управління освітою Київського університету імені Бориса Грінченка (тема доповіді: «Самооцінювання педагога як інструмент розвитку ЗНЗ»); Щевцов Михайло Григорович, старший науковий співробітник відділу економіки управління освітою Інституту педагогіки НАПН України (тема доповіді: «Керівник і вчитель у проектах нових нормативно-правових документах»).

Провели майстер-класи «Діалоги: приклади асертивної і маніпулятивної поведінки» (Мерзлякова Олена Леонідівна, кандидат психологічних наук, докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України) та «Здоров'язбережувальні психотехніки в управлінській діяльності керівника» (Побірченко Неоніла Антонівна, доктор психологічних наук, професор кафедри загальної, педагогічної та вікової психології Київського університету імені Бориса Грінченка), тренінг «Управлінський цикл оцінювання діяльності педагога» (Панченко Алла Гнатівна, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри державного управління та управління освітою Київського університету імені Бориса Грінченка).

На засіданні під час дискусії розглянуто питання: взаємодія та взаєморозуміння між керівником і вчителем, використання ІКТ у самоосвіті вчителя, розвиток і саморозвиток персоналу, оцінювання діяльності педагога, асертивна й маніпулятивна поведінка, здоров'язбережувальні психотехніки, модель розвитку персоналу; «Чому такою важливою є робота з розвитку персоналу?», «Які ефективні форми і методи є для цього?», «Яку роль відіграє інформаційна та педагогічна культура керівника?»; роль атестації в розвитку персоналу, відповідність нормативно-правової бази й особливості її дотримання. Дискусія відбувалася за участі заступника директора департаменту ЗСО МОН Дятленка С. М., голови правління Громадської ради при МОН України Усатенко Г. В. Модераторами дискусії були Шевцов М. Г., старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, та Онаць О. М., керівник Клубу.

Результати: ознайомлено учасників засідання з основними напрямками формування й методами управління розвитком персоналу як неодмінного складника в освітньому менеджменті та запоруки успіху в розвитку навчального закладу, надано методичні рекомендації учасникам семінару, проведено діагностування.

20 травня 2015 року. Слухання в Комітеті Верховної Ради України з питань науки та освіти «Про підготовку проекту нової редакції Закону України “Про освіту”: концептуальні засади»

Організатор: Комітет Верховної Ради України з питань науки та освіти.

Паращенко Л. І., як член робочої групи з підготовки законопроекту, яка складається з експертів-освітян, науковців, представників роботодавців і громадських організацій виступила на тему: «Розвиток приватної освіти як запорука забезпечення права на освіту та свободи вибору в освіті».

Результати: пропозиції, які були висловлені під час обговорення Паращенко Л. І. та іншими керівниками та науковцями відділу, узагальнено Комітетом і передано Кабінету Міністрів України для їх врахування під час розроблення остаточного варіанту урядового законопроекту «Про освіту». Надруковано матеріали виступу в матеріалах слухань (режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=62353&cat_id=62297).

30 вересня – 1 жовтня 2015 року. Розширене засідання АКШУ «Актуальні питання реформування освіти в Україні».

Організатори: Асоціація керівників шкіл України, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, Черкаський осередок АКШУ «Асоціація керівників шкіл м. Черкаси».

На засіданні виступила завідувач відділу економіки та управління ЗСО, доктор педагогічних наук, професор Калініна Л.М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, президент АКШУ Онаць О.М., керівники закладів освіти міста Черкаси, керівництво департаменту гуманітарної політики Черкаської міської ради, управління освіти, профспілки, представники громадськості міста.

Мета заходу: обговорення проектів нормативно-правових документів щодо реформування освіти в Україні, спільних напрямів роботи Інституту педагогіки НАПН України та департаменту гуманітарної політики та освіти Черкаської міської Ради, обговорення актуальних питань реформування освіти, проекту нового Закону «Про освіту», пропозицій до Концепції 12-річної школи, ЗНО–2016, штатних розписів шкіл, муніципальних надбавок керівникам, легітимності проведення конкурсу на заміщення вакансій керівників ЗНЗ і ДНЗ в місті Києві та місті Черкасах; необхідності зміни підходів до апробації підручників, переваженості навчальних програм, спільної організації діяльності Інституту педагогіки НАПН України та освіти міста Черкас, необхідності науково-методичного супроводу діяльності шкіл, організації дослідно-пошукової роботи тощо (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/3492/>).

16 жовтня 2015 року. Всеукраїнський клуб «Директор школи» «Управління мультикультурною освітою в школі та нові проекти нормативно-правових документів» (м. Київ, Скандинавська гімназія).

Організатори: Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, Скандинавська гімназія.

У засіданні взяли участь: співробітники відділу економіки та управління ЗСО – 3; керівники ЗНЗ – 18; заступники – 10; представники управлінь та методичних служб – 8; інші категорії – 16. Загальна кількість – 55 осіб.

Мета заходу: підвищення рівня управлінської культури керівників ЗНЗ в реалізації культурологічного підходу з використанням організаційних механізмів громадсько-державного управління, обговорення проектів нових нормативно-правових документів.

Теми виступів: «Міжкультурна освіта в школі» (Л. М. Калініна); «Культурологічний підхід в управлінні освітою» (О. М. Онаць); «Керівник ЗНЗ у проектах нормативно-правових документів» (М. Г. Шевцов).

Під час засідання відбулося обговорення: проекту Закону України «Про освіту» та проекту Концепції 12-річної школи, проблем управління мультикультурною освітою школи, якості освіти і ЗНО – 2016, білінгвального та мутилінгвального навчання, проблем сучасного підручника, необхідності

культурологічного підходу, організаційних механізмів громадсько-державного управління тощо.

Результати: проведено дискусію та обмін думками щодо проектів нових нормативних документів, ознайомлено з досвідом забезпечення культурологічного підходу та раціонального використання організаційних механізмів громадсько-державного управління в практиці керівників ЗНЗ; надано методичні рекомендації учасникам засідання.

9 грудня 2015 року. Парламентські слухання «Правове забезпечення реформи освіти в Україні».

Розглядалося важливе питання щодо реалізації конституційного права громадян на одержання якісної освіти європейського гатунку. Учасниками парламентських слухань обговорювався доопрацьований проект закону України «Про освіту» (обсяг 56 сторінок), зареєстрований в «Секторі реєстрації законопроектів» за номером 3491 від 19.11.2015 р.

Учасниками засідання були: Калініна Л. М., Онаць О. М., які представили пропозиції від відділу та АКШУ. «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» (9 грудня 2015 р.), виступи опубліковано у матеріалах Парламентських слухань у Верховній раді України 9 грудня 2015 року «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» (К.: Парламентське видавництво.– 2016 р. / Калініна Л. М. – С. 76–81 і Онаць О.М. – С. 87–93).

Результати НДР мали впровадження в процесі обговорення остаточного варіанту урядового законопроекту «Про освіту»; безпосереднє впровадження – у експериментальні ЗНЗ, УО. Інформування освітянської спільноти відбувалось через сайт у рубрикації: «Інститут педагогіки в ЗМІ» (<http://undip.org.ua/achievement/zmi/>).

Характеристика основних спільних заходів 2016 року

29 січня 2016 року. Засідання міського дискусійного клубу керівників закладів освіти міста Кривого Рогу в он-лайн режимі на тему: «Інноваційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: теоретичні та практичні засади».

Організатори: Асоціація керівників шкіл України та міста Кривого Рогу, департамент освіти і науки міста Кривого Рогу, Інститут педагогіки НАПН України.

Мета заходу: презентація результатів НДР за темою: «Концептуальні засади організаційних механізмів та технологій громадсько-державного управління ЗНЗ» та науково-методичний супровід одноіменного посібника.

Учасники: керівники ЗНЗ, методисти, працівники відділів освіти та департаменту, науковці, представники громадськості. Від Інституту педагогіки – 2 особи. Загальна кількість учасників – 49 осіб.

Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 1 (*Онаць О. М.*).

Тема виступу: «Особистісні та професійні якості керівника сучасного освітнього закладу» (*Онаць О.М.*).

Результати: представлено результати дослідження щодо концептуальних засад організаційних механізмів та технологій запровадження громадсько-державного управління ЗНЗ, особистісних та професійних якостей керівника закладу як лідера колективу та професійного менеджера. Презентовано діяльність Інституту щодо роботи над змістом навчальних програм, створення підручників та навчально-методичного забезпечення, роботи над проектом Концепції 12-річної школи тощо. Результати роботи заходу оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/3973/>).

30 січня 2016 року. Розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти щодо обговорення проекту Закону України «Про освіту», внесеного на розгляд Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України.

Організатор: Комітет Верховної Ради України з питань науки та освіти.

Мета заходу: обговорення проекту Закону України «Про освіту» № 3491 (доопрацьований), внесеного на розгляд Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України. Крім народних депутатів у заході взяли участь керівники відділів освіти місцевих органів самоврядування, керівники дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, громадські експерти.

Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 2 (*Калініна Л. М., Онаць О. М.*).

Тема виступу: «Директор школи – менеджер і лідер» і «Управління освітою та навчальним закладом і проект Закону України “Про освіту”» (*Онаць О. М.*).

Результати: представлено аналіз статей проекту Закону України «Про освіту», які стосуються управління навчальним закладом та освітою, позиції керівника, реалізації принципів державно-громадського управління, державно-приватного партнерства, державно-громадського партнерства; внесено конкретні пропозиції до статей (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/3970/>).

11 лютого 2016 року. Обговорення концептуальних засад реформування української школи за темою «Концептуальні засади реформування української школи».

Організатори: Національна академія педагогічних наук України.

Мета заходу: презентація основних положень «Концептуальних засад реформування української школи», розроблених спільними зусиллями МОН України, НАПН України, Інститутом модернізації змісту освіти та представниками громадськості, академіком-секретарем Відділення загальної середньої освіти НАПН України Олександром Ляшенком.

Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 2 (*Калініна Л. М., Онаць О. М.*).

15 лютого 2016 року. Засідання конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України сектора вищої освіти.

Організатори: сектор вищої освіти МОН України.

Мета заходу: проведення засідання конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України сектора вищої освіти.

Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 1 (*Онаць О. М.*).

На засіданні розглянуто питання про правові засади діяльності конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України та організацію роботи конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

Результати засідання: ухвалили: допустити до участі в конкурсі 192 претендентів, зазначених у додатку; пропонувати Міністерству освіти і науки України розглянути можливість щодо збільшення кількості членів сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН до 17 осіб, враховуючи, що існує необхідність рекомендувати до складу сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН фахівців з інженерії, будівництва та архітектури, гуманітарних наук (філології); пропонувати Міністерству освіти і науки України внести зміни до Положення про Науково-методичну раду МОН України, затвердженого наказом МОН від 27 жовтня 2015 року № 1115, а саме: передбачити головування членів сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН у Науково-методичних комісіях НМР МОН (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/4044/>).

18 лютого 2016 року. Засідання Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України.

Організатори: МОН України, Інститут педагогіки НАПН України.

Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 2 (*Калініна Л. М., Онаць О. М.*).

Мета заходу: Обговорення концепції початкової освіти, громадського контролю в сфері вищої освіти, питання втручання в діяльність громадських організацій та порушення конституційних прав на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації, проект наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Базового типового переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для кабінетів природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів» та Базові переліки, опубліковані на сайті МОН для громадського обговорення. Останнє питання порушено й доповідалося О. М. Онаць за результатами вивчення та обговорення проблем, пропозицій і зауважень керівників шкіл, методистів ОППО, вчителів природничих дисциплін Рівненської, Львівської, Хмельницької, Київської та інших областей України. Громадською радою ухвалено рішення підготовувати (Онаць О.М. і Склярівій Г. М. , голові комітету ЗСО громадської ради) проект звернення до Міністерства освіти і науки України задля організації та впорядкування процесу громадського обговорення базових типових переліків засобів навчання, а не деталізованих технічних специфікацій окремих компаній відкритим демократичним шляхом.

Результати оприлюднено на сайті Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/4081/>).

26 лютого 2016 року. Всеукраїнський клуб «Директор школи» – 43 засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи» та Координаційної ради АКШУ «Автономія школи: стан, реалії, перспективи» (Київський міський будинок вчителя, м. Київ).

Мета заходу: обговорення питання готовності та спроможності директорів керувати школою в умовах автономії, досвіду фінансової автономії сільських і міських шкіл (плюси й мінуси, переваги й ризики), нових ефективних моделей управління та співуправління новостворених громад й освітянських професійних громадських організацій, змін, які необхідно внести до законодавства з метою забезпечення автономії загальноосвітнього навчального закладу.

Організатори: Асоціація керівників шкіл України (АКШУ), Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, відділ економіки та управління ЗСО, Національна академія педагогічних наук України, Міністерство освіти і науки України, Департамент освіти і науки КМДА, Київський міський будинок учителя.

Учасники: керівники ЗНЗ, представники МОН України, НАПН України, департаментів й управлінь освіти і науки, представники громадськості, науковці, методисти та вчителі.

У засіданні брали участь більше 120 учасників з різних регіонів України: Київської, Житомирської, Харківської, Полтавської, Луганської, Чернігівської, Черкаської, Львівської, Тернопільської, Закарпатської, Івано-Франківської, Дніпропетровської, Донецької областей та міста Києва.

Кількість учасників від відділу – 6

Виступили:

– *Ляшенко О. І.* (тема виступу: «Концептуальні засади реформування сучасної української школи»);

– *Топузов О. М.* (тема виступу: «Науково-методичний супровід автономії сучасних закладів освіти»);

– *Калініна Л. М.* (тема виступу: «Автономія в управлінській діяльності керівника ЗНЗ»);

– *Онаць О. М.* (тема виступу: «Проект Закону України “Про освіту” і автономія закладів освіти»);

– *Шевцов М. Г.* (тема виступу: «Законодавче і нормативно-правове забезпечення автономії ЗНЗ»);

– *Мелешко В. В.* (тема виступу: «Проблеми автономії сільської школи»).

Результати: розкрито концептуальні засади реформування сучасної української школи та науково-методичний супровід академічної автономії сучасних закладів освіти, законодавче та нормативно-правове забезпечення автономії ЗНЗ, досвід роботи навчальних закладів щодо реалізації управління та співуправління школи та громади, плюси й ризики автономії тощо. Учасникам

засідання надано науково-методичні рекомендації, проведено консультації, роздано роздаткові матеріали та презентації виступів.

Засідання Клубу висвітлено в офіційному виданні МОН України – газеті «Освіта України», у фейсбуці, на сайтах навчальних закладів, сайті Інституту педагогіки (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/4103/>), у регіональних ЗМІ.

Представляємо, як приклад, результати участі в засіданні Клубу та коментування отриманої інформації керівниками шкіл – членами АКШУ:

«Досвід НВК Калущини вивчатимуть директори шкіл з усієї України»

Опубліковано: 2016.03.04 | Коментарів: 0 | Переглядів: 90

Зацікавилася ним і всеукраїнська газета «Освіта»

Директори двох навчально-виховних комплексів Калущини: Новицького – Богдан Дадяк – та Тужилівського – Іван Живачівський – 26 лютого взяли участь у розширеному засіданні «Асоціації керівників шкіл України» (АКШУ) та постійного Всеукраїнського клубу «Директор школи» на тему: «Автономія школи: стан, реалії, перспективи». Організували захід «Асоціація керівників шкіл України» спільно з відділом економіки та управління загальної середньої освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України за підтримки й з участю керівництва Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук (НАПН). Результатом участі директорів НВК Калущини в цьому представницькому форумі стали не лише сертифікати директорів школи майбутнього (від Інституту педагогіки НАПН й Асоціації керівників шкіл України), але й набуті знання та враження, якими вони й діляться зі всіма читачами «Вістей Калущини», а особливо – з освітянами.

Директор Новицького НВК Богдан Дадяк:

- Основними питаннями для обговорення й дискусій на форумі були: проект Закону України «Про освіту»; автономія закладів освіти; права й повноваження засновників, органів місцевого самоврядування, керівників шкіл й установ освіти; готовність і спроможність директорів керувати школою в умовах автономії; досвід фінансової автономії сільських і міських шкіл: плюси й мінуси, переваги й ризики; новостворені громади й освітянські професійні громадські організації; нові ефективні моделі управління і співуправління; необхідні умови

для реальної фінансової, академічної, організаційної та кадрової автономії загальноосвітніх навчальних закладів.

Директор Тужилівського НВК Іван Живачівський:

- З доповіддю «Про концептуальні засади реформування сучасної української школи» виступив доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення загальної середньої освіти Національної академії педагогічних наук України Ляшенко Олександр Іванович. Про автономію закладів освіти в контексті проекту Закону України «Про освіту» вела мову Онаць Олена Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, президент АКШУ. У виступах інших науковців йшла мова про науково-методичний супровід академічної автономії сучасних закладів освіти, про автономію в управлінській діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів, про систему загальної середньої освіти в європейських країнах, про законодавче та нормативно-правове забезпечення автономії загальноосвітнього навчального закладу. Про моделі управління та співуправління в навчальному закладі, співпраці школи та органів місцевого самоврядування говорили в своїх виступах директори загальноосвітніх навчальних закладів Черкащини, Київщини, Прикарпаття тощо.

Чи порозумілися доктори наук з директорами шкіл?

Іван Живачівський:

- Під час обговорення проекту Закону України «Про освіту» й питань автономії закладів освіти; прав і повноважень засновників, органів місцевого самоврядування, керівників шкіл й установ освіти; умов, які необхідні для реальної фінансової, академічної, організаційної та кадрової автономії, виникали жваві дискусії між науковцями-теоретиками та керівниками шкіл. Керівники загальноосвітніх навчальних закладів у своїх виступах приділили особливу увагу питанням реформування системи загальної середньої освіти в контексті ухвалення нової редакції Закону України «Про освіту», зокрема запровадження нових ефективних моделей управління та самоуправління. Представник секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань освіти і науки поінформував керівників шкіл про плани роботи Комітету в період четвертої сесії Верховної Ради України восьмого скликання, зокрема опрацювання нової редакції проекту Закону України «Про освіту». За результатами засідання постійного клубу директорів шкіл теж напрацьовано пропозиції до проекту Закону України «Про освіту», які скеровані до робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Всі учні стануть гімназистами й ліцеїстами

Богдан Дадяк:

- Про діяльність Міністерства освіти і науки України щодо реформування системи загальної середньої освіти поінформував присутніх Хобзей Павло Кузьмович, кандидат фізико-математичних наук, заступник Міністра освіти і науки України. Проблеми автономії сільської школи в контексті сучасних реформ окреслила Мелешко Віра Василівна, кандидат педагогічних наук,

провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України.

Проект «Дорожня карта освітньої реформи (2015–2025)» представила Усатенко Галина Олегівна, кандидат філологічних наук, голова Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України. Під час обговорення виступів звучали різні думки. Однак і освітяни-практики, і представники міністерства освіти і науки, і профільного комітету Верховної Ради України дійшли згоди в тому, що школа має бути 12-річна. А її структура має бути такою:

I рівень – початкова школа – у кожному селі (4 роки навчання);

II рівень – гімназія (5–9 клас);

III рівень – старша школа, ліцей (професійна підготовка або підготовка до вступу до вищих навчальних закладів).

Після закінчення гімназії та ліцею – обов'язкова державна підсумкова атестація у формі ЗНО.

Найкоротший шлях автономії шкіл – відміна постанови №6

Іван Живачівський:

- Активно на форумі обговорювалися питання автономії навчальних закладів; які зміни необхідно внести до законодавства з метою забезпечення автономії загальноосвітнього навчального закладу. Зазначалося, що, на жаль, Постанова Кабміну від 14 січня 2015 р. № 6 створює незручності для автономії шкіл, НВК. Учасники форуму визнали: «Чим на нижчий рівень опущені кошти, ближче до споживача, у цьому випадку, освітніх послуг – дітей, тим раціональніше вони використовуються». Тому представники форуму доручили голові асоціації Олені Онаць звернутися до Кабміну з проханням внести зміни в урядову постанову, щоб освітянською субвенцією розпоряджалися органи місцевого самоврядування, а не структурні підрозділи з питань науки і освіти. Пропонувалося на рівень шкіл передати питання кадрової й фінансово-господарської діяльності, ліквідувати органи управління освіти й науки як рудимент тоталітарної системи, а на їх базі створити сервісні центри з надання послуг для закладів освіти.

У майбутньому кожен заклад середньої освіти – автономна «республіка»?

Богдан Дадяк:

- Наголошувалося, що нова модель управління освітою має бути відкритою та демократичною, в ній передбачається забезпечення державного управління в партнерстві з громадськими структурами. Заклад середньої освіти здійснюватиме освітній процес, відповідатиме за якість знань, яку зможуть оцінювати (робити експертизу) партнери-замовники освітніх послуг, батьки, місцева спільнота. Безпосереднє управління закладом середньої освіти здійснює керівник, колегіальні органи управління та громадські органи самоврядування. Керівник призначатиметься на конкурсній основі та на умовах контракту. Він відповідатиме за освітню та фінансово-господарську діяльність. Колегіальний

орган управління – педрада, а громадське самоврядування в закладі освіти здійснюватимуть громадські організації, у статутах яких передбачена діяльність у сфері освіти: професійні об'єднання вчителів, організації учнів та батьків учнів, які навчаються у закладі освіти, представники місцевої громади. Вищим органом громадського самоврядування закладу освіти будуть загальні збори, що скликаються не рідше, ніж 1 раз у рік. На зборах обирається рада закладу освіти (з числа представників вчительського, учнівського та батьківського колективів), яка є вищим органом громадського самоврядування в період між зборами. Діяльність ради регулюється статутом закладу освіти. До органів громадського самоврядування в закладі освіти належить і піклувальна рада, що формується з числа представників батьківської громади, підприємців, громадських лідерів, керівників місцевих органів влади, представників установ та громадськості.

Іван Живачівський:

- Що означає саме поняття автономії закладу середньої освіти? По-перше, економічно-правовий статус закладу середньої освіти – це окрема юридична особа. Автономія має бути закріплена на законодавчому рівні: як по вертикалі, так і по горизонталі, передбачаючи 100% фінансове забезпечення згідно з нормативами й реальними потребами закладу, а також відповідне матеріально-технічне, навчально-методичне, ресурсне та кадрове забезпечення. Академічна автономія, наприклад, передбачає право педагогів на самостійне планування роботи, розроблення авторських освітніх програм або вільний вибір програм, методик, засобів і способів здійснення освітньої діяльності, право вибору підручників тощо.

Організаційна автономія дає право закладу освіти на розроблення проекту статуту, затвердження штатного розпису в межах встановленого фонду оплати праці, прийняття на роботу та звільнення педагогічних та інших працівників, створення управлінської команди, організацію освітнього простору. А фінансова автономія передбачає право освітніх закладів вирішувати питання економічної діяльності, самостійно використовувати всі види асигнувань та бути розпорядником коштів. Разом з тим освітні заклади мають публічно формувати бюджет та звітувати за використання коштів. Автономія дозволить закладам освіти встановлювати надбавки та премії працівникам, стипендії учням, надаватиме право керівникам закладу на преміювання та встановлення додаткових надбавок за підготовку переможців олімпіад, премій за інноваційну та науково-дослідну роботу тощо.

У НВК Калущини приїдуть директори шкіл звідусіль?

Богдан Дадак:

- Досить позитивно сприйняли освітянські управлінці виступ директора Тужилівського НВК Івана Живачівського «Про фінансово-господарську діяльність директора сільського загальноосвітнього навчального закладу». Всі присутні аплодували. Ми представили учасникам форуму презентаційні матеріали. Директори шкіл – делеговані представники з різних регіонів України – схвально

оцінили досвід співпраці нашої районної влади з органами місцевого самоврядування з питань забезпечення автономії навчальних закладів, зазначили, що це – європейський досвід, який має бути розповсюджений у всій Україні, вирішили вивчити досвід цієї співпраці та попросили Асоціацію керівників шкіл України організувати виїзне засідання АКШУ на базі НВК Калуського району. Ми дали згоду. Досвідом роботи НВК у Калуському районі зацікавилася й всеукраїнська освітянська газета «Освіта». **Записала Галина КОГУТ**

30 березня 2016 року. Розширене засідання Комітету Верховної Ради України 30 березня 2016 року (м. Київ)

Відбулося розширене засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, яке присвячено обговоренню доопрацьованого до повторного першого читання проекту Закону України «Про освіту» № 3491, який раніше було направлено до Комітету з метою його підготовки до повторного першого читання.

Організатор: Комітет Верховної Ради України з питань науки та освіти. Кількість учасників від відділу економіки та управління ЗСО – 2 (*Калініна Л. М., Онаць О. М.*).

Онаць О. М. виступила з пропозиціями щодо перспектив удосконалення проекту Закону, зокрема в аспекті громадсько-державного управління освітою.

Результати: Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти вирішив рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України «Про освіту» (доопрацьований) для розгляду в першому читанні (режим доступу: <http://undip.org.ua/info/4325/>).

22 квітня 2016 року. Всеукраїнський клуб «Директор школи» на тему: «Науково-методичні засади управління громадсько-активними школами» (Інститут педагогіки НАПН України).

Мета заходу: розгляд таких питань: принципи, підходи та моделі громадсько-активних шкіл в Україні; міжнародні стандарти громадсько-активних шкіл; досвід громадсько-активних шкіл зарубіжжя; школа як осередок розвитку громади; особливості управління громадсько-активною школою; соціальне підприємництво як практика співпраці з громадою; освіта дорослих для громади; проект Концепції середньої загальноосвітньої школи України та проект Закону України «Про освіту», зокрема розділи й статті про управління закладом освіти та освітою в цілому учасники навчально-виховного процесу, підвищення кваліфікації та підготовки кадрів, проект Положення про фестиваль ГАШ тощо.

Організатори: Асоціація керівників шкіл України, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України та Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» за підтримки та сприяння Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук.

Всього у засіданні взяли участь 158 осіб, більше сотні з яких – представники різних регіонів України: Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Івано–Франківської, Київської, Кіровоградської, Житомирської, Луганської, Сумської, Тернопільської, Хмельницької, Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та

міста Києва. Це керівники закладів освіти, керівники управлінь і відділів освіти, завідувачі РМК та методисти інститутів післядипломної освіти, проректори Житомирського та Черкаського інститутів, представники ВНЗ та наукових установ, партнери – громадські організації тощо.

З вітальним словом виступили: президент Національної академії педагогічних наук *Кремень Василь Григорович*, директор Інституту педагогіки НАПН України *Топузов Олег Михайлович*, перший проректор Університету менеджменту освіти НАПН України *Кириченко Микола Олексійович*.

Із заключним науково-настановчим словом «Управління школою як активною складноорганізованою системою в контексті суспільних і технологічних змін» виступила *Калініна Людмила Миколаївна*, завідувач відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Кількість учасників від відділу – 4.

Теми виступів: «Управління школою як активною складноорганізованою системою в контексті суспільних і технологічних змін» (*Калініна Л. М.*); «Парадигма управління громадсько-активною школою як відкритою соціально-педагогічною системою» (*Онаць О. М.*); «Управління громадсько-активними школами сільської місцевості в умовах адміністративних змін» (*Мелешко В. В.*).

Результати: розглянуто питання щодо принципів, підходів та моделей громадсько-активних шкіл в Україні; міжнародні стандарти громадсько-активних шкіл; досвід громадсько-активних шкіл зарубіжжя; школа як осередок розвитку громади; особливості управління громадсько-активною школою; соціальне підприємництво як практика співпраці з громадою; освіта дорослих для громади; проект Концепції середньої загальноосвітньої школи України та проект Закону України «Про освіту», зокрема розділи й статті про управління закладом освіти та освітою в цілому, про учасників навчально-виховного процесу, підвищення кваліфікації та підготовки кадрів, проект Положення про фестиваль ГАШ та визначено орієнтовні терміни його проведення восени 2016 року. Учасникам засідання надано методичні рекомендації, вручено сертифікати.

16 вересня 2016 року. Засідання круглого столу Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України «Перспективи розвитку системи загальної середньої освіти».

Організатори: Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України.

Учасники: члени Комітету з питань науки і освіти, члени НАПН і МОН України, представники громадських організацій, експерти. Участь у засіданні брала Онаць О. М.

Засідання відбувалося в межах обговорення проектів «Концепції середньої загальної школи України», затвердженої НАПН України та Концептуальних засад реформування середньої освіти «Нова українська школа», представлених МОН України.

23 вересня 2016 року. Засідання Асоціації ректорів педагогічних університетів України «Педагогічна освіта в контексті становлення нової школи: виклики і перспективи» (м. Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова).

Організатори: Асоціація ректорів педагогічних університетів України, НПУ імені М. П. Драгоманова.

Учасники: ректори педагогічних ВНЗ України, Міністр освіти і науки України Гриневич Л. М., перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України Співаковський О. В., президент НАПН України Кремень В. Г., директор Інституту педагогіки НАПН України Топузов О. М., заступник директора Інституту педагогіки НАПН України Головка М. В., президент АКШУ Онаць О. М., декани факультетів, викладачі та студенти НПУ імені М. П. Драгоманова.

Мета: обговорення проекту «Нова школа. Простір освітніх можливостей».

З доповідями виступили: Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич (тема доповіді: «Нова педагогічна освіта – ключ до нової української школи»); директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, *Олег Топузов* (тема доповіді: «Виклики сьогодення: модернізація загальної середньої освіти»); кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, президент АКШУ *Олена Онаць* (тема доповіді: «Який учитель потрібний новій українській школі»).

Результати: здійснено обговорення проекту «Нова школа»; окреслено параметри інновацій та завдання педагогічних ВНЗ щодо реалізації концепції; обговорено засади підготовки нового вчителя; ухвалено відповідну резолюцію.

6–7 жовтня 2016 року. Засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи» та Координаційної ради АКШУ на тему: «Інноваційні технології управління новою школою в Україні».

Організатори: Асоціація керівників шкіл України, відділ економіки та управління Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники: керівники ЗНЗ та їхні заступники, представники МОН України, НАПН України, співробітники департаментів й управлінь освіти, представники Інституту педагогіки та інших установ НАПН, працівники методичних служб і громадськості. Всього: 167 осіб. Від Інституту педагогіки – 15 осіб.

Мета: представлення інноваційних технологій управління новою школою в Україні, обговорення особливостей нової школи та управління впровадженням інноваційних технологій, електронного управління, управління в умовах територіальних освітніх систем, управління розвитком персоналу, проблем фінансово-економічної діяльності ЗНЗ тощо.

З привітанням виступили: Хобзей Павло Кузьмович – заступник Міністра освіти і науки України, Топузов Олег Михайлович – директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Доповіді учасників:

«Концептуальні зміни в управлінні новою школою в Україні» – *Калініна Людмила Миколаївна*, завідувач відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

«Розбудова нової школи в Україні – вимога ХХІ ст» – *Онаць Олена Миколаївна*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, президент АКШУ;

«Формування та вимірювання предметних компетентностей як технологія управління якістю середньої освіти» – *Головко Микола Васильович*, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з наукової роботи, кандидат педагогічних наук;

«Методика використання електронного кабінету директора та електронних навчальних кабінетів в організації очно-віддаленого навчання» – *Карташова Любов Андріївна*, доктор педагогічних наук, професор;

«Технології цілепокладання у навчально-виховному процесі ЗНЗ» – *Киричук Валерій Олександрович*, завідувач відділу проектування розвитку обдарованості, доцент кафедри психології управління ЦППО Університет менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук;

«Ейдетика як технологія формування образної пам'яті і розвитку мислення та інтелекту» – *Калачикова Олена Кимівна*, тренер, педагог-психолог, засновник тренінгового центру «Шалений Равлик»;

«Управління розвитком персоналу через модель підвищення кваліфікації» – *Кочерга Олександр Васильович*, кандидат психологічних наук, доцент, заступник директора з науково-методичної роботи Інституту післядипломної освіти КМПУ імені Б. Д. Грінченка;

«Самостійна фінансово-господарська діяльність директора школи» – *Оленич Тетяна Олександрівна*, директор загальноосвітньої школи № 189 міста Києва;

«Використання технічних засобів у розвитку творчих здібностей дітей шкільного віку» – *Гринів Олександр Іванович*, директор з продажу Роберт БОШ ЛТД (Творча майстерня «Сверлик»).

Працювали творчі групи: майстер-класи: «Ейдетика як технологія розвитку мислення та інтелекту» (Калачикова Л. К.), «Проектні технології цілепокладання» (Киричук В. О.), «Електронний кабінет директора школи та навчальний електронний кабінет – інноваційні засоби навчання» (Карташова Л. А.); круглі столи: «Сучасні підходи до управління територіальними освітніми системами» (Мелешко В. В.), «Проблеми управління фінансово-економічною діяльністю школи в нових умовах» (Оленич Т. О., Скорик Т. А.); практичне заняття та демонстрація виробів та інструментів творчої майстерні «Сверлик» БОШ ЛТД; демонстрація кращих підручників видавництва «Педагогічна преса» (Лоза Л. О.)

6 жовтня учасники засідання ефективно працювали у навчальних закладах міста Києва: ліцеї-інтернаті № 23 «Кадетський корпус», Технічному ліцеї Шевченківського району міста Києва та в гімназії № 48.

Результати: *презентовано концептуальні зміни в управлінні новою школою в Україні в зв'язку з розробленням Концепції «Нова школа» (МОН України) та Концепції середньої освіти НАПН України; окреслено спектр інноваційних технологій управління школою в нових умовах; презентовано інноваційні управлінські технології та проведено навчання щодо їх застосування»; ознайомлено учасників засідання з практикою управління інноваційними технологіями у ЗНЗ міста Києва; учасникам надано матеріали, презентації для практичного використання.*

4 листопада 2016 року. Засідання робочої групи з підготовки Закону України «Про освіту» (р.н. 3491-д від 04.04.2016 р.) до другого читання (вул. М. Грушевського, 18/2, кімн. 12 конференц-зал).

Організатори: Комітет з питань науки і освіти ВР України.

Учасники: члени Комітету з питань науки і освіти, члени робочої групи, подані офіційно міністерствами та відомствами, представники громадських організацій, експерти.

Мета: визначення порядку роботи з підготовки проекту Закону України «Про освіту» до другого читання; обговорення пропозицій щодо утворення підгруп робочої групи; обговорення концептуальних засад ухваленого в першому читанні проекту Закону України «Про освіту» та основних напрямків внесення до нього змін, відповідно до поданих пропозицій.

Від НАПН України до складу робочої групи запрошено: президента НАПН України Кременя В. Г., першого заступника президента НАПН України Лугового В. І., академіка-секретаря відділення ЗСО Президії НАПН України Ляшенка О. І.

Від Інституту педагогіки НАПН України до складу робочої групи увійшла *Онаць. О. М.*, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, кандидат педагогічних наук, президент АКШУ.

Результати: визначено порядок роботи робочої групи; сформовано підгрупи; обговорено концептуальні засади ухваленого в першому читанні проекту Закону України «Про освіту» та основні напрямки роботи з підготовки до другого читання; затверджено графік роботи підгруп.

16 листопада 2016 року. Парламентські слухання «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні» (м. Київ, сесійна зала Верховної Ради України).

Організатори: Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України.

Учасники: Віце-прем'єр міністр України В'ячеслав Кириленко, Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, заступник міністра освіти і науки Павло Хобзей, перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти Верховної ради України Олександр Співаковський, голова фракції «Самопоміч», народний депутат Олег Березюк, президент НАПН України Василь Кремень, перший віце-президент НАПН Володимир Луговий, віце-президент НАПН Андрій Гуржій, представники установ освіти та науки, народні депутати, представники громадськості, експерти.

Інститут педагогіки представляли: завідувач відділу економіки та управління ЗСО *Людмила Калініна*, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО, президент АКШУ *Олена Онаць*, керівники експериментальних установ та закладів освіти.

Мета: парламентські слухання проводилися з метою обговорення стану та проблем фінансування освіти і науки в державі, запровадження нових підходів до фінансування цієї сфери, пошуку конкретних шляхів підвищення їх ролі в суспільстві, впливу на конкурентоспроможність вітчизняної економіки в контексті реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Результати: обговорено проблеми фінансування освіти і науки в Україні; акцентовано, що існує диспропорція між фінансуванням ЗСО та вищої освіти (на ЗСО припадає набагато менше коштів і не всі спрямовано саме на освіту); промовці висловлювали занепокоєння й незгоду щодо субвенцій на зарплату лише вчителів, і що решту має вирішувати територіальна громада; всі учасники Парламентських слухань твердо переконані, що без ресурсного забезпечення, зокрема фінансового, ніяка реформа не матиме успіху. Ухвалено рекомендації слухань, які стосуються всіх суб'єктів установ науки й закладів освіти.

29 листопада 2016 року. Засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, робочої підгрупи з підготовки проекту Закону України «Про освіту» 3491-д від 04.04.2016 року до другого читання.

Організатори: Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України.

Учасники: члени робочої групи.

Мета: розгляд й обговорення Розділу 1 Закону України «Про освіту», порівняльних таблиць до проекту, поданих народними депутатами України, міністерствами та відомствами, громадськими структурами.

Результати: узгоджено пункти статей Розділу 1 Закону України «Про освіту», крім статті 7 «Про мови». *Калініна Л. М. й Онаць О. М.* постійно беруть участь у парламентських та комітетських слуханнях, де розглядаються важливі питання для кожної людини щодо реалізації її конституційного права на одержання якісної освіти європейського гатунку (режим доступу: <http://www.undip.org.ua/info/4522/>).

16 грудня 2016 року. Засідання Клубу «Директор школи» на тему: «Професійна підготовка керівника: базовий стандарт».

Організатори: Асоціація керівників шкіл України, відділ економіки та управління ЗСО разом з партнерами.

Учасники: керівники ЗНЗ, методисти, науковці, управлінці, представники МОН, НАПН України, представники громадськості та інші.

Мета: обговорити питання про необхідність професійної підготовки керівників ЗНЗ; узгодження пропозицій щодо розроблення проекту стандарту професійної діяльності керівника.

Результати: проаналізовано Національну рамку кваліфікацій і стандарти вищої освіти; магістерські програми «Управління навчальним закладом» та «Менеджмент організацій»; навчальні плани та програми підвищення кваліфікації

керівників; співвідношення магістерської освіти, рівня кваліфікації й зарплати керівника; Базовий стандарт професійної діяльності керівника, розроблений АКШУ спільно з українськими науковцями та колегами з Голландії в проєкті «Україна – Нідерланди. Освіта і менеджмент». Обговорено питання: «Що має бути в базовому Законі України “Про освіту” для забезпечення успішної діяльності й прав керівника?», «Керівник закладу освіти і керівник освітньої установи, як треба готувати?», «Нові управлінські структури в новостворених територіальних громадах, автономія школи та керівник» тощо.

Проведено пленарні засідання, роботу в творчих групах (майстер-класи, круглі столи, панельну дискусію), відвідування навчальних закладів міста Києва.

16 січня 2017 року. Експертна зустріч з обговорення Середньострокового плану дій уряду на 2017–2020 роки щодо якісної, сучасної і доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (зал колегії Міністерства освіти і науки України, м. Київ).

Організатори: Міністерство освіти і науки України.

Учасники: міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, заступники міністра, працівники МОН, Кабінету Міністрів України, президент НАПН України Василь Кремень, співробітники НАПН України, Секретаріату Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, науковці, керівники навчальних закладів, представники експертного середовища та громадськості.

Мета: презентація і обговорення «Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року».

Питання для обговорення: цілі, реалізація реформи освіти в Україні – економічне зростання, ефективне врядування, розвиток людського капіталу, верховенство права й боротьба з корупцією, безпека й оборона, створення умов для технологічного прориву, зокрема: розвиток електронного врядування, децентралізація, створення нової територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування, розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, запровадження середньострокового бюджетного планування, розвиток людського капіталу стосовно сфер медицини й освіти, пенсійного страхування, розвитку соціальних та реабілітаційних послуг у територіальних громадах, впровадження ідей концепції «Нова українська школа», модернізація професійно-технічної та вищої освіти, нової системи управління та фінансування.

Результати: презентовано й обговорено важливий державний документ, схвалено конкретний план дій щодо його реалізації, висловлено побоювання та застереження: якщо не буде належного ресурсного забезпечення, план не буде виконаний.

19 січня 2017 року. Створення стратегічної експертно-дорадчої групи «Управління освітою» при відділі економіки та управління ЗСО.

Мета: діяльність групи передбачає експертизу, консультування та, за необхідності, експериментальну перевірку правильності та можливості ефективного застосування:

- концептуальних положень і кладових нових соціально важливих педагогічних і психологічних теорій і гіпотез;

- результатів міжгалузевих комплексних досліджень та розробленого на їх основі інноваційного інформаційного, освітнього та управлінського продуктів;

- освітніх інновацій у галузі наук про освіту (освітніх, дидактичних, виховних, управлінських систем; моделей організації освітньої діяльності, концепцій, державних стандартів освіти, інваріантного складника змісту ЗСО, корекційного складника всіх рівнів освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку, нормативного складника змісту управлінської діяльності, ЗСО, післядипломної освіти, технологій навчання, викладання, способів оцінювання навчальних досягнень учнів, стандарту професійної діяльності керівника закладу освіти тощо);

- інноваційних продуктів, що розробляються за участю кількох установ й експериментальних закладів, установ, підприємств, організацій, відділу економіки та управління ЗСО;

- експертних досліджень для підготовки пропозицій щодо нормативно-правових документів Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Верховної Ради України та Комітету з питань науки і освіти, Національної академії педагогічних наук та інших органів й установ.

Результати: експертно-дорадчу групу затверджено на засіданні відділу в такому складі: керівник – Людмила Калініна; координатор – Раїса Вдовиченко; експерти: Людмила Паращенко, Марина Петровська, Тетяна Скорик, Ганна Матвєєва, Ярослава Стемковська, Ганна Деркач, Ганна Каськова, Олена Удовиченко, Світлана Макарова, Анатолій Остапенко, Людмила Шалаєва, Михайло Рябуха, Людмила Тарасюк, Ірина Топчій, Валентина Пилипенко, Сергій Петровський, Олександр Патовенський, Богдан Білусяк, Борис Чижевський, Євген Красняков, Тетяна Федунова, Тетяна Пушкарьова, Наталія Бриковець. 11 членів групи представляють заклади освіти АКШУ.

22 лютого 2017 року. Засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України на тему: «Про фінансове забезпечення науки і освіти у 2017 році» (актова зала на II поверсі будівлі за адресою: вул. Банкова, 6/8).

Людмилою Калініною й Оленою Онаць підготовлено пропозиції та інформаційно-аналітичні матеріали до засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України 22 лютого 2017 року на тему: «Про фінансування освіти і науки в Україні у 2017 році» (вхідний № 2-7/46 від 21.02.2017 р. НАПН України), результати анкетування узагальнено співробітниками відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України.

У Всеукраїнському дослідженні «Фінансування освіти та фінансова шкільна автономія» з 16 до 21 лютого 2017 року брали участь партнери відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України в кількості 9

державницьких інституцій: Департамент освіти і науки Миколаївської та Сумської облдержадміністрацій, Управління освіти Миколаївської міської ради, Канівської міської ради Черкаської області, відділ освіти Жовтоводської міської ради Дніпропетровської області, 4 відділа освіти Івано-Франківської області (Богородчанського, Калуського, Городенківського, Коломийського районів), 10 представників стратегічної дорадчої групи при відділі економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, а також 137 керівників експериментальних майданчиків: 6 ЗНЗ Обухівського та 6 Києво-Святошинського районів Київської області, 1 ЗНЗ Чаплинського району Херсонської області, 5 ЗНЗ Тисменицького району Івано-Франківської області, 3 ЗНЗ міста Житомира та 20 Олевського району Житомирської області (спільно з головою РДА, начальником відділу освіти та головою районного осередку АКШУ), 15 ЗНЗ Миколаївської області, 2 ЗНЗ Магдалинівського району Дніпропетровської області, НВК Чоповицької об'єднаної територіальної громади (ОТГ) Житомирської області, 4 ЗНЗ міста Чернігова, 10 ЗНЗ міста Черкас, 5 ЗНЗ міста Канева, 4 ЗНЗ міста Суми, 3 ЗНЗ міста Ужгорода, 3 ЗНЗ міста Миколаєва, 2 ЗНЗ міста Харкова, 23 ЗНЗ Дніпропетровської області, 15 ЗНЗ Оржицького району Полтавської області, Володимирецького колегіуму Рівненської області. Усього в дослідженні брало участь 156 респондентів.

Опитувальник розроблено співробітниками відділу економіки та управління ЗСО (завідувач відділу – Калініна Л. М., науковий консультант АКШУ) спільно з правлінням ГО АКШУ (президент АКШУ – Онаць О.М. і віце-президент АКШУ – Скорик Т. А.) та проведено анкетування, бесіди та інтерв'ювання, більшою мірою анонімно. Слід відзначити, що переважна більшість респондентів (за 70 %) виявили бажання оприлюднити не лише особистісні дані (ПІБ, посаду, місце знаходження школи), але й власні міркування, розуміння ситуації та шляхи розв'язання нагальних питань. До он-лайн опитування були залучені регіональні представництва АКШУ в Україні, які надали відповіді та сформулювали проблеми фінансування та пропозиції до його вдосконалення в спільній командній роботі з керівниками та спеціалістами органів місцевого самоврядування та управління освітою Олевського району Житомирської області, міста Черкас і Канева Черкаської області, міста Сум і Сумської області, міста Кривого Рогу та інших районів Дніпропетровської області та проведено спільно з науковцями відділу (Калініна Л. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України; Мелешко В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу; Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу; Попович Л. М., науковий співробітник відділу).

Важливим, на наш погляд, є узгоджені державно-громадські пропозиції, вироблені та надані створеними регіональними управлінськими командами, навіть і тимчасових колективів, для вільного обміну баченням, думками, розумінням фінансових проблем та можливості для подальшої конструктивної співпраці та

налагодження дієвої взаємодії на місцях (подання особистісних пропозицій щодо вдосконалення, а також слід констатувати про створення майданчиків для конструктивного обговорення й співпраці на місцях та налагодження взаємодії).

Респондентами було надано відповіді на запит від 15.02.2017 № 10 та запропоновані питання (з доданням своїх) для підготовки спільних з науковим колективом відділу економіки та управління Інституту педагогіки НАПН України та правлінням АКШУ України пропозицій до МОН України, Міністерству фінансів України, пропозицій для рішення Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України та для підготовки виступу віце-президента АКШУ Скорик Т. А. на розширеному засіданні Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України 22 лютого 2017 року на тему: «Про фінансування освіти і науки в Україні у 2017 році» .

15 березня 2017 року. Засідання всеукраїнського клубу «Управління школою як активною соціально-педагогічною системою» (Інститут педагогіки НАПН України).

Організатори: Асоціація керівників шкіл України, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники: керівники закладів освіти міста Києва, Київської, Черкаської, Івано-Франківської, Миколаївської, Чернігівської, Запорізької, Волинської, Львівської, Закарпатської, Полтавської областей – 55 осіб; науковці відділу – 6 осіб; представники інших установ та громадськості – 24 особи.

Мета: оприлюднення результатів НДР відділу за 2015–2017 роки за темою: «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами», презентація роботи закладів освіти з впровадження концептуальної моделі управління розвитком ГАШ.

Виступили: *Калініна Л.М.* (тема виступу: «Концептуальні положення державно-громадського управління закладами освіти як активними системами»); *Онаць О.М.* (тема виступу: «Особливості впровадження концептуальної прогностичної моделі державно-громадського управління розвитком ГАШ як активної системи»); *Попович Л.М.* (тема виступу: «Технології соціального партнерства»); *Мелешко В.В.* (тема виступу: «Мережева взаємодія школи як активної соціально-педагогічної системи»); *Скорик Т.А.*, директор СШ № 28 міста Черкаси (тема виступу: «Інноваційний розвиток закладу освіти як активної системи. Результати впровадження моделі ГАШ»); *Тарасюк Л.В.*, директор ліцею № 32 міста Чернігова (тема виступу: «Узгодження державного і громадського компонентів в управлінні багатопрофільним ліцеєм»).

У дискусії взяли участь представники всіх областей.

Результати: оприлюднено результати НДР відділу; розкрито важливість партнерської взаємодії та розподілу повноважень учасників освітнього процесу; позитивно оцінено напрацювання відділу; схвалено концептуальну модель ГАШ.

11 квітня 2017 року відбувся спільний Всеукраїнський круглий стіл «Трансформація підготовки менеджерів освіти до реалізації Концепції «Нова українська школа» (НПУ ім. М. П. Драгоманова

Мета: обговорення освітніх програм підготовки менеджерів освіти в умовах реалізації концепції нової української школи.

Питання для обговорення: розглянуто такі тематичні напрями в режимі круглого столу (СЕКЦІЇ): зміст та структура Галузевого стандарту вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Управління навчальним закладом»; компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу; підготовка керівників начальних закладів до управління закладами освіти в умовах автономії школи; шляхи забезпечення конкурентоздатності загальноосвітнього навчального закладу; формування нової системи підвищення кваліфікації керівників начальних закладів.

Результати: розглянуто питання підготовки менеджерів освіти; наголошено на важливості координації зусиль ВНЗ, науки та практиків у розробленні документів та впровадженні професійного курсу Відбуваються консультації науковців відділу під час відряджень у регіони, під час проведення різноманітних заходів, зустрічей з магістрантами та аспірантами тощо.

18 квітня 2017 року. Засідання науково-методичної комісії з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України під головуванням доктора педагогічних наук, професора Калініної Л. М., на якому розглядалися результати науково-методичної експертизи матеріалів із інформатизації закладів освіти.

Розгляд результатів експертизи комплексу дидактично-методичних матеріалів «Електронні освітні ігрові ресурси для початкової школи» – «Smart-кейс вчителя», навчального електронного посібника «Основи Web-дизайну»; програмного продукту «Автоматизація школи» (без контенту); платформи електронних інтерактивних підручників Pidruchnyk.ua (без контенту); заявки на проведення дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня з проблематики «Інформатизація управління опорними школами та інклюзивною освітою в умовах децентралізації освіти» тощо, на основі яких та їх обговорення експертами та членами комісії було ухвалено відповідні рішення (протокол № 3 від 18 квітня 2017 року).

14–15 червня 2017 року. Виїзне засідання Комітету Верховної ради України з питань науки і освіти, Секретаріат комітету. Тема: «Гірська загальноосвітня школа: стан, проблеми, перспективи розвитку».

Мелешко Вірою Василівною підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали та пропозиції відповідно до листа Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України № 04-23/17 523 від 15 травня 2017 р., за темою: «Гірська загальноосвітня школа: стан, проблеми та перспективи розвитку».

9 червня 2017 року. Засідання науково-методичної комісії з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України під головуванням доктора педагогічних наук, професора Л. М. Калініної, на якому розглядалися результати науково-методичної експертизи матеріалів із інформатизації закладів освіти.

Секретар комісії Косик Вікторія Миколаївна оприлюднила порядок денний та результати експертизи комплекту дидактично-методичних матеріалів: платформу електронних інтерактивних підручників CoverPage (без контенту); програмний тренінг «Організація пошукової творчої діяльності учнів у процесі навчання української мови засобами веб-квест технологій»; он-лайн платформу соціального проекту вивчення іноземних мов «Lingva.Skills» (без контенту); платформу CourseYard для розміщення електронних освітніх ресурсів у межах проекту GoGlobalBooksInEnglish; звіт про завершення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Хмарні сервіси в освіті» на базі загальноосвітніх навчальних закладів України за 2014–2017 рр.; звіт про завершення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розумники» (Smart kids) за 2014–2017 рр.; звіт про результати I етапу дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Науково-методичні засади створення та функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM- центру на 2017–2020 рр.», звіт про виконання II (концептуально-діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Тьюторський супровід у системі змішаного навчання» тощо), на основі яких та їх обговорення експертами та членами комісії було ухвалено відповідні рішення (протокол № 5 від 09 червня 2017 року).

15 червня 2017 року. Освітньо-наукова поїздка до міста Олевська Житомирської області Калініної Л.М., завідувача відділу економіки та управління ЗСО, доктора педагогічних наук, професора, наукового консультанта АКШУ, та Онаць О. М., провідного наукового співробітника відділу економіки та управління ЗСО, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, президента АКШУ.

Метою поїздки було проведення моніторингу впровадження завершеної теми НДР 2012–2014 років: «Теорія і технології організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів» та підтеми: «Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами»; проведення консультацій для керівників шкіл, методистів та представників відділу освіти щодо вдосконалення організаційних механізмів управління в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» в контексті НДР 2015–2017 років: «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» та «Науково-методичний супровід управління загальноосвітніми закладами як активними складноорганізованими системами».

Прочитано лекції: «Організаційний та інформаційний контекст змін в управлінні новою українською школою» (Калініна Л. М.) й «Організаційні механізми нової парадигми управління ЗНЗ та науково-методичний супровід їх реалізації» (Онаць О. М.) для керівників шкіл та працівників управління освіти Олевського району.

Результати: надано консультації щодо впровадження організаційних механізмів, принципів діяльності громадсько-активної школи як активної соціально-педагогічної системи в ракурсі: демократизації управління, волонтерства, співпраці з територіальною громадою.

Проведено анкетування, співбесіди з керівниками, надано методичні рекомендації щодо застосування наукових підходів, принципів дії, механізмів, технологій, форм і методів державно-громадського управління в нових умовах розвитку загальної середньої освіти.

Проведено семінар-тренінг: «Моделювання організаційних механізмів державно-громадського і громадсько-державного видів управління ЗНЗ» для керівників шкіл Олевського району (директорів шкіл та їх заступників, представників РУО та РМЦ, представників керівництва територіальної громади).

26 червня 2017 року засідання Всеукраїнського клубу «Директор школи». Тема засідання: «Управління розвитком сучасного закладу освіти в контексті реформаційних змін».

Організатори: АКШУ, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, кафедра менеджменту УМО НАПН України.

Учасники: керівники закладів освіти, науковці, вчителі, представники МОН, співробітники департаментів освіти і науки, управлінь і відділів освіти, ОТГ, профспілкові діячі та інші.

Мета: обговорення проблем управління розвитком закладів загальної середньої освіти в контексті Концепції «Нова українська школа» та нового Закону України «Про освіту», особливостей управлінської діяльності керівника НУШ; впровадження результатів дослідження науковців відділу.

Панельна дискусія. Спікери: *Онаць О. М., Калініна Л. М., Рябова З. В.* Питання для обговорення: нова парадигма в управлінській діяльності керівника в суспільстві знань; моделювання та запровадження організаційних механізмів демократичного керування; формування компетентностей ХХІ століття: комунікативність та критичне мислення, новітні освітні технології, організаційна та педагогічна культура, здатність комплексно вирішувати проблеми, підприємливість тощо.

Результати: учасники засідання схвально сприйняли результати НДР відділу щодо науково-методичного супроводу управління НУШ, доцільності впровадження моделей, розроблених науковцями відділу, підкреслювали важливість співпраці по вертикалі та горизонталі влади, школи та громадськості. Окреслили основні вектори в управлінській діяльності керівництва закладів та органів управління освітою: управління розвитком персоналу, демократичний стиль керівництва, соціальне партнерство як актуальний тип взаємодії ЗНЗ із соціумом, забезпечення компетентного підходу до змісту освіти, формування ключових компетентностей, орієнтація на кінцевий результат освіти, а не лише на процес, інноваційні освітні та управлінські технології, перехід до громадсько-державного управління.

13 липня 2017 року у залі засідань Інституту педагогіки НАПН України відбулося засідання науково-методичної комісії з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України під головуванням доктора педагогічних наук, професора Л. М. Калініної, на якому розглядалися результати науково-методичної експертизи матеріалів із інформатизації закладів освіти.

Секретар комісії Косик Вікторія Миколаївна оприлюднила порядок денний та результати науково-методичної експертизи матеріалів: розширення бази навчальних закладів для впровадження дослідно-експериментальної роботи «Науково-методичні засади створення та функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру на 2017–2020 рр.», заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з теми «Технологія навчання учнів початкової школи Розумники» (Smartkids), звіт про виконання II етапу та програму III етапу дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розвиток ініціативності та підприємливості учнів як складова формування готовності до навчання і професійної кар'єри у ринкових умовах» тощо, на основі яких, та їх обговорення експертами і членами комісії, було ухвалено відповідні рішення (протокол № 6 від 13 липня 2017 року).

17 серпня 2017 року відбулося засідання науково-методичної комісії з інформатизації закладів освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України під головуванням доктора педагогічних наук, професора Калініної Л. М., на якому розглядалися результати науково-методичної експертизи матеріалів із інформатизації закладів освіти.

Секретар комісії Косик Вікторія Миколаївна оприлюднила порядок денний та результати науково-методичної експертизи матеріалів: навчальний електронний контент у вигляді відео-матеріалів «Заняття з тактичної медицини. Надання допомоги під час бою» для 10–11 класів, навчальний комплекс Бізнес-симуляція «ViAL+», навчально-методична платформа Osvitanet.com.ua, он-лайн курс з викладання інформатики у 5 класі «Алгоритми і проекти Scratch», заявка на проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Я – дослідник» на базі загальноосвітніх навчальних закладів на 2017–2021 роки, он-лайн платформа «Indigo Mental Training Club», навчально-методичний комплект «Основи робототехніки. Розумний дім інтернет речей», навчально-методичний комплект «Біомедична електроніка Біомеханічні системи», програмно-апаратні інтерактивні комплекси MultiMind, EduQuest, інтерактивний програмний комплекс MozaBook, корекційно-розвивальний комплекс для дітей з вадами слуху та мовлення «SPEECH THERAPY», на основі яких та їх обговорення експертами і членами комісії було ухвалено відповідні рішення (протокол № 7 від 17 серпня 2017 року).

15–20 серпня 2016 року. Тренінг з освіти для демократичного громадянства й прав людини для тренерів Всеукраїнської мережі програми «Демократична школа» (готельний комплекс «Пуща Лісова», Київська обл., с. Мощун).

Організатори: Міністерство освіти і науки України, Посольство Норвегії в Україні.

Учасники: Онаць О. М. (Київ, Україна), кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, президент Асоціації керівників шкіл України (АКШУ); Marzena Rafalska (Польща), експерт Ради Європи та Європейського Центру імені Вергеланда; Галина Усатенко (Київ, Україна), голова Громадянської Ради при Міністерстві освіти і науки України, керівник ГО Фонд «Європа ХХІ», кандидатка філологічних наук, доцента кафедри історії української літератури і шевченкознавства Інституту філології національного університету імені Тараса Шевченка; Христина Чушак (Львів, Україна), Національний координатор програми «Демократична школа», старший науковий співробітник Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України; Андрій Донець (Київ, Україна), національний координатор програми «Демократична школа», керівник проектів ГО «ISAR Єднання»; Олена Шинаровська (Львів, Україна), асистент програми «Демократична школа», виконавчий директор Центру освітніх ініціатив; Олена Колесник, компанія «Київський Супутник»; директори, методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, академій неперервної освіти, шкіл, гімназій, НВК, учителі історії та права міста Києва, Волинської, Житомирської, Донецької, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Чернівецької областей.

Мета: тренінг для тренерів, спрямований на розвиток тренерських компетентностей команди національних тренерів програми «Демократична школа» та покликаний: поглибити знання та навички, необхідні для підтримки реалізації планів розвитку шкіл, націлених на розвиток демократичного врядування в школі, формування демократичної культури в школі та громаді та розвитку громадянських компетентностей; оцінити / відрефлектувати процес реалізації програми «Демократична школа»; розробити програми тренінгів для підтримки шкіл в реалізації планів дій з розвитку демократичних змін у школах.

Виступили: Онаць О. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО ІІІ НАПН України (тема виступу: «Правові рамки для впровадження демократичних змін у середніх школах»).

Результати: на тренінгу було презентовано ініціативи, реалізовані в межах освіти для демократичного громадянства й прав людини для тренерів Всеукраїнської мережі програми «Демократична школа». Трирічна Всеукраїнська програма освіти для демократичного громадянства в Україні «Демократична школа», спрямована на поглиблення культури демократії та розвиток демократичних громадянських компетентностей у школі шляхом підтримки демократизації та децентралізації шкільного врядування, пропагування державно-громадського партнерства та розвитку демократичного середовища в школі; учасниками підтверджено, що побудова навчально-виховної роботи в закладах

освіти на принципах демократичного суспільства позитивно впливає на розвиток учнівської молоді, демократизації шкільної та місцевої громади.

15 жовтня 2017 року. Засідання Всеукраїнського клубу «Дискурсивна практика управління ГАШ».

Організатори: АКШУ, відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники: керівники закладів й установ освіти, науковці НАПН України, представники МОН, Департаментів освіти і науки ОДА, ОШПО, методисти, представники громадських організацій, представники Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Мета: оприлюднення результатів дослідження відділу за темою: «Теоретичні засади управління ГАШ», презентація досвіду роботи громадсько-активних шкіл, упровадження результатів НДР.

Виступили: *Онаць О. М.* (тема доповіді: «Теоретико-методологічні засади діяльності ГАШ як активної соціально-педагогічної системи»); *Попович Л. М.* (тема доповіді: «Вітчизняний та зарубіжний досвід діяльності ГАШ»); *Королюк С. В.* (тема доповіді: «ГАШ – осередок розвитку громади»); *Бачинська Є. М.* (тема доповіді: «Досвід розвитку ГАШ у Київській області»); *Лісова Н. І.* (тема доповіді: «Конкурентноспроможність шкіл ГАШ як оптимальної моделі НУШ»); *Клокар Н. І.* (тема доповіді: «Міжнародні стандарти ГАШ»).

Відбулася жвава дискусія.

Результати: представлено результати дослідження НДР; обговорено необхідність ГАШ для сучасного українського суспільства та місцевої громади; визначено причини успіху ГАШ та причини недостатнього поширення цього досвіду; визнано важливість напрацювань науковців відділу та поширення результатів у регіонах шляхом проведення подібних спільних заходів.

15 грудня 2017 року. Засідання Всеукраїнського клубу. Тема: «ГАШ як активна система: досвід, специфіка управління, новації в Україні».

Організатори: АКШУ та відділ економіки та управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України.

Учасники засідання: керівники закладів й установ освіти, науковці, представники громадськості.

Мета: представити результати впровадження концептуальної прогностичної моделі державно-громадського управління розвитком ГАШ як активною відкритою соціально-педагогічною системою; обговорення авторських моделей експериментальних закладів та партнерів відділу, підбиття підсумків роботи та визначення перспектив співпраці.

З доповідями виступили: *Онаць О. М.* (тема доповіді: «Результати впровадження концептуальної моделі управління розвитком ГАШ як активної соціально-педагогічної відкритої системи: досвід та виклики»); *Мелешко В. В.* (тема доповіді: «Розвиток мережевої взаємодії суб'єктів освітнього процесу у сільській школі»);

Попович Л. М. (тема доповіді: «Науково-методичний супровід державно-громадського управління в ГАШ»).

Панельна дискусія. Спікери: *Калініна Л. М., Ковальчук В. І., Королюк С. В., Софій Н. З., Керівники експериментальних закладів Черкаської області та міста Києва.*

Результати: обмін перспективним досвідом; надання методичних рекомендацій учасникам зібрання, проведення консультацій; узгодження подальших дій. Результати НДР відділу отримали позитивну оцінку; учасники засідання відзначили важливість об'єднання зусиль науковців, представників органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, керівників закладів освіти та громадськості у створенні нової української школи, яка в повній мірі відповідатиме запитам суспільства, громади, людини та прийшли до спільного висновку про те, що розроблена науковими співробітниками відділу економіки та управління ЗСО концептуальна прогностична модель державно-громадського управління розвитком ГАШ як активною відкритою соціально-педагогічною системою є дієвою, сприяє створенню авторських власних моделей і в сільській, і в міській школі; що ГАШ відповідає всім параметрам нової української школи і може стати однією з оптимальних моделей управління.

В умовах децентралізації, створення ОТГ та опорних закладів освіти, які мають бути центрами управління, результати дослідження відділу: «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами» та напрям дослідження: «Теоретичні засади управління громадсько-активними школами» - концептуальна модель, інноваційні технології управління, висвітлений вітчизняний та зарубіжний досвід руху ГАШ, розроблений науково-методичний супровід тощо - мають важливе значення для реформування системи загальної середньої освіти, зміни парадигми управління освітою та впровадження державно-громадського управління.

Автори:

КАЛІНІНА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

ОНАЦЬ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

МЕЛЕШКО ВІРА ВАСИЛІВНА,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

ТОПУЗОВ МИХАЙЛО ОЛЕГОВИЧ,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

ПОПОВИЧ ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА,

науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

МАЛЮГА МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ,

науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України

НАУКОВО-ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

**Науково-організаційна
діяльність відділу економіки та управління загальною середньою
освітою Інституту педагогіки НАПН України
(2015-2017)**

*за науковою редакцією
Л. М. Калініної, О.М. Онаць*

Технічний редактор – Зуєвич О. Ю
Обкладинка - Лук'яненко Л.П.

Підписано до друку 12.10.2018 р. Формат 60x84 1/16
Гарнітура Петербург. Друк. офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 7,6
Наклад 100 прим.

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481–38–82
e-mail: book-xl@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників,
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08.2009